# ORATIONES

# RESPONSA

## LITERAE, AC MANDATA EX ACTIS CONCILII TRIDENTINI COLLECTA,

*Nuperq́; in lucem ædita.*




*VENETIIS,*

*Apud Dominicum de Farris.* M. D. LXIX.

# LITERARVM, MANDATORVMQ. PRINCIPVM Orationum eorundem, necnon Concilij ad eas Reſponſionum

## INDEX.

## M. D. LXII.

COMPARITIO Oratorum Ferdinandi Romanorum Imperatoris Electi, pro Imperio, Regno Bohemiæ ſeparatim. pagina. 1

Mandatum Inuictiſſimi Ferdinandi, tanquam Imper. Electi, & Regis Bohemię, & Archiducis Auſtriæ in perſonam ſuorum Oratorum: exhibitum in Seſſione ſecunda Tridentina, ſub Pio Papa IIII. ibidem.

Reſponſum Sanctæ Synodi ad Oratores Cæſareos, in eorum Comparitione, die 6. Febr. 1562. & in Seſſione ſecunda, 26. Febr. 5

Literæ Ferdinādi Imper. Elect. quibus conſtituit Oratorem Concilio, vti Rex Hungariæ: exhibitæ in generali Congregatione die 6. Feb. 6

Mandatum Ferdinandi Imp. Electi, in perſonam ſui Oratoris, pro Regno Hungariæ, exhibitum die 24. Februarij 1562. in congregatione generali, & in

*Seſsione ſecunda die 26. dicti menſis.* 8

*Oratio Georgij Draſcouitij Epiſcopi Quinquecclesienſis Legati Ferdinandi Imp. pro Regno Hungariæ: habita in Cõgregatione generali 24. Feb. 1562.* 11

*Reſponſum Sanctæ Synodi in ſecunda Comparitione Epiſcopi Quinquecclesienſis, Oratoris Ferdinandi Imper. pro Regno Hungariæ die 24. Feb. 1562. & in Seſsione ſecunda 26. eiuſdem menſis.* 17

COMPARITIO *Oratoris Sebaſtiani Portug. Regis, die. 9. Feb. 1562* 19

*Literæ eiuſdem ad Concilium, exhibitę in Congregatione generali, 9. Feb. 1562. Et poſtea in Seſsione ſecunda, die 26. Febr.* ibid.

*Mandatum eiuſdem, exhibitum in dicta Congregatione & Seſsione.* 21

*Oratio eiuſdem nomine, habita 6. Febr. 1562.* 23

*Reſponſum Synodi ad eam 9. Feb. 1562. & uigeſimo ſexto Februarij, in ſecunda Seſsione.* 31

COMPARITIO *Oratoris Philippi Hiſpaniarum Regis Catholici, 16. Martij 1562.* 23

*Mandatum eiuſdem, exhibitum die 16. Martij 1562. & in Seſsione III. die 14. Maij.* ibid.

*Oratio Galeatij Brugoræ, habita nomine Marchionis Piſcarij Philippi Regis Legati, 16. Martij 1562.* 37

*Reſponſum Sanctæ Synodi ad eam 16. Martij 1562. & Seſsione tertia, die 14. Maij.* 43

COMPARITIO *Oratoris Coſmi Ducis Florentiæ & Senarum, die decimaſexta Martij, 1562.* 46

46
Literæ eiuſdem Ducis ad Concilium, exhibitę die 16. Martij 1562. ibid.
Mandatum eiuſdem exhibitum Seſſione tertia, die 14. Maij 1562. 48
Oratio Ioannis Strozij, eiuſdem Ducis Oratoris, die 18. Martij 1562. 50
Reſponſum Sanctæ Synodi ad eam, in Congregatione generali, 16. Martij 1562. & in Seſſione tertia, die 14. Maij. 56
COMPARITIO Oratorum Reip. Venetorum, die 25. April. 1562. 56
Literę eiuſdem ad Concilium, exhibitę in Generali Congregatione 25. April. 1562. & Seſſione tertia, die 14. Maij. ibid.
Mandatum eiuſdem, exhibitum Seſſione tertia, die 24. Maij. 1562. 61
Reſponſum Sanctæ Synodi, in admiſſione Oratorum Venetorum, die 14. Maij. 63
COMPARITIO Oratorum ſeptem Cantonum Heluetiorum Catholicorum, Seſſione quarta, die 4. Iunij 1563 67
Literæ eorundem Cantonum, exhibitæ dicta Seſſione. ibid.
Mandatum eorundem Cantonum exhibitum quarta Seſſione ſupraſcripta. 69
Mandatum Prælatorum et Cleri dictorum Cantonum, exhibitum dicta Seſſione. 72
Oratio Adamantij, habita nomine Oratoris, dictorum Can-

*Cantonum in Comparitione, die 30. Martij. 1562.* 77
*Reſponſum Sanctæ Synodi ad eam, dicta 20. Martij. 1562.* 83
COMPARITIO *Oratorum Alberti Bauariæ Ducis, die 27. Iunij 1562.* 86
*Literæ eiuſdem Ducis Alberti, exhibitę in generali Congregatione, dicta die 27. Iunij 1562.* ibid.
*Oratio Legati eiuſdem Ducis, dicta Congregatione habita.* 88
*Reſponſum Sanctę Synodi ad eam, dicta Congregatione.* 105
COMPARITIO *Oratorum Caroli Gallorum Regis Chriſtianisſimi, 29. Maij in Congregatione generali 1562* 107
*Literæ eiuſdem ad Concilium, exhibitę dicta Congregatione, & poſteà Sesſione quarta, die 4. Iunij 1561.* ibid.
*Oratio Guidonis Fabri, eiuſdem Regis Legati, habita in dicta Congregatione.* 110
*Reſponſum Sanctæ Synodi, ad eam, Sesſione quarta, die 4. Iunij 1562.* 121
LITERAE *R.D. Marciantonij, Cardinalis Amulij, ad Legatos S. Concilij: ſuper profesſione fidei Patriarchæ Aßyriorum Orientalium.* 125
*Profesſio Fidei R. D. Abd, Iſu Patriarchæ Aßyriorum Orientalium.* 129
*Fides publica de eiuſdem Profesſione Fidei.* 131
COMPARITIO *Oratoris Sigiſmundi Augu-*

ſti Regis Poloniæ 23. Octobris 1562. 134
Literę eiuſdem exhibitæ in generali cōgregatione. 23 Octobris 1562. ibid.
Oratio Valentini Epiſcopi Præmisliēſis eiuſdem Regis Legati, in generali Congregatione, die 23. Octobris 1562. 136
Reſponſum Sanctæ Synodi, ad eam, in dicta congregatione. 142
LITERAE Caroli Chriſtianisſimi Regis Francorum, exhibitæ ab Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Principe D. Carolo Cardinale à Lotharingia, in generali Congregatione, die 23. Octobris. 1562. 143
Oratio Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. Caroli Cardinalis à Lotharingia, in dicta Congregatione. 148
Oratio altera, habita à D. Renaldo Ferrerio, Oratore Caroli Galliarum Regis Chriſtianiſs., in dicta generali congregatione. 155
Reſponſum Sanctæ Synodi, ad Orationes Illuſtriſs. Cardinalis à Lotharingia, ac aliorum Regis Chriſtianiſnisſimi Oratorum, in generali congregatione, die 23. Nouemb. 1562. 158

M. D. LXIII.

COMPARITIO Oratoris Emmanuelis Philiberti Sabaudiæ Ducis, in generali congregatione, die ultima Ianuarij 1563. 131
Literæ eiuſdem Ducis ad Concilium, exhibitę dicta congregatione. ibid.
Mandatum eiuſdem Ducis, exhibitum, dicta congregatio-

tio-

gatione. 133
Oratio Epiſcopi Auguſtenſis eiuſdem Ducis Legati, in dicta congregatione; 135
Reſponſum Sanctæ Synodi ad eam, in dicta congregatione. 142
COMPARITIO Comitis à Luna Oratoris Philippi Regis Catholici in generali congregatione, 21. Maij 1564. 145
Proteſtatio eiuſdem Comitis, in eadem congregatione, ſuper præcedentia, quam ſibi nomine Philippi Regis ſui, proximam Oratoribus Regis Romanorum deberi, contendit. ibid.
Reſponſum Oratorum Caroli Gallorum Regis ad eam Proteſtationem, eadem congregatione. 147
Mandatum Philippi Regis Catholici, in perſonam eiuſdem Comitis, exhibitum in eadem congregatione. 149
Oratio Petri Fontidonij, habita nomine dictis Comitis 21. Maij 1563. 152
Reſponſum ſanctæ Synodi ad eam, in dicta congregatione. 183
COMPARITIO Epiſcopi Cortonenſis, noui Oraratoris Coſmi Ducis Florentiæ & Senarum in generali congregatione, 24. Iulij 1563 185
Literæ eiuſdem Ducis, exhibitæ in dicta congregatione. ibid.
Mandatum eiuſdem Ducis, exhibitum in dicta congregatione. 187

FINIS.

# EX ACTIS CONCILII TRIDENTINI.

Chriſtianorum Principum, ad ſacrum Concilium Tridentinum Literæ, & Mandata: Legatorumq́; ab ijſdem miſſorum, habitæ Orationes: Vnà cum ſanctæ ipſius Synodi Reſponſionibus Pio IIII. Pontifice Maximo, & Ferdinando primo Cæſare Auguſto.

*COMPARITIO SECVNDA ORAtorum Ferdinandi Romanorum Imperatoris electi, pro Imperio, Regno Boemiæ, & Archiducatu Auſtriæ, & pro Regno Hungariæ ſeparatim.*

*MANDATVM INVICTISSIMI FERdinandi, tamquam Imper. Electi, & Regis Bohemiæ, & Archiducis Auſtriæ in perſonam ſuorum Oratorum exhibitum in Seſſione ſecunda Tridentina: ſub Pio PP. IIII.*

*FERDINANDVS, diuina fauente clementia, Electus Romanorũ Imperator ſemp̃ Auguſtus: ac Germaniæ, Hungarię, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ, &c. Rex: Infans Hiſpaniarũ: Archidux Auſtriæ, Dux Burgundię, Brabantiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Marchio, Morauię, &c. Dux Lucẽburgiæ, ac ſupe*

*rioris & inferioris Sileſiæ, VVirtēbergę, et TecKę, Prī ceps Sueuiæ: Comes Habſpugi, Tyrolis, Lerreti, Kiburgi, & Goritiæ. Landtgrauius Alſatię: Marchio Sacri Romani Imperij, Burgouiæ, ac ſuperioris & inferioris Luſatiæ. Dominus Marchiæ, Sclauonię, Portus Naonis, et Salinarum &c. Memoriæ commendamus, & recognoſcimus, notum facientes tenore præſentium uniuerſis, quòd cum Beatiſſimus in Chriſto Pater Dominus Pius IIII. diuina prouidentia ſanctæ Romanæ ac Vniuerſalis Eccleſiæ Pontifex Maximus, ſuperiore anno indixerit ſacrum Oecumenicum & Generale Concilium in ciuitate Tridentina, ad ſacratiſſimum diem Reſurrectionis Dominicę proximè præteritum, celebrandum, atque nos non modo per bullam ſuper iſtiuſmodi indictione emanatam, Verum etiam per nuncios & literas paterne hortatus ſit, ſi ei Concilio ipſimet adeſſe non poſſemus, mitteremus ſaltem Oratores noſtros uiros prudentes, graues & pios: Nos uerò qui iamdudum ardentiſſimis uotis, ac deſiderijs expetiuimus, ſummoque ſtudio, quãtum in nobis fuit, promouimus Concilij celebrationem, in quo nimirum ratio aliqua ſanandæ Reip. in tot partes diſtractæ, ac pacis publicæ inter Reges & Principes Chriſtiani orbis firmandæ, & ſtabiliendæ, nec non uitæ in omni hominum ſtatu, & ordine emendandæ ratio, & omnia ea communibus conſilijs tractarentur, quæ neceſſitas Reipub. poſtularet: principio eiuſcemodi Concilij, propter alia ardua negotia ſacri Rom. Imperij, Regnorumque & Dominiorum noſtrorum, ipſimet perſonaliter intereſſe nequeamus. Nolentes*

*tes ſanè propter abſentiam noſtram tam pio, & præclaro inſtituto quicquam impedimēti aut difficultatis inii ci, aut quicquam a nobis deſiderari, quod ad rem iuuandam pertinere queat, confiſi de ſingulari pietate, religione, fide, probitate, eruditione, iudicio, ac multarū rerum uſu, & experientia Reuerendi, deuoti fidelium ac nobis dilectorum Antonij Archiepiſcopi Pragenſis, ac Sigiſmundi à Thun Conſiliariorum noſtrorum, eoſdem & utrumque eorum inſolidum ſolenniter & ex certa noſtra ſcientia animoque benè deliberato, & omnibus melioribus modo, uia, iure, cauſa, forma, & ordine, quibus poßumus, & debemus, Commiſſarios, Oratores, Nuncios, Procuratores, & Mandatarios noſtros fecimus, conſtituimus, & ordinauimus: dantes, & attribuentes eis, & utrilibet eorum plenam & omnimodam facultatem cum libero & amplo mandato, ut celebratione dicti Concilij, noſtro nomine; tanquam Electi Roman. Imper. ac Regis Bohemiæ, nec non Archiducis Auſtriæ, adeſſe, & inteſſe ad locum, & uices noſtras in omnibus Seſſionibus, conſultationibus, deliberationibus, tractationibus, & actibus, obtinere, & gerere, conſilium, ſuffragium, uotum, & decretum, nomine noſtro dare, ferre, & interponere, aliaque omnia & ſingula agere, tractare, exercere, concludere, & & determinare poſſint, & debeant, quæ ad conſtituendam ueræ fidei, et religionis concordiam, et unionem, ac Chiſtianæ Reip. ſalutem, et conſeruationem promouendam facere, et ſpectare uidebuntur: et quæ noſipſi facere, dicere, agere, tractare, exercere, concludere, et*

 deter-

*determinare poſſemus, ſi præmisſis omnibus & ſingulis perſonaliter intereſsemus: & ſi talia forent, quę mandatum exigerent magis ſpeciale, quàm præſentibus eſt expreſsum. Promittentes in uerbo noſtro Cęſareo, ac Regio, nos totum id, & quicquid per dictos Oratores, Commiſſarios, & Mandatores noſtros modo præmiſſo, actũ, dictum, geſtum, factum, & procuratum fuerit: ratum, gratum, firmum, & ualidum habituros eſse, dolo & fraude poſtpoſitis penitus & ſemotis; Harum teſtimonio literarum, ſigilli noſtri appenſione, & manus noſtrę ſubſcriptione munitarum; mediante. Datum in Arce noſtra Regia Pragæ, die prima menſis Ian. Anno Domini M. D. LXII. Regnorum noſtrorũ, Romani XXXI. aliorum uero XXXVI.*

FERDINANDVS.

RES-

# RESPONSVM SANCTAE SYNODI ad Oratores Cæſar. M. in eorum comparitione, Die VI. Feb. M. D. LXII. & in Seſſione ſecunda XXVI. menſis Febr.

Reuerendisſimi Domini, Aduentus Dominationū ueſtrarum magnam huic Sanctę Synodo letitiam attulit, tū propter maximam beneuolētiā & obſeruantiam, qua Synodus ipſa ſuam Cæſaream Maieſtatē proſequitur, tum propter, eum honorem, qui ei ex hac nobilisſima Potentisſimi atque Religioſisſimi Principis legatione accesſit. Quare Sancta ipſa Synodus Dominationes ueſtras, quas prę ſtanti uirtute ac pietate præditas eſſe non ignorat, lętis amplectitur atque recipit animis. Mandatumq́. & literas ſuæ Cæſareę & Regię maieſtatis in hoc loco lectas & recitatas, quantum de iure debet, admittit.

## LITTERAE FERDINANDI IMP. *electi, quibus conſtituit Oratorē in Concilio, uti Rex Hungariȩ: exhibitȩ in generali congregatione, die VI. Feb. M. DLXII.*

*FERDINANDVS diuina fauente clementia, Electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariȩ, Bohemiȩque &c. Reuerende fidelis nobis dilecte, luce clariùs tibi conſtat Sanctum Oecumenicum Conciliū à Sede Apoſtolica Tridenti indictum eſſe. Ad quod multorum Chriſtianitatis Principū Legati, cæteriq; Prælati, Patriarchæ, Archiepiſcopi, ac alterius ſtatus, in dies pluribus, plurimi conuenere. Nos qui inter Chriſtianitatis potentatus Principē locū tenemus, hoc ſanctū inſtitutū promouere, ac optatū ſaluberrimūque exitum ſortiri ſummoperè deſideramus. Quare Legatos noſtros iam mittēdos, & expediēdos, alios quoque Prælatos ex regnis, et Prouincijs noſtris, qui per bullā Apoſtolicā moniti ſunt, primo quoque tēpore iter arripere decreuimus. Te itaque ex Hungaria in perſona noſtra Regia, ſingularē ob morum integritatē ac ſcientiarum peritiā, ad ſacrum hoc Conciliū mittendū ante alios ele-*

*gimus:*

*gimus:comittimuſque fidelitati tuę, ut nulla interpoſita mora uel difficultate,iter maturare,neque expectatis alijs nimirum Canadienſe,& Tirinienſe, qui ambo pro uniuerſo Clero proficiſcũtur,antecedere,ac ad quintumdecimum diem Ianuarij inſtantis Tridẽti adeſſe debeas.Inſtructionem unà cum alijs Legatis noſtris es accepturus.(quod uerò ad expenſas attinet, quantum in priori Concilio Epiſcopus Taurienſis habuit,tãtundem tibi quoque dari ſtatuimus,cõmiſim uſque Camerarijs noſtris Hungar.ut tibi in præſentiarũ ante omnes alios bonam ſummam pro itinere dare debeãt,) ſecus igitur non feceris.Datæ ex arce noſtra Pragenſi.xx.Decemb. Anno Domini M. D. LXI.*

*FERDINANDVS.*

Reuerendo Gregorio Draſcouitio,Epiſcopo Quinqueccleſienſi,necnõ Comitatus Baronien. Comiti perpetuo,ac ad ſacrum Concilium Tridentinum Legato,& conſiliario noſtro,Fideli nobis dilecto.

MANDATVM FERDINANDI IMperatoris elect. in perſonam ſui Oratoris, pro Regno Hungariȩ, exhibitum die XXIIII. Februa. M. D. LXII. in Congregatione Generali, & in Seſsione II. die XXVI. dicti Menſis.

FERDINANDVS diuina fauente clementia, Electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, ac Germaniȩ, Hũgariæ, Bohemiȩ, &c. Rex. Infans Hiſpaniarum: Archidux Auſtriȩ, Dux Burgundiæ, &c. Marchio Morauiæ, &c. Comes Tyrolis, &c. Memoriȩ comendamus, ac recognoſcimus, notum facientes tenore præſentium uniuerſis: quòd cùm beatiſsimus in Chriſto Pater, Dominus Pius IIII. diuina prouidentia, Sacræ Romanæ, ac uniuerſalis Ecleſiȩ Pont. Max. ſuperiori anno indixerit Sacrum Oecumenicum, & Generale Concilium, in ciuitate Tridentina, ad ſacratiſsimam diẽ Reſurrectionis Dominicæ, proximè præteritam, celebrãdam: atque nos non modò per bullam ſuper iſtiuſmodi indictione emanatam, uerum etiam per nuncios & literas paternè hortatus ſit, ut ſi ei Concilio, uel ipſimet adeſſe non poſſemus, mitteremus ſaltem Oratores noſtros, Viros prudẽtes,

*tes,graues & pios. Nos uerò qui iamdudum ardentisſi-
mis uotis ac deſiderijs expetiuimus, ſummoq́ue ſtudio,
quãtum in nobis fuit, promouimus Concilio Celebratio
nem: in quo nimirũ ratio aliqua ſanandę Reip. in tot par
tes diſtractæ, ac pacis publicæ, inter Reges & Principes
Chriſtianis orbis firmandę, & ſtabiliendæ, nec nõ uitę in
omni hominũ ſtatu, & ordine emẽdãdę ratio iniretur, &
omnia ea communibus conſilijs tractarentur, quæ neceſſi
tas Reip. poſtularet, principio eiuſcemodi Concilij, pro-
pter alia ardua negotia ſacri Rom. Imperij, Regnorum-
q́ue, & Dominiorũ noſtrorum ipſimet perſonaliter inte
reſſe nequeamus. Nolẽtes ſanè propter abſentiã noſtrã,
tã pio & præclaro inſtituto quicquam impedimenti aut
difficultatis inijci, aut quicquã à nobis deſiderari, quod
ad rẽ iuuandã pertinere queat, confiſi de ſingulari pieta
te, religione, fide, probitate, eruditione, iudicio, ac mul-
tarum rerum uſu & experientia Reuerendi, deuoti
Georgij Draſcouitij Epiſcopi Eccleſiæ Qinqueccleſien-
ſis, & Conſiliarij noſtri, fidelis nobis dilecti, eundẽ inſoli
dũ ſolenniter, & ex certa noſtra ſciẽtia animoq́ue bene
deliberato, & omnibus melioribus modo, uia, iure, cau-
ſa, forma, & ordine, quibus poſſumus, & debemus, Com
miſſarium, Oratorem, nuntium, procuratorẽ, & mãdata
riũ noſtrũ fecimus, cõſtituimus, & ordinauimus: ac per
præſentes facimus conſtituimus, & ordinamus, dantes,
& attribuentes ei plenam & omnimodam facultatẽ cũ
libero & amplo mandato, ut celebrationi dicti Concilij,
noſtro nomine, tanquã Regis Hungarię adeſſe, & intereſ
ſe, ac locũ & uices noſtras in oĩbus Seſſionibus, conſul
tatio-*

*nibus, deliberationibus, tractationibus, actibus obtinere, & gerere; conſilium, ſuffragium, uotum, & decretum nomine noſtro dare, ferre, & interponere, aliaque omnia & ſingula agere, tractare, exercere, concludere, & determinare poſſit, & debeat, quę ad cõſtituẽdã ueræ fidei, & religionis concordiam, & unionem, ac Chriſtianę Reip. ſalutem, & conſeruationem promouendam facere, & expedire uidebuntur: & quæ nos ipſi facere, dicere, agere, tractare, exercere, concludere, & determinare poſſemus, ſi præmisſis omnibus, & ſingulis perſonaliter intereſſemus: & ſi talia forent, quæ mãdatum exigerent magis ſpeciale, quàm præſentibus eſt expreſſum. Promittentes in uerbo noſtro Regio, nos totum id, & quicquid per dictum Oratorem, Commiſſarium, & Mandatarium noſtrũ, modo præmiſſo actum, dictum, geſtum, factum, & procuratum fuerit: ratum, gratum, firmũ, & ualidum habituros eſſe: dolo & fraude poſtpoſitis penitus et ſemotis. Harũ teſtimonio litterarũ, ſigilli noſtri impresſione, & manus noſtræ ſubſcriptione munitarum, mediante. Datę Pragę I. die Menſis Ianu. XXXII. aliorum XXXVI. Electionis uerò noſtræ Imperatoriæ. V.*

FERDINANDVS.

ORA-

ORATIO, HABITA A' REVERENDISSIMO D. Georgio Draſcouitio. Epiſcopo Quinqueccleſienſi, Auguſtiſſimi D. Ferdinandi, Romanorum Imperatoris electi, &c. Conſiliario & pro Regno Hungarię Oratore Tridentini, in Generali Congregatione, Die XXIIII. Februarij. M. D. LXII.

SI nobis, Illuſtriß. Legati, præclaræ domus, quæ eſt eccleſia Dei, optimi firmiſſimique Cardinales, huic Sacroſanctæ generali Synodo diuinitus dati, ac donati Pręſidentes: Voſque Patres ac Paſtores ampliſſimi atque uigilãtiſſimi: ſi uobis, inquam, Ferdinandi Cæſaris auguſtiſſimi fides, pietas, uita propemodum angelica, ac in retinẽda defendẽdaque Chriſtiana Catholica religione perpetuę uigiliæ, labores plurimi, indefeßũque omni tẽpore, ſtudium, iam anteà perſpectiſſima non eſſent, crederẽ equidem, me ſi hæc ſciens tacerem, non modò accuſandum meritò, uerumetiam tanquam omnes impietatis limites doloſè tranſgreſſum, iure optimo damnandum eße. Verùm, qua optimi Catholicique Cæſaris raræ & inauditæ uirtutes, uobis notiores ſunt, quàm ut à me in medium proferri debeant, hęc tanta tamque præclara,

&

& planè celeſtia dona,in hoc nobilisſimo omnium Chri ſtianorum Principum capite,ſtellarum inſtar micantia, maxima admiratione ueneranda rectius,quam oratione etiam ſplendidisſima celebranda eſſe,meritò exiſtimauerim. At, niſi hunc talem tantumq; nobis Imperatorem Deus,pro ſua benignitate,nobis dediſſet, infelix profectò infinitis propriè malis afflicta hæc noſtra tempeſtas, & eßet,& haberetur.Gratias itaque Deo ęterno ſupplex agere,debebit,quod illi præter ullum meritum,hic alter Conſtantinus Catholicus obtigerit. Nam per Deũ immortalem,nonne uerum Conſtantinum, aut eo etiam maiorem dixeris? qui ante aliquot ſecuta hæreſis uel ſchiſmatis iniuria collapſas Eccleſias,imo uerò penitus deletas,hiſce calamitoſisſimis temporibus,noua liberalique fundatione reſtaurat,Collegia & cœnobia euerſa, ſoloq; æquata reparat,& noua etiã magna impenſa exędificat.Clerũ deniq; ipſum,unà cum orthodoxa religione,in pleriſque locis ferè extinctum,nõ ſine maximis curis & incredibilibus ſumptibus priſtino ſplendori reſtituere omnib.uiribus annititur.Sed ne curioſè magis explicare,quàm ſtrictim quędam attingere uoluiſſe uidear,illud hoc loco dicã,& uerè quidẽ,laudatisſimi huius Imperatoris cura atque opera perfectum eſſe, ut multorum ſcelere deformata religionis noſtræ facies,ſuum decus,ſuum nitorem,recuperare poße uideatur. Iam uerò quantum illud eſt,quod ut Chriſtianos è Turcarum faucibus eripere,eoſq; à ſæuisſima illorum Tyrãnide,in libertatem aßerere posſit,nihil eorum,quæ ad hãc rem rectè ac laudabiliter gerendam adhiberi debent, omittit,ſed

con-

*continuis bellis, magno ſtudio, incredibili cura, ita ſe impio illorũ conatui opponit, ut, quòd Germani, quòd Itali, quòd Galli, quòd Poloni, quod aliæ propè omnes gentes ſecurius uiuant, id ipſi uni ſecundum Deum, acceptũ referre debeant? Quis enim eſt in orbe Chriſtiano locus, quem non Turcarum rabies iam olim peruagata eſſet, niſi hic talis tamq; pius Imperator ſe ſuosq; chariſſimos liberos huic peſti obieciſſet; eiusq; impetũ ſolus ex omnibus Chriſtianis Principibus ſuſtinuiſſet. Sed hæc eiuſmodi ſunt, ut nullis uerbis, nulla ratione ſatis explicari poſſint. Atque hunc quidem Imperatorem, omnium uirtutum heroicarum cumulatiſsimum theſaurum, ſi uobis Patres laudatiſsimi, hic coram intueri liceret, uerbis exprimi non poteſt, quanto gaudio perfunderemini, uiciſsimque ne cogitatione quidem complecti poſſum, quali quàmque inexplebili lætitia ſua Cæſarea Maieſtas afficeretur, ſi in hoc auguſtiſsimo loco, eum. in quo olim paracletus ille Spiritus ſanctus, ſub ignitarum linguarum forma, uiſibilis apparuerat, uerè repreſentante tot doctiſsimorum ac religioſorum, imò uerò Apoſtolorum locum tenentium Patrum uenerandas facies pręſens inſpiceret, certe temperare non poſſet, quin in omnium ueſtrum ſancta oſcula rueret. Imò quo eſt in rem Chriſtianam ſtudio, ipſamet Maieſtas ſua huc libenter ueniſſet, ſi propter plurimas, eaſdemq; grauiſsimas Sacri Romani Imperij, Regnorumque & Dominorum ſuorum occupationes, in præſentiarum ſuæ Maieſtati id facere licuiſſet. Ne tamen interim quicquam, quod in hac parte muneri Cęſareo incũbit,*

bit,omittetur: uoluit ſua M. Oratores, & Commiſſarios ſuos ad hoc ſacroſanctum Oecumenicum Conciliũ, tempeſtiuè,& ante omnes alios Chriſtianos Principes, mittere, qui & perſonam ſuam referrent,& cum plena authoritate & mandato,nomineq; & loco M. ſuæ celebrationi huius ſacrę Oecumenicæ Synodi intereſſēt. Quēadmodum hæc, & alia multa pręclara, quæ in mãdatis habebant, Reuerendiſs. Dominus Antonius Muglitius Archiepiſcopus Pragenſis, & Mag. Dominus Sigiſmũdus à Thun M. ſuæ Cæſareæ Oratores hic præſentes uobis Illuſtriſs. DD. Legati, priuatim luculenta oratione copioſè expoſuerunt. Ex his itaque, quæ iã dicta ſunt, Antiſtites ſanctiſsimi, manifeſtè apparet, quo ſtudio, quãque propenſa uoluntate ſit eius Maieſtas in hanc ſacrã Synodũ, præſertim uerò, cùm non ſolùm ab eo, qui modò uniuerſam illuſtrat Eccleſiam Pont. Max. uerè Pio IIII. uerùm etiã ab aliquot ſuæ Sanctitatis perdeceſſoribus Pon. Max. (piæ memorię) magna contentioné ſemper petiuerit, ut iã tandem maiorum ſuorum exēpla ſecuti, conuocato ueteri de more generali Concilio, extirpatisque hæreſibus, & ueteri Eccleſiaſtica diſciplina reſtituta, Chriſti fidelium ſaluti próſpicerent. Quamuis Sanctiſsimus quoque D. N. Pientiſs. Paſtor, ſtatim in ipſo Pontificatus ſui felici initio, antè alias omnes grauiſsimas urgentiſsimaſque curas, hanc data opportunitate, in primis de congregãdo uniuerſali Concilio, ſpinisq; ex agro Dominico reſecandis, pro ſibi innata pietate, & ſapientia ultro ſuſceperat. Id quod iã Sanctitatē ſuã laudatiſsimè omniũq;

Chriſti

Chriſti fideliũ mirifico applauſu, re ipſa præſtare cernimus. Pater cæleſtis ſerua hæc orbis lumina, quæ ad conſeruandã tuendamq́ue Remp. Chriſtianã, imò uerò pretioſo filij tui Domini noſtri Ieſu Chriſti ſanguine acquiſitã Eccleſiam, uirtutibus, pietatisq́ue ſtudijs cumulata, ita coniuncta eſſe uoluiſti, ut alterum in altero cernere liceat. Quod ſanctitatis ſuæ pręclarumq́ue Pont. ac Paſtore dignum, uniuerſoq; orbi Chriſtiano ſalutare ſtudiũ, cùm non ſine magna animi uoluptate Chriſtianiſſimus Imperator uideret, ſua quoque M. Cæſar. tanquàm primogenitus Eccleſiæ Catholicę ſedisq́ue Apoſtolicę additisſimus filius, hoc Sacroſanctũ Oecumenicũ Concilium, quod in Spiritu ſancto ritè ac legitimè congregatũ agnoſcit, pro Cæſareo ſuo munere, quotienſcũque res poſtulauerit, ab omnibus iniurijs tueri, manutenere, atque defendere ſeſe prõptã ac paratã benignè offert. Quò aũt hanc ſuã uoluntatẽ eius Maieſtas uobis magis teſtatã faceret, nõ ſolùm ut Imper. Romanus ac Bohemię Rex, et Archidux Auſtriæ, hos graues & p̃ſtãtes, muneriq; huic obeundo maximè idoneos uiros, quos coram cernitis, Oratores ſuos huc mittere dignata eſt, ſed etiã quatenus eſt Rex inclitę Hungariæ, antiquiſſimi illius & nobilisſimi Chriſtiani orbis propugnaculi, me licet immeritũ huic ſanctisſimę Synodo, nomine ſuo Regio, cùm plenę authoritatis mãdatiq; litteras uobis nuper exhibere certas ob cauſas nõ poterã, locum tamen Regi Pannoniæ debitum Amplitudines ueſtrę Illuſt. & Reuerend. nõ expectatis litteris, quas iã ad manus habeo, mihi dandũ & aſſignandũ benigniſſimè adiudicarunt;

*dicarunt; imò abſque aliqua mora humaniſsimè aſsignarunt, & dederunt. Quod Amplitudinum ueſtrarum egregium & memorabile factum cùm ueſtræ erga Catholicum Imperatorem, Regemque meum Sereniſsimum obſeruantiæ & amoris ſit illuſtre teſtimoniũ, Maieſtati ſuæ gratiſsimum, omnibusque amoris & beneuolẽtiæ officijs penſandũ accidit. Ergo uerò pro hac Amplitudinum Veſtrarũ erga me inſigni beneuolentia, quũ omnia, quæ ad cumulum officij mei ſpectare cognouero, diligentiſsime impleuero, Deum etiam eternũ uotis omnibus ſupplex exorabo, ut uos omnes & ſingulos hic felices conſerue, & poſt hanc uitam donet eam, quę neſcit temporis modum. Poſtremò, ut & officio meo, & Illuſtriſsimarum ac Reuerendiſſ. Amplitud. ueſtrarum expectationi ſatisfaciam, fidemque Reuerendisſimi Domini Archiepiſcopi Pragenſis Oratoris Cęſarei, nuper pro me interpoſitam redimam, literas plene authoritatis, & mandati Regis mei reuerenter exhibeo, orans, ut & illas in hoc ornatisſimo Conſeſsu pro recepta iam conſuetudine publicè perlegi facere, & me cœpta hac ſua ſingulari benignitate, atque humanitate complecti dignetur.*

RE-

RESPONSVM SANCTAE SYNOdi in ſecunda comparitione R. D. Epiſcopi Quinquecclesienſis, Oratoris Cæſarei pro Regno Hungariæ, die XXIIII. Feb. & in Seſsione ſecunda, XXVI. eiuſdem Menſis.

ILLVSTRIS & Reuerendiſsime Domine Orator, Dupliciter ſancta Synodus Reuerẽdisſimæ Dominationis Veſtræ aduentu exhilarata eſt, & quòd Cæſarea Maieſtas dominationẽ ueſtrã pro inclyto ſuo Regno Hũgariæ hiſce negotijs, quæ pro uniuerſa Chriſtiana Rep. ſuſcepta ſunt, intereſſe uoluerit, & quòd talem uirũ miſerit, cuius in primis prudentia ac conſilio adiuta, tot tantisq́ue malis, quibus paſsim Eccleſiæ mẽbra conflictantur, opportuna ac maximè accõmodata remedia adhibere ſe poſſe magnopere cõfidit. Cùm autem probè intelligat quantus ex utroque ornamenti ac dignitatis ad ſuam auctoritatẽ cumulus acceſſerit, in primis Deo Optimo Max. gratias agit, quòd talem Chriſtiano orbi Imperatorẽ, ſibiq́ue aduocatũ largitus ſit, qui malis improborũ hominum artibus labefactatã ac propè iã labentem Eccleſiã corrue-

*re non ſinat, ſed incredibili uirtute & ſapientia fulciat ac ſuſtineat. Deinde uerò tãtùm ſe eius M. debere profitetur, ut neque obſeruantiæ, neque ſtudij, quo eam proſequitur, magnitudo ulla ſatis oratione explicari poſſe uideatur. Ac quoniam pro ſummo in Eccleſiam ſtudio, præclariſq; erga ſe meritis parem referre gratiam ſe non poſſe intelligit, ſaltem id, quod poteſt, hoc tempore faciet, Deum Max. ſupplex orabit, ut in quo Conſtantini illius Magni pietas ac Religio, multis alijs uirtutibus aucta cumulataq; ita elucet, ut uniuerſum terrarum orbem clariſſima ſua luce colluſtret, eidem quoque Conſtantini felicitatem largiatur: ut & immanes barbaros Chriſtiani populi ceruicibus imminentes longè repellere ac propulſare poſſit, & Eccleſiam in eum ſtatum adducat, ut magna calamitate propemodum oppreſſa, iam tandem aliquantùm reſpirare ac ueluti reuiuiſcere queat. Quòd autem ſacra eius Maieſtas fauorem atque etiam ſecuritatem ipſi ſanctæ Synodo pollicetur, & ſi de eo nũquam antea dubitauit, tamen gratiſſimo animo ſummaque ſpe recipit, ac quas poteſt maximas eius Maieſtati gratias agit. Cæterum quòd priuatim ad D. V. Rerendiſſimæ per perſonam attinet, tùm propterea quòd eam præſtanti uirtute, prudentia ac pietate præditam eſſe ſancta Synodus non ignorat, tùm eò etiam quòd magnis itineribus, ſumma die huc appulerit, lętis animis recipit atque amplectitur. Poſtremò, mandata eius Maieſtatis Ceſareę & Regia quę reddiſti quantum de iure debet, admittit.*

COM-

*COMPARITIO ORATORIS SEBAſtiani Portugaliæ Regis, Die IX. Februarij, M. D. LXII.*

Litteræ. Mandatum.
Oratio. Reſponſum.

*LITTERAE SEBASTIANI REGIS Portugaliæ ad Concilium Tridentinum, exhibitæ per eius Oratorem Die IX. Februarij M. D. LXII. in congregatione Generali, & poſtea in Seſsione ſecunda, Die. XXVI. dicti Menſis.*

*SACRO Oecumenico Generali Concilio in ſpiritu ſancto legitimè Tridẽti cõgregato uniuerſalem Eccleſiã repreſentãti D. Sebaſtianus Dei gratia Portugaliæ Algabiorumq; Rex in Africa Dominus Guineæ, Nauigationis, Expeditionis, Cõmercij, Aetiopię, Perſidis, & Indiæ, ſynceram obedientiam, & filij deuotisſimi obſeruantiam offert. Et ſi maximo Chriſti Domini Seruatoriſq; noſtri beneficio, regnis Prouincijs noſtræ ditioni ſubditis intelligimus, hactenus fuiße conceſſum: ut peſtilentisſimorum errorum, qui noſtra, patrũque memoria, impia multorum perſuaſione eruperunt, labe minimè contaminarentur: communibus tamen Chri-*

ſtianæ Reip. malis ita angimur, & ne ſeditioſæ nefariæque impietatis longius ſerpat contagio, ita uereremur, ut quoniam non aliunde præſentius remedium, quam à ſacro Concilio poterat exſpectari, nihil nobis gratius iucundiusque accidere potuerit, quàm Oecumenici huius Concilij authoritate Pontificia repetita indictio: Ad eam uerò lætitiam quam initio de indictione conceperam, magna acceſsio facta eſt: poſtea quàm & qui præeſſent, & qui adeſſent cognoui. Nam & ampliſsimorum Legatorum auctoritas, & præſtantiſsimorum Patrum integritas magnam mihi ſpem ſapienter conſtituendę à Sacro Cōcilio Chriſtianæ Reip. præbuerunt. Cui ne deeßem, mittendum curaui Legatum, qui & meam erga Sacrum Concilium obſeruantiam præſens teſtaretur, & quæ à me in mandatis habebat, uobis accuratè exponeret. Is eſt Ferdinandus Martinus Mazcarenius, generis ſplendore, pietate, integritate, multisque alijs eximijs animi dotib. mihi in primis gratus. Quem ſpero fore, ut benignè humaniterque excipiatis, & ea fide audiatis, noſtro nomine de publicis priuatisque rebus agentem, qua & nos, ſi Sacro Concilio intereßc, & coram uobis eadem, quæ illi in mandatis dedimus, agere licuiſſet. Sacrum Oecumenicum Generale Concilium Spiritus Dei ſanctus ſuam gratiam Sanctiſsimę Synodo largiatur, ut ea ſtatuat atque decernat, quę & diuini nominis gloriam augeant, & totius uniuerſalis Eccleſiæ commodis conducant. Olyſsipponæ III. Calend. Octobris, Anno 1561. REYNHA.

MAN-

*MANDATVM SEBASTIANI REgis Portugaliæ in perſonam ſui Oratoris in Concilio Tridentino, in eius comparitione in Generali Congregatione IX. Febrarij. M. D. LXII. & in Seſſione ſecunda, die XXVI. dicti Menſis.*

*SEbaſtianus Dei gratia Portugaliæ & Algabiorum Rex, citra et ultra mare in Africa, Dominus Guineæ, Expeditionis, Nauigationis, Cõmertij, Aethiopiæ, Arabiæ, Perſidis, & Indiæ. Vniuerſis & ſingulis notũ facimus, quòd cõfidentes nos multum de fide, integritate, diligentia, & induſtria Nobilis uiri et in aula noſtra liberaliter educati Ferdinandi Martini Mazcarenij Cõſiliarij noſtri fideliſsimi, deſignamus, deputamus, conſtituimus apud Sacrum Oecumenicũ & Generale Cõciliũ à Sanctiſſimo D. N. Papa Pio quarto, in urbẽ Tridentinã indictũ, & in eadẽ urbe Deo auxiliante celebrandũ, noſtrũ Oratorem, & concedimus illi plenum mandatũ & omnimodam poteſtatẽ in eodẽ ſacro Concilio, dicendi, agendi, proponendi, tractandi omnia, quæ ad proſequendum concludendumque Concilium, & noſtro nomine cætera agenda, quæ ad cæterorum membrorum cum Romano Pontifice Eccleſiæ ſupremo Præſide & Chriſti Vicario, ſanctaque Sede Apoſtolica omnium Eccleſiarum Parente & Magiſtra, unionem, hæreſum errorumque extirpationem, & morum reformationem, & reliqua quæ ad*



BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

*Catholicæ religionis augumẽtum, fidei exaltationẽ, & Chriſtiani nominis hoſtium debellationem expedire & conducere Sacro Concilio, & eidem noſtro Oratori uidebuntur: etiam ſi eſſent talia, quæ, ſpeciale mandatum exigerent, omnia deniq; quæ ipſi ſi præſentes eſſemus, facere poſſemus. Eaque ita per noſtrum Oratorem acta, tractata, & concluſa promittimus nos rata, grata, & firma habituros. Et quoniam Apoſtolicę ſedis beneficio, trium militiarum Domini noſtri Ieſu Chriſti ſancti Iacobi, & de Auis ordinis Ciſtercienſis, noſtræ Regię coronæ in perpetuum gubernatio eſt annexa, & ſingularum nomine iuxta illarum ſtabilimenta, & ſtatuta, etiam ad ſacrum Conciliũ ire perſonaliter, uel ſufficientem & idoneum Procuratorem mittere tenemur, cùm ipſi per nos id facere ad præſẽs non poſſimus, eundem noſtrum Oratorem, Procuratorem cum plenaria poteſtate, ipſi ſingularum dictarum militiarum perpetuam adminiſtrationem noſtræ Regię coronæ annexam habentes, ſingularum prædictarum & noſtrũ Procuratorẽ etiã deputamus, & cõſtituimus ad ea omnia, quàmuis ſpecialia & ardua, quę ipſi tamquam earumdem militiarum Magiſtri magni & perpetui gubernatores, ſi præſentes eſſemus, agere, proponere, tractare, concludere poſſemus. In quorum fidem & teſtimonium fecimus præſentes litteras ſcribi, & Regio noſtro ſigillo, poſtquàm noſtra manu ſubſcriptę fuerint, communiri. Olyſsipponę. XXVIII. Septembris Anno Domini M.D.LXI.*

REYNHA.

ORA-

ORATIO HABITA SERENISSImi Portugaliæ algarbiorumque Regis Sebaſtiani nomine, in Concilio Tridentino. Die IX. Februarij, M. D. LXII.

CVM ad tuendam Chriſtianę religionis integritatem, Sacrorum Conciliorum accommodata ſemper fuerit authoritas, his tamen noſtris, poſt hominum memoriam, turbulentiſsimis temporibus, quibus contaminata, & ueteris diſciplinæ ſeueritas omnium ferè ordinum luxu cupiditateque diſsoluta, huius Sacroſancti conuentus celebritas ſic omnibus de Chriſtianæ Reipublicæ ſalute cogitantibus neceſſaria uiſa eſt, ut non alia ratione ſyncera religio ſuæ puritati reſtitui, collapſa morum diſciplina inſtaurari poſse uideantur. Et quoniam ſingulari Dei Opt. Max. beneficio effectum eſt, ut tandem aliquando magno animorum conſenſu publicus uniuerſi Chriſtiani nominis conuentus Pontificia authoritate in hanc urbem indictus ageretur, confidimus planè futurum, ut quam apud omnes Chriſtianę pacis ſtudioſos expectationem commouit ſacri huius uenerandique cœtus religioſa maieſtas & amplitudo, non modò perſanatis aliquot religionis uulgaribus impleat, ſed ita ſupe-

*ret, ut ſaucio, debilitatoq́ue Chriſtianæ Reipublicæ corpori omni ex parte medeatur. Nam ſi quis animo atque cogitatione uelit paulò altius repetere eas difficultates, quibus non ſolùm noſtra, ſed ſuperiorum etiam memoria, Sacri Concilij progresſio fuerit interrupta, facilè intelliget & tunc fuiſſe multa, quæ Oecumenici Concilij ſplendorem obſcurare, & curſum impedire uidebantur: & nunc fuiſſe nonnulla; quæ niſi conſtanti ſua prudentia, & pia planè conſtantia Sanctisſimus Pontifex Pius quartus ſuperaſſet, non modò, quam hic hodie ſumma cum uoluptate intuemur, Chriſtianæ Reipulicę uiuam ſanè, & ſuis omnibus propemodum membris expreſſam effigiem, minimè haberemus, ſed uix exiguum illius, obſcurumq́ue ſimulacrum cerneremus. Et aliorum quidem Pontificum ſtabilis perpetuaq́ue in promulgando, indicendoq́ue Sacroſancto Concilio ſententia, uehemens illorum ſtudium erga Chriſtianam Rempublicam non obſcurè declarauit, & conſtantiæ pietatisq́ue laudem apud poſteros illis conciliauit; qui nullis temporum aſperitatibus perturbationibusq́ue deterriti, rem toties parùm feliciter tentatam diuinę ſapientiæ conſilijs innixi ſibi repetendam iudicarunt. Sanctisſimi uerò D. N. Pij quarti Pontificis, & Apoſtolicę dignitatis faſtigio, & animi ornamentis uerè Maximi, laudibus, nulla ſanè par ullo unquam tēpore oratio poterit reperiri, qui, ut excellens in Chriſtianam Rempublicam ſuæ unius curæ ſollicitudineq́ue diuinitùs traditam, ſtudium teſtaretur, cùm primum ſuis*

*Pontifex*

*Pontifex Maximus declaratus, ut quod ſalutari auſpicatoq́; planè nomine pollicebatur, adhibita inueteratis Eccleſię malis medicina pręſtaret, in Concilij celebrandi ratione, quo uno remedio omnium mentes ad ſanitatem reduci poſſe uidebantur, omnes ſuas curas cogitationeſq́ue ab ipſo ſui Pontificatus exordio collocauit. Cuius cùm pios conatus & paternæ pietatis uiſcera proſpicerent hi, quos ille & nuncijs & amantisſimis litteris in hanc urbem ad œcumenicum Concilium celebrandum adhortabatur, conuenerunt frequentes, ut uidemus, & ut ſperamus, non modò illius authoritate, ſed huius etiam Concilij Sanctisſimi exemplo, celebritateque incitati, frequentiores in dies conuenient, & huius Sacroſanctæ Synodi dignitatem ſua pietate magis illuſtrabunt. Quod ſi œcumenicorum Conciliorum authoritas Sacrarum litterarum monumentis non tàm eſſet diſertè comprehenſa, quis tamen ſobrię, ſanæq́ue mentis crederet, pio tot integerrimorum, Sanctisſimorumq́ue Præſulum conuentui Sanctum dei Spiritum defuturum, qui in medio duorum, triumve de pietate agentium, ſe promiſit futurum? Cùm uerò tanta ſit Sacrorum Conciliorum dignitas & religio, ut quæ in illis decernuntur, pro diuinis oraculis excipiantur ab omnibus, quis ſibi non facilè perſuadeat in omnibus de Chriſtiana Religione controuerſiis, eam fore uerisſimam ſententiam, quam tot Patres matura ætate ſpectata uirtute, exactaque eruditione ornatisſimi comprobauerint, & Reuerendisſimi, Illuſtrisſimiq́ue Legati, diui-*

*na*

*na quadam ſorte electi, qui Pontificio nomine Sanctiſſime Synodo præſident, ſua authoritate confirmauerint? Tametſi uerò facilè adducimur, ut credamus in eadem ſententia cęteros pro ſua pietate, & ſapientia futuros, de nobis tamen poſſunmus id conſtantius, apertiuſq́ue profiteri, qui ornatisſimo ueſtro conſpectu in tantam Chriſtianæ Reipublicę ſapientisſimis ueſtris decretis conſtituendæ expectationem ſumus erecti, ut non modò ueſtra pietate exiſtimemus fore, ut omnes de religione controuerſię dirimantur, ſed ueſtra etiam cenſoria ſeueritate omnium ordinum, Sacerdotumq́ue præſertim, qui cæteris ſcientia, & uitę integritate prælucere debent, mores ad Euangelicæ ſynceritatis normam dirigantur. Quę qui ſibi ex Sacro Concilio non pollicentur, aut quam uim habeant non perſpiciunt, aut cuius authoritate nitantur, nō intelligunt. Hos quidem fructus, aut uberiores etiam poſtulat à nobis Chriſtiana Reſpublica: hos expectat Sereniſſimus Princeps Sebaſtianus Portugaliæ, Algarbiorumq́ue Rex huius nominis primus; Qui licet ſuum in Chriſtianam Rempubliam ſtudium ſatis uobis crederet perſpectum, & cognitum, ut tamen ſuam erga Sacroſanctum Concilium obſeruantiam illuſtriore teſtimonio declararet; ornatisſimum uirum, quem uidetis, D. Ferdin. Martinez. Mazcarenium ad hoc Sacrum Concilium deſtinauit, non Oratorem ſolùm, ſed pignus, obſidemq́ue perpetuæ ſuæ erga Sacroſanctum Concilium obſeruantiæ & pietatis. Quantæ uerò curę optimo religioſisſimoq́ue*

*Prin-*

Principi fuerit œcumenici huius Concilij celebritas, & amplitudo, teſtari apud uos poterunt non ſolùm Antiſtites Bracharenſis, Cobricenſis, Lerienſiſque, ſacrarum litterarum ſcientia, ſpectata pietate, & uitæ integritate inſignes, qui ſe explicare celeriùs, & maturiùs in hanc urbem uenire potuerunt, ſed & qui conſtitutis ſuarum Eccleſiarum rationibus aderunt ex illius Regnis & Dominijs, quos omnes Chriſtianæ pietatis ſtudioſiſſimus Princeps acuratè eſt per litteras hortatus, ut quàm diligentisſimè poſſent ſe ad maturam profectionem componerent, ne uel iubenti, uolentique Summo Pontifici ſegniùs parere, uel laboranti Eccleſię ſeriùs, quàm cùm eorum pietas, tùm periculi magnitudo poſtulabat, adeſſe uiderentur. Quę omnia à Sereniſſimo Rege ſtudioſisſimè ſunt curata, partim ut ſuę erga Sacrum Concilium obſeruantiæ ſatisfaceret, partim etiam ut Clarisſimorum Portugaliæ, Algarbiorumque Regum Maiorum ſuorum religioni, pietatique reſponderet. Quorum res fortiter & feliciter geſtę, ita ſemper fuerunt cum publica Chriſtianæ religionis utilitate & dignitate cōiunctæ, ut tot defuſis profligatiſque Barbaris Regibus, uictorijs, tot direptis expugnatiſque hoſtium oppidis, tot arcibus in aduerſo Numidię, Getulique littore ad comprimendā Barbarorum audaciā, erectis, non tam ſui Imperij fines proferre, quàm Chriſtianæ religionis gloriam propagare uoluiſſe uideantur. Incitabantur illi quidem Regij animi excellenti magnitudine, ſed ad natiuam, infinitamque eorum

*rum propoſitionem accedebat aculeus ille, quem Alfonſus primus Portugaliæ Regni conditor, & auctor poſterorum Regum annis impreſſum reliquit. Quòd ſi apud Clariſſimos Portugaliæ Reges, tantum ualuit exemplum perpetua quadam ſerie, uelut per manus, traditum, quid nobis Ampliſſimi Patres, expectare par eſt à Sereniſſimi Regis Sebaſtiani animo, quem non ſolùm ſuperiorum Regum Illuſtria exempla, ſed recens, ſpiransque adhuc Emanuelis proaui, Ioanniſque Tertij aui memoria ad prouehendæ religionis ſtudium uehementius accendit? Quomodò enim poteſt uel Emanuelis Regis pronepos non iiſdem ueſtigiis inſiſtere, uel Ioannis Optimi, maximique quondam Regis nepos, cognita ab omnibus propemodum, qui hic adeſtis, illius pietatis exempla, minimè conſectari? Quorum ille ſubiectis Apoſtolicæ Sedis Imperio, tot in Oriente Regnis, Prouinciis, Barbariſque nationibus, eius gloriam longè, lateque illuſtrauit. Hic uerò non modò ſubactos ab Emanuele, feliciſſimæ recordationis, Rege patre ſuo populos in officio, fideque continuit, ſed etiam ſtudio diligentiaque perfecit, ut repudiato nefario inanium ſimulachrorum cultu, Chriſtianę religionis pietate imbuerentur, & noſtrę diſciplinæ ſacra, moreſque libenter ſequerentur. A quo propagandæ latius noſtrę religionis curſu, cùm partim finitimorum Africæ Regum infeſtis excurſionibus, partim magnis à Solymano ad euertendum noſtrum in Oriente Imperium miſſis claſſibus ſubinde interpellarentur, illorum quidem auda-*

*audaciam, temeritatemque, grauiſſimis illatis damnis, repreſſit. Huius uerò nauales copias in ipſo Die florentiſſimæ totius Cambaiæ Regni urbis conſpectu, ita oppreſſit, ut Solymanus purpuratorum Satraparum apud Barbarum & immanem Tyrannum gratia & authoritate longè maximus, qui Claſſi ſummo cum Imperio præerat, multis depreſſis triremibus, laceris, truncatiſque aliquot nauigijs, ægrè ſit fuga ſalutem conſecutus. Quę ideò breuiter, curſimque à nobis ſunt commemorata, Patres Ampliſſimi, non modò ut intelligeretis, quanto ſuorum periculo, & ſumptu ſuo, Clariſſimi, proferendæque latius Chriſtianæ religionis ſtudioſiſſimi Portugaliæ Reges, non in oppoſitę nobis Africæ ſolùm proximis, ſed in Aſiæ etiam remotisſimiſque prouincijs grauisſima, periculoſisſimaque bella ſuſceperint, quaque ea uel animi magnitudine geſſerint, uel conſtantia felicitateque confecerint, ſed etiam ut cognoſceretis eundem erga Sanctam Sedem animum, idem ad Chriſtianam religionem amplificandam, propagandamque, ſtudium, eandem erga hoc ſacrum Concilium obſeruantiam, eandem denique pietatem expectandam à Sereniſs. Rege Sebaſtiano, & Regia præſtantisſimæ in dolis ſignificatione ad excellentes omnes uirtutes propenſo, & domeſticis imaginibus, Clarisſimorumque Regum Illuſtribus exemplis incitato. Qui, quod Sanctisſimo Pontifici ſuis litteris eſt pollicitus, hodie cumulatè præſtat, & ſuum ad illuſtrandam huius Sacroſancti Concilij celebritatem, ſtudium, uobis Amplisſimi Pa-*

*tres*

*tres, hodierna die per D. Ferdinandum Martinez Maſcarenium ſuum Oratorem, Virum non ſolùm antiqua generis nobilitate, & familia, multis Aſię, Africęque triumphis inſignem, ſed fide, integritate, cæteriſque ornamentis longè præſtantem effusè pollicetur. Sperat autem fore, ut quoties cùm de publicis Chriſtianæ religionis atque diſciplinæ, tùm de priuatis negotijs noſtrarum Eccleſiarum, quæ ſingulari Dei Opt. Max. beneficio, nec ab Eccleſiæ Romanæ cæterarum parentis & magiſtrę obſeruantia deflexerunt, nec à ueteri receptoq; ſemel cultu receſſerunt, apud uos illius Orator agere uolet (quod pro ſua prudentia, non niſi neceſſarijs aut grauibus certè cauſis impulſus faciet) Vos, cognitis Sereniſsimi Regis mandatis, eum pro ueſtra humanitate benignè excipiatis.*

RESPON-

## RESPONSVM SANCTAE SYNODI, datum illuſtriſsimo Oratori Sereniſsimi Regis Portugalię in eius comparitione, Die IX. Febr. M. D. LXII. & in Seſsione ſecunda. XXVI. Febr.

ILLVSTRIS D. Orator. Mandatum & litteræ Sereniſsimi Portugalię Regis, quæ modò à Dominatione ueſtra exhibitæ in hoc ſacro loco recitatæ fuerunt, nec non ea, quæ ornatiſsima Oratione expoſita ſunt, huic Sanctę Synodo iucundiſsimum nuncium attulerunt, cùm declararent eximiam quandam ac perpetuam clariſsimorum Portugaliæ Regum ac prȩcipuè Sereniſs. Sebaſtiani Regis in Deum pietatem, inſigne in Rempub. Chriſtianam ſtudium, ac ſummam erga hoc Oecumenicum & Generalem Concilium, obſeruantiam, licet nihil noui huic Sanctę Synodo allatum ſit. Nemo enim eſt, cui cõpertiſsima nõ ſint prȩclara Regũ Portugaliæ facinora in Chriſtiana religione, ueraque Chriſti fide in Orientis partibus propaganda. Non minor tamen Maieſtati ſuæ, maìoribusq́ue ſuis piјſſimis & Clariſsimis Regibus laus & gloria hac tempeſtate debetur, quòd in his calamitoſis tẽporibus, tot diſſidijs, totq́ue in Eccleſia exortis hæreſibus, Regna, & Ditionem ſuam in Orthodòxa fide, Eccleſiæque Ca

tholicæ

tholicæ unitate (uti uerè Chriſtianos Principes decet) ſemper conſcruauerint, quàm in Barbaris & idolorum cultui deditis Nationibus, ad ueram religionem traducendis. Quamobrem hæc Sancta Synodus Deo et Patri domini noſtri Ieſu Chriſti meritas de his omnibus gratias agit, Dominationemq; ueſtram, tùm ipſius Regis cauſa, tùm ob ſingularem eius prudentiam, ac ſanguinis ſplendorem, grato ac beneuolo animo recipit. Regium uero mandatum, quantum de iure debet, admittit.

COM-

## COMPARITIO ORATORIS PHIlippi Hiſpaniarum, &c. Regis Catholici: Die decimaſexta Martij. M. D. LXII.

Mandatum Oratio.
Reſponſum Sanctæ Synodi.

## MANDATUM PHILIPPI Hiſpaniarum Regis Catholici, in perſonam ſui Oratoris Tridenti exhibitū. Die XVI. Martij. M. D. LXII. & in Seſsione tertia. Die xiiij. Maij.

*PHILIPPVS Dei Gratia Rex Hiſpaniarū, utriuſque Siciliæ, Hierusalem, &c. Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, et Mediolani, &c. Comes, Habſpurgi, Flādriæ, Tyrolis, &c. Recognoſcimus & notum facimus tenore præſentium uniuerſis, Cùm Beatiſsimus in Christo Pater & Dominus noſter, Dominus Pius IIII. Diuina Prouidentia*

*Sacroſanctæ Romanæ Sedis Pontifex Maximus, ut his malis & diuiſionibus, quibus Chriſtiana Reſpublica iam diù uexatur, & Religio noſtra tot ac tàm diuerſis opinionibus impertitur, eo remedio quo Sancta & Vniuerſalis Eccleſia uti ſolet, mederetur, & ad ueram in fide conuenientium unionẽ omnes Chriſti fideles reducerentur, uti optimus, & uigilantisſimus Paſtor, Paterq; amantiſſimus, omni cura & ſtudio procurauerit, ut Oecumenicum Concilium, quod Tridenti ceptum & per aliquot annos ſuſpenſum fuerat, proſequeretur, atque ad eam rem eius Diplomate ſub Dat: Romæ, apud ſanctum Petrum tertio Kalendas Decembris Anni M. D. LX. Pontificatuſque eiuſdem anno primo, Vniuerſale, & Oecumenicum Concilium Tridentinum, ſublata ſuſpenſione quacunque, Tridenti continuandum denuò indixerit & aperuerit, atque ad diem Reſurrectionis Dominicæ anni proximi præteriti conuocauerit, & prefixerit: Noſque tùm per litteras, tùm per nuncios exhortatus fuerit, ut quando præſentes celebrationi eiuſdem intereſſe non poteramus, noſtros ad illud Oratores idoneos, qui ibi asſiſterent, mandare uellemus. Nos, qui ipſius Concilij cælebrationem, ut Catholicum Principem decet, tanquàm uerum & unicum malorum remedium, ardentisſimè deſiderabamus, libenti animo obtulimus nos id facturos, omnemque operam daturos, ut prędictum Concilium, quantum in nobis eſſet, non ſolùm promoueretur, uerum etiam, Deo ductore, ad optatum finem perduceretur. Nolentes igitur*

tur in hac re noſtro officio deeſſe, quin potius omnia,
ea, quæ ad noſtrum munus ſpectant, abundè præſtare, &
exhibere, ut noſtro nomine in prædicto Concilio cōpa-
reat, noſtraſque partes agat, Illuſtrem, fidelem, no-
bis dilectum Dominum Ferdinandum Franciſcum Da-
ualos de Aquino Conſiliarium collateralem, Locum-
tenentem & Capitaneum Generalē noſtrum in Ducatu
ac Dominio noſtro Mediolani, cuius fidei, probitati,
religioni, & rerum longæ experientię quàmplurimum
confidimus, Oratorem, Nuncium, & procuratorem
noſtrum fecimus, conſtituimus, ac deputauimus, ac
tenore præſentium facimus, conſtituimus, & deputa-
mus. Dantes ei plenam facultatem, & poteſtatem unà
cum amplo & libero mandato, citrà tamen aliorum no-
ſtrorum Procuratorum & Mandatariorum conſtituto
rum & conſtituendorum reuocationem uel pręiudici-
um: ut in dicta ciuitate Tridentina, & loco in eadem
celebrationi Concilij deputato, coràm Reuerendiſſimis
S. Rom, Eccel. Cardinalibus à Beatiſſimo Pontificè Le-
gatis nominatis & deſtinatis, alijſque Patribus ibidem
congregatis, noſtro nomine comparere, prædictęque
Concilij celebrationi interuenire, eique adeſſe & intē-
reſſe, locumque & uices noſtras in omnibus Seſſioni-
bus, Conſultationibus, Deliberationibus, & Actibus
obtinere, atq; omnia alia agere, facere, dicere, gere
re, tractare, procurare, & promouere poſſit, & ua-
leat, quæ ex uſu Reip. Chriſtianæ & dignitate noſtra
fore uidebuntur, quæq; nos ipſi, facere, dicere, gerere,
& tractare poſſemus, ſi coràm præſentes eſſemus,

*etiamſi talia eßent, quæ mandatum exigerent magis ſpeciale, quàm his expreßum eſt. Habituri proinde ratum & gratum, quicquid per prædictum Oratorem, Procuratorem, & Mandatarium noſtrum præmiſſo modo, actum, dictum, geſtum, factum, & procuratum fuerit, dolo, & fraude remotis. Harum teſtimonio literarum, manu noſtra ſubſcriptarum, & ſigilli noſtri impreſsione munitarum. Datum Madriti, Die xxviij. Menſis Ian. Anno M. D. X L I I. Regnorum autem noſtrorum, ſexto.*

PHILIPPVS.

GALEA

GALEATII BRVGORAE PATRIcij Mediolanenſis & Regij Fiſci Patroni Oratio, habita Tridenti in Concilio Patrum, nomine Illuſtriſsimi & Excellentiſsimi Marchionis Piſcariæ Regis Catholici Oratoris, Die XVI. Martij. M. D. LXII.

QVOD unum ęgrotę Reipub. Chriſtianæ remedium eſſe ſemper uiſum eſt, Patres Ampliſsimi, illud omnino fuit, cùm indicto Concilio ſpes bonis iniecta eſt, negocium felix, ac ſalutare à Pontificibus, à Cæſare, à Regibus unà ſuſceptũ iri, ut magnis concurſibus omnium gentium ac Nationum celeberrimi conuentus peragerentur. Ea re Pius quartus Pontifex maximus dignitatis Reipublicę Chriſtianæ, otijque amantiſsimus, ut ad benè de omni Repub. ſperandum, quaſi ſignum aliquòd omnibus ſuſtuliſſe uideretur, nihil antiquius putauit, quàm Concilium illud à Paulo Tertio Pontifice Max. hoc ipſo in loco indictum, retentum animo, remiſſum temporibus, longo interuallo intermiſſum reuocaret. Etenim ſi ullum unquam tempus huiuſmodi rem deſiderauit, hoc ipſum profectò eſt, quo multæ gentes, ac Nationes diſcerptæ,

 diuul-

*diuulſæ, conquaſſatæ ſunt uarietate opinionum, & licentia impiè diſputandi: Quo multi à Chriſtiana Republica aberrarunt: Quo denique omnis propè Chriſtiana Ciuitas inteſtinis malis, ac diſcordijs laborans, multa perdidit, & ornamenta dignitatis, & præſidia ſtabilitatis ſuę. Quamobrem cùm Pius quartus Pont. Max. quaſi bonus parẽs, & tutor fidelis, curaret ne patrimonium dignitatis Reipublicæ à prædonibus nefarijs diriperetur, etſi multa quidem pro illius dignitate, ac ſalute geſsit, quæ orbis terrę iudicio, ac teſtimonio comprobantur; Tamen nihil clarius, nihil glorioſius, nihil denique commendatius effecit momorię hominum ſempiternæ, quàm quòd uos potisſimum elegit, Patres Amplisſimi, qui de ſumma rerum omnium deliberaretis. Nam quod conſilium? quæ mens? niſi ut diuina ſapientia ueſtra ſedaretis hæc mala, peſſimeque affectam ciuitatem Chriſtiqnam ſanaretis, firmamque aliquando, ac uegetam redderetis. Quamobrem uos Patres Ampliſſimi quaſi oracula ciuitatum, quaſi Moderatores populorum, quaſi Architecti quidam ac fabri à Pontifice Maximo eſtis aduocati, ut huic ſanctisſimæ Reipublic. adſitis & ſi illa ſtet, eam muniatis; ſi labatur, erigatis. Cui negocio, cùm Philippus Rex Pius, fortis, ac felix erga Chriſtianam pietatem, iuſtumque hunc ipſius Principatum, eodem modo affectus ſit, quo modo Patrem ſuum prudentiſſimum Imperatorem Carolum V. Cæſar. Auguſt. omnibus temporibus affectum fuiſſe memoria tenet, libentisſimè quidem niſi multis, ac magnis occupatio-*

bus

*bus diſtineretur, interfuiſſet, coramque graui oratione declaraſſet, quo ſtudio, quo ardore, qua animi pietate ſemper fuerit & hoc tempore maximè ſit erga authoritatem ſacroſanctæ ſedis, totamque Rempublicam Chriſtianam: idque eo libentius feciſſet, ut & ceteri Reges, & Principes Ciuitatum ipſius exemplo adducti frequentiores hunc ipſum in locum conueniſſent, & uos Patres ampliſſimi, maiore animi alacritate omnia, quæ dilapſa iam fluxerunt, ſeueris legibus uinciretis, & Reip. unlnera curaretis. Quibus præter uos, uos inquam, Patres ampliſſ. mederi nemo poteſt. Sed cum multis Heroibus, quorum magnam copiam habet, Franciſcum Ferdinandum Daualum Marchionem Piſcarium elegit, dignumque iudicauit, cui munus hoc legationis obeūdę ultro deferret. Qui & ſi in nullo ocio, at in ſummo negotio Prouinciam Mediolani cum Imperio adminiſtrat, tamen ab ipſo Rege, qui cùm anteà ſemper, tùm hoc uel maximè tempore os, oculos, mentem denique ipſam in unam Rempublicam Chriſtianam conuertit, iuſſus eſt ea omnia, quæ ad ſanctiſſimam Religionem pertinent, rebus humanis omnibus anteferre, & huc ſe quàmprimum recipere. Adeſt igitur Franciſcus Eerdinandus à Catholico Rege miſſus, & eo nomine, ut & Regis perſonam hoc ipſo in loco ſuſtineat, & omnia eius officia, operam, laborem, copias denique omnes ad amplitudinem ueram conſerat. Denique uobis præſto adſit, faueat, proſit quibuſcunque rebus Rex ipſe poſſit. Et*

*ſi enim Reſpublic. Chriſtiana maioribus preſidijs regitur, ac Dei Opt. Max. numine ab omnibus inſidijs aduerſariorum defenditur, tamẽ humanis etiam opibus aliquando contra uim, & ſcelus uiſa eſt eguiſſe. Etenim idcircò potißimùm Reges ſancti appellantur, & terris à Deo dati ſunt, ut & ad rerum temperationem ſedeant, & Reipublicæ Chriſtianæ non modo excubias, & cuſtodias, ſed etiam laterũ ſuorum oppoſitus, & corporum polliceantur. Primùm igitur cùm Pontifex Maximus uigilet, adſit, prouideat Reipublicæ, Deinde magni animi ſint in bonis uiris, magna concordia, incredibilis cõſpiratio, Deus denique ipſe immortalis ac præpotens huic ſuo populo Chriſtiano, huic clariſſimo Imperio, huic pulcherrimę Reipublicę auxilium continenter ferat, non eſt deſperandum fore ut uos Patres Amplißimi, non modo labenti Chriſtianæ Reipublicæ ſubueniatis, uerùm etiam in ueterem libertatem, & dignitatem uindicetis. Ipſa certè, quæ nuper creſcentibus malis, quæ ipſam intermittũt, capiti, ſalutiquc ſuæ propè deſperare uidebatur, & miſeris temporibus ac perditis moribus afflicta, & oppreſſa iacebat, nunc tandem aliquando benè ſperare, freta præſertim medicina conſiliorum ueſtrorum, ſalutaribuſque auxilijs, cœpit. Confidit enim ſe ueteris morbi grauitatem uobis Curatoribus depulſuram: confidit à nouis tentationibus ueſtra diligentia liberam futuram: confidit denique antiquũ robur, ac corporis firmitatem breui recuperaturam. An uerò cùm ſciat uos, quos non tanquàm aliquos ex*

urbe Roma miſſos, ſed de cælo delapſos intuetur, in loco tàm excelſo pulcherrimè ſedere, & ad defenſionē ſuam ſtare, non ſeſe excitet? non ſeſe erigat? non caput extollat? Quæ cum ita ſe habeant, facilè omnes in eam ſpem ingrediuntur, fore, ut omnes qui fortaſſe aliquo modo aberrarunt, redeant in uiam, & ueritas multis incommodis debilitata, tandem opera & equitate ueſtra recreetur, & locum, in quo conſiſtat, reperire poſsit. Poſtularet fortaſſe hoc loco magnitudo rei, expectatio ueſtri, quæ mirabilis eſt, ut Franciſcus Ferdinandus commoneret uos Patres Ampliſsimi ut in hac turbulentiſsima tempeſtate Reipublicæ in tàm grauibus cogitationibus ueſtris omnia diligentiſsimè deſpiceretis. Sed cùm ſecum ipſe conſideret incredibilem ſapientiam, ac ueſtrā propè diuinā, nullamq; rē tantam eſſe, ac tàm difficilem, quam uos non & conſilio regere, & integritate tueri, & uirtute conficere poſſitis, nihil ſibi temere faciendum eſſe putat, nihil uos cuiuſquam monitis egere arbitratur. Videt uos quaſi in uigilia quadam manere, nec uſquam diſcedere, nec à Republica deĳcere oculos, ex eo die, quo in hoc Concilium conuocati eſtis. Videt in tantis tenebris erroris a Deo optimo Maximo clariſsimum lumen preferri mentibus ueſtris; Videt animos ueſtros Reipublicæ conſeruandæ cupiditate ſua ſponte incenſos, ab eodem inflammari; Intelligit uos nihil neque cupidè, neque temerè, ſed omnia, & ſapienter, & fortiter adminiſtrare Intelligit uos ab omnibus ceteris cogitationibus ad unam ſalutem communem conferri; Intelligit de-

nique

*nique uos cogitationes, & mentes ueſtras in hoc uno fixiſſe, & locaſſe ut Rempublicam conſtituatis, & in priſtinum gradum reſtituatis. Quæ omnia cùm uideat, & quantum in uobis fuit, præclare iecisſe uos iam fundamenta ſtabiliendæ Reipublicæ, & eam ſuauisſimè nunc à uobis tractari, arte, quę lenit, non exaſperat; ſanat, non ulcerat; mouet, non perturbat animos hominum, & in poſterum nulla uos in re, muneri ueſtro defuturos eſſe: Vnum illud reſtare putat, ut in proprio ſuo officio permanens, Philippi maximi, & potentisſimi Regis nomine ſtudium, officium, operam, gratiam, authoritatem, copias denique omnes uobis, Patres Amplisſimi, ſine ulla exceptione, aut laboris aut occupationis, aut temporis polliceatur, ac deferat.*

RE-

RESPONSVM SANCTAE SYNOdi in admiſsione Oratoris Philippi Hiſpaniarum Regis Catholici. XVI. Martij. M.D.LXII. & in Seſsione tertia. Die xiiij. Maij.

ET ſi, Franciſce Ferdinãde Marchiò Excellentiſsime, pium ſtudiũ Inuictiſsimæ Auſtriæ domus, atque animi propenſio erga Rempublicam Chriſtianam, ueramque Chriſti religionem Romanis Pontificibus, ſanctęque Sedi ſpectata, atque probata ſemper fuit: hoc tamen potiſsimum tempore Catholici, potentiſſimique Philippi Regis, cuius perſonam meritò legatus ſuſtines, promptus, paratusque animus in uera religione, quæ ad paucos redacta eſt, conſeruanda: & à tot impietatibus reuocanda, ac in ueteri dignitate, & ſinceritate tuenda, adeò exoptatus, adeò iucundus ſacræ huic generali Synodo extitit, & omnium animos erexit, ut ſpem certam attulerit, Chriſtianæ Reipublicæ grauiter quidem ægrotanti, ſalutare remedium, magnaque ex parte conuulſæ, atque collapſæ, uerum, firmumque ſubſidium afferri poſſe; præſertim Pio quarto Pont. Maxi. Paſtoreque uigilantiſsimo duce, & authore, qui è Romana ſacra illa, & non uiolabili ſpecula, ſalutare, &

expe-

*expectatum Concilij ſignum erexit, Tridentumque remiſit, quo Chriſti oues à feris apris diſperſas, & immanium luporum faucibus crudeliter abſorptas, ad Chriſti tandem gregem noſtris humeris, noſtris inquam humeris patienter, manſueteque portaremus: Ferdinando Cæſare Optimo Romanæ Eccleſiæ Primogenito, Regibus, Chriſtianiſque denique Principibus, quorum hic frequentes, inſigneſque legatos adeſſe cernimus, fautoribus, beneque iuuantibus, è quorum numero facilè Princeps Philippus Rex Caroli quinti Cæſaris Inuictiſsimi, cuius memoria in benedictione eſt, & omnibus uirtutum numeris cumulatiſſimi, ut aliarum heroicarum uirtutum, ita etiam ueræ religionis uerisſimus hæres, & imitator, omnem operam, ſtudium, induſtriam, facultates, omnem denique corporis ſui laborem benignisſimè polliceatur, & ſi opus fuerit, fidelisſimè pręſtabit. Quem ita pium, ita ſanctum, uereque regium animum, atque ſtudium generalis hæc ſancta Synodus, ita libenter tota mente amplectitur, ita merito laudat, & extollit, ita iure lętatur, & in eo conquieſcit, ut magnas quidem gratias potentisſimo, Chriſtianique nominis firmiſsimo propugnaculo, atque uindici per me omnium Patrum nomine agi uoluerit: Tibique etiam Dauale Princeps Clariſſ. uel multis tuis nominibus, uel honorificæ huius legationis nomine, plurimum debere fateatur. Atque omnia, quæ ad ipſius iuſtiſsimi pientisſimique Regis, honorem, authoritatem, dignitatem pertineāt, quantum licuerit, libētisſimè pro ſuis meritis sācta Sy*

*nodus*

*nodus præſtabit: Deumque Optimum Maximum obſecrat, ut talium, tantorumque Regum, ita pios animos, ita pro Chriſti fide, ueraque religione accenſos, atque inflammatos perpetuo cōſeruare, ac tueri liceat. Mandatum uero Regium quantum de iure debet, admittit.*

COM-

## COMPARITIO ORATORIS COSMI *Ducis Florentiæ, & Sen. Die XVI. Martij. M. D. LXII.*

Litteræ Mandatum.
Oratio Reſponſum.

## LITTERAE DVCIS FLORENTIAE *ad Generoſiſsimos Legatos exhibitæ per eius Oratorem. Die XVI. Martij. M. D. LXII.*

*REuerendiſsimi, & Illuſtr. Domini, Patresque omni ueneratione Colendiſsimi. Cum ſummo affectu, ſummaq; pietate iã inde à maioribus noſtris Sanctã Sedem Apoſtolicã, ſummosq; Põtifices Ieſu Chriſti domini noſtri Vicarios, & Catholicã Eccleſiã in fide ac ſinceritate patrũ noſtrorum coluerim ſemper ac ſtudiosè obſeruauerim: officij ac reuerentiæ meæ fore arbitratus ſum, ne in Sancta iſta tantorum patrum uniuerſali Synodo, auctore Deo, ſummoque Pontifice pientiſsimo, congregata, ceſsare, quin pro ui rili mea per Ioannem hunc ſtudioſiſsimum Legatũ no-*

*bilitate*

*bilitate natalium, fide, moribus, ac doctrina inſignem Reuerendiſsimis atque Illuſtriſsimis Dominationibus Veſtris adeſſẽ, qua optimũ ſanctæ Catholicæ, atq; obſequio: Hunc ego quæſo ampliſsimi Patres, ut æquis animis atque auribus Reuerendiſsimæ, & Illuſtriſsimæ D. D. Veſtræ accipiant integra in his, quæ ex mandatis exponet, tractabitque fide, non ſecus ac me ipſum coram audirent: ſibique ipſæ perſuadeant, fortunas noſtras uniuerſas in præclaro iſto negocio, in earum poteſtate ac nutu fore promptiſsimas. Quarum uotis & actionibus Deus ac dominus noſter Ieſus Chriſtus adſit, & faueat precor: meque illis ſummopere commendo. Piſis. &c. Calend. Maij. M.D. LXII.*

*Earum Reuerendiſsimarum & Illuſtriſsimarũ Dominationum Veſtrarum Deditiſsimus.*

COS. MED. FLORENTIAE
ET SEN. DVX.

Reuerendiſs. & Illuſtriſs. Dom. Patribus Obſeruand. ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinal. Apoſt. ſedis de latere Legatis in Concilio Trident. Præſidentibus.

MAN-

## *MANDATVM ILLVSTRISSIMI D. Coſmi Medices Florentiæ & Senarum Ducis in perſonam ſui Orato. in Seſs. III. Itidem XIIII. Maij. M. D. LXII.*

*COSMVS Medices Dei Gr. Flor.& Senar. Dux ſecundus, &c. Vniuerſis has patentes litteras inſpecturis ſalutem, ac ſinceræ dilectionis affectum. Sanè iam inde ab adminiſtratione quā geſimus, diuino fauore ſuſcepta officij noſtri eſſe cognoſcimus, more inſtitutoque maiorum S. Catholicę atque Apoſt. Eccleſię, cuius fidem pietatemque profitemur, ueſtigijs atque obſequijs ſtudiosè, ac reuerenter inſiſtere: atque eò feruentius, quò grauiorū negotiorū curarumque ſollicitudo, & pondus incumbit, ut in pręſenti cōuulſę Religionis morumq; lapſorū diſcrimine cōperimus; qua propter: ut noſtri perpetuò ſimiles, eiuſdēq; uoluntatis, ipſi quoque pro uirili noſtra pio huic muneri adeſſe uideremur, Nobilē Virū nobis dilectiſsimum Ioannem Strozium fide, probitate, atque eruditione pręclarum, ipſisque rerum experimentis probatum, ad ſacroſanctā Tridentinam Synodum,*

*Deo authore, ac Sanctiſs. D. N. Summo Pontifice pientiſsimo congregatam, deſtinauimus cum Mand. Eundemque item Nuncium, Procuratoremque noſtrũ ac negotiorum geſtorem dicimus, conſtituimus, atq; harum patentium literarum ſerie deputamus: ut noſtro ſcilicet nomine, noſtraq; poſsit authoritate quoties oportuerit Reuerendiſsimis Illuſtriſsimisq; Sedis Apoſt. Legatis, Ampliſsimorumq; Patrũ ſacroſancto Concilio, ipſorum cuilibet adeſſe, atq; in Seſsionibus tã celebri negotio q̃uolibet opportunis & expedientibus adſiſtere, interuenire, proſequi, & obſequi cũ Cæſareæ quoq; Maieſtatis, & Sereniſsimorũ Regum ac Sublimiũ Principum Legatis, nuncijs, negociorumue geſtoribus, & eorum quolibet, quoties expedierit, ipſiq; Ioanni procuratori placuerit ea, quę sãctę Trinitatis, Deiq; ac Domini noſtri Ieſu Chriſti gloriã cultumq; ac ſanctæ Matris Catholicæ atq; Apoſtolicæ Eccleſiæ fidem, unitatem, authoritatem, puritatemq; reſpiciunt profiteri, promouere, ſuadere, agnoſcere, & acceptare, cæteraq; ad hæc pertinentia gerere, tractare, & explicare. Etiamſi nominatim nuncupanda & ſpecialiori nota cẽſenda eſſent, plena uidelicet ac libera ipſi poteſtate per nos attributa. Cuius acta, geſta, tractata, & explicata quæcunque fuerint bona fide, rata nos & grata, perpetuo iure, atq; optimo recipimus & profitemur. Datę in Ducali noſtra Ciuitate Piſarũ, Anno M.D.LXII. Indictione quinta, nonis Aprilis more Florentino.*

*COS. MED. FLOREN. ET SEN. DVX.*

ORATIO HABITA A MAGNIFICO D. Ioanne Strozio Oratore Illuſtriſsimi Coſmi Medicis Ducis Florētiæ & Senarum, in eius cōparitione: Die XVI. Martij. M. D. LXII.



COSMVS Medices Florentinorum, & Senēſium Dux & Dominus meus, optimi, atque ijdem Amplisſimi Patres, cùm ſit Chriſtianæ Religionis omnium maximè ſtudioſus, & Romani Pontificis atque Apoſtolicæ Sedis auctoritati plurimum ſemper tribuerit, cùm ipſe inquam præſenſerit tot digniſſimos Sacrorum Antiſtes, eiuſdem Pontificis uoluntate ſumma, atque conſenſu in hāc urbem Tridentinam ideo conueniſſe, ut Sacrum Oecumenicum & generale Concilium celebraretis, atque ita permultos, qui nunc rapti uarios in errores à fide Catholica deſciuerunt, ex illis nouis opinionibus moueretis, conſilijſque ueſtris ad uitam piè ſanctèque traducendam dirigeretis, huc me miſit, ut uobis uniuerſis, Sapientiſſimi Patres, declararem ſui ipſius animi ſingularem uoluntatem, ad ea ualidisſimè pertractanda, atque adeò perficienda, quæ in primis ad Dei optim. Max. laudem, honorem & gloriam, ac totius ſuę Eccleſiæ utilitatem

*litatem, cōſeruationemque potiſſimū ſpectarent. Vobis item ad hunc præclariſſimum cœtum auctore & Duce Pio IIII. Pontifice Maximo profectis, omnia prolixè pollicerer, quibus huic tanti momenti, & ponderis negotio adiumento eſſe ualeret. Quod ipſum hoc maius ac dignius à bonis omnibus haberi etiam debet, quò magis circa actionem aliarum omnium humanarum honeſtiſſimam, perfectiſſimamque uerſatur, quando ea uis eſt noſtrę cognitionis, atque intelligentiæ, quæ quidem abſolutior, eademq; perfectior, ſi nunc philoſophantib. hominib. fidem tribuere uelimus, ſanè uidetur, cùm obſcurata nullis eſt inſcitię tenebris, atque caligine, ſed ab omni procul credendi uanitate alienum quicquid ipſa iam percepit, ita etiam planè continet, atq; ita intelligit, id quod à Chriſtiana doctrina, qua quidem altius ſeſe extollit, minimè alienum eſſe arbitror: quando quidem nō ſola ueritatis quiſitio, ſed etiam Dei eiuſdem ueritatis grauiſſimi auctoris, & Magiſtri contemplatio eſt: quicquid ſummi boni, quicquid ſummæ felicitatis, quicquid demum requietis à Chriſti fidelibus optari, haberique poſſit. Hæc inquam ueritas ſi iuxta priſcorum ritè philoſophantium uirorum ſententiam, in ijs, qui perditis eſſent moribus, atque ſceleribus contaminati, haudquaquam poterat reperiri: quanto facilius quæ Sanctiſſimi, & Religioſiſſimi homines ſuis ipſi monimentis commendarunt, id nobis patefaciunt? Omnes etenim quæ extant ſacræ litterę nos utranque edocent. Sed magna mea nimirum eſſet audacia, ſi in tot eruditiſſimorum conſeſ-*

*ſu, nunc ego in pluribus uerbis uelim diſſerere; quòd cùm ueteris, tum nouæ ſcripturæ memoria apertiſſimè nuſquam non explicatur, omni aſſeueratione affirmando, Chriſtum Ieſum, ut nos quocunque maleficij genere contaminatos ablueret, noſtram humanitatem & utramq; nos ueritatem docuiſſe. Verùm hæc omnia miſſa nunc faciam, dicamque, quod ſi in cognitione ueritatis uis omnis, ac notio noſtræ ipſius intelligentiæ potiſſimum conſiſtit, profectò eiuſmodi ueritatis cultores, in hac uita aliorum omnium beatiſſimi, & feliciſſimi habendi ſunt, contraque prorſus miſeri & infelices illius expertes, qui nihil loci rationi & conſilio relinquentes, prauas multis de rebus animo opiniones imbibunt, atque in illis acquieſcentes de ſanitate mentis impēdio magis deturbantur, quàm qui miſero, diuturnoque morbo interdum affliguntur. Iis igitur ſi magnæ pietatis eſſet medicinam adhibere, & corporis incolumitati conſulere; multò maioris etiam foret illorum animis ſalutem afferre, & ad integritatem, innocentiamque adducere. Quod opus tantò maius planè habetur, quantò eſt anima præſtantior corpore: quantum denique æternitas mortalitatem ſuperat. Huius rei cauſa, Pius ille Pater Sanctiſſimus & uerus animarum noſtrarum Paſtor & cuſtos, non immemor quàm eximio, quàm ſingulari ſtudio ac uoluntate, eas ſibi Chriſtus commendauerit, cùm dixit Petro primo ſui Vicario, & deinceps omnibus ijs, quibus Sanctarum clauium munus diuino numine traderetur, Si me amas, paſce oues meas:*

*Cum ille Chriſtianæ Religionis conſeruator intelligat, quanta ingluuie lupus inſatiabilis palàm quotidie magis irrumpat in Chriſtianum gregem, neque ſibi ſit quicquam deliberatius, quàm illum, quacunque ratione poſſit, funditùs diſſipare: quandoquidem poſt ſemen illud bonum, quod Chriſtus ante ſparſerat, quod Apoſtoli ipſius imitatores, quod etiam alij integerrimi homines, in quibus quaſi lumen quoddam, ſanctitas admirabilis continenter eluxit, ſumma diligentia auctum in Chriſtiana Republica conſeruare ſtuduerunt: Venit inimicus homo, & ſuperiecit zizania, quę cùm in dies ſingulos accreſcant, iactum ab initio ſemen bonum, ſuffocare planè nidentur. Quamobrem, inquam, Pius quartus Pont. Max. ut hanc nefariam peſtem ac perniciem à nobis depellat, Concilium hoc peragere ſemel induxit animum, ubi uos & uitæ innocentia, & eruditionis magnitudine uiri admodum inſignes, de uera ſinceraque Chriſti doctrina commonefaciatis, atque illa etiam Euangelij dogmata planiſſimè explicetis, & quæ tandem præcepta à Chriſti fidelibus tenenda ſint declarare non prætermitatis. Necnon quæ conſilijs ueſtris, ſed Spirituſancto impulſore, & authore confirmata, certa & rata eſſe pręcipuè decreueritis, ut fideliter, ut religioſè, ut ſapienter facta authoritate atque iudicio, Max. Pont. comprobentur: Non ut alia ueritas ab illa quam uiri Catholici omnes coluerunt, renouetur, ſed ut rurſus indicetur ijs, qui ſeſe ab eadem temerè nimis remouentes, uarijſque imbuti erroribus, ſuaquę in ſenten-*

*tia obſtinatione quadam incredibili conſtantes, latum unguem de illa decedere tergiuerſantur: huius tanti ac præclari muneris functioni Deus omnium rerum ſapientiſ. diſtributor, uos ampliſſimos & religioſis Antiſtites propoſuit. Pius autē Pontifex fidelis adminiſter, & uerus Chriſti Vicarius, hoc unum aſſiduè cogitat, hoc unum ſedulò quærit, hoc unum potiſſimè ſtudet: diſſipatum uidilicet domini ſui gregem congregare, & oues grandi profectò macie iam confectas, læta in paſcua reducere & omni prorſus calamitate liberatas ſummo cunctarum rerum conditori, ueſtra tamen ope adiutus, tandem reſtituere. Qua de re pluribus diſſerere conſultò iam omittam, quò negotia, quæ gratia ſatis in hoc celeberrimo conuentu obituri eſtis, minus impediam; illud tamen attingam, quòd Coſmus Princeps & Dux meus ad uos Patres optimi, adlegauit me, ut eius nomine deferrem ſe Pio Pontifici Maximo eſſe coniunctiſſimum, ſeque in Sacri Concilij huius benè & feliciter peragendi uoluntate perpetuò ſecum, atque etiam uobiſcum eſſe manſurum: ut igitur in tanto negocio explicando curam omnem, cogitationemque ponatis, pro illa ſumma obſeruantia, qua unumquemque ueſtrum ſtudioſiſſimè colit: Vos etiam atque etiam cohortatur, & omnibus præcibus item petit in hanc rem unam, (id quod omnes ad unum perlibenter uos eſſe facturos iam ſibi penitus perſuaſum eſt) toto pectore incumbatis: & quemadmodum Pio quarto ſuas olim opes, facultates, & copias omnes obtulit, ut dignitati Pontificiæ conſuleret, & Romanæ*

*Sedis*

*Sedis maieſtatem ſic ubi opus eſſet, conſeruaret: ita et nunc uobis hic diuino numine congregatis nullum finē facit offerendi ſui, ſi modò hęc res in primis honeſta et maximè ſalutaris, in qua totius Chriſtianæ Reipub. ſumma diſceptat, ex omnium bonorum animi ſententia demum conficiatur, & Chriſtiani nominis honor, & exiſtimatio augeatur. Cuius eximiæ uoluntatis ut ampliſsimum teſtimonium tribueretur, non modò miſit me huc, ſed ut nuſquam à uobis ego diſcederem, etiā imperauit: ut quandocunque me conſpiceretis, eius animum promptum, & alacrem eſſe ad rem iſtam modis omnibus adiuuandam, & defendendam ſtatim recordaremini.*

## RESPONSVM SANCTAE SYNODI in admiſsione Oratoris illuſtriſsimi D. Coſmi Ducis Florentiæ & Senarum, in Generali Congregatione. Die XVI. Martij. M. D. LXII. In Seſsione tertia. XIIII.. Maij.

QVAM optatus & iucũdus Sanctæ Synodo aduẽtus ſit iſte tuus, Preſtantiſsime Orator, ex maxima hilaritate atque lætitia, qua in te accipiendo, ſeſe affectã eſſe declarauit, pleniſsimè animaduertere potuiſti: Quippe quæ perſpectum habet ſtudium Illuſtrißimi Ampliſsimiq; Ducis, qui tę huc Legatum miſit, de Catholica Eccleſia, ac de Sanctiſsima Sede Apoſtolica benemerendi. Neque enim de huius Principis propenſa in dignitatem, tranquillitatemque Reipublicæ Chriſtianæ uoluntate dubitandum eſt, cùm ex ea familia Coſmus Medices prudentiſsimus Princeps omnibusque animi, ingenijque ornamentis cumulatiſsimus, originem ducat, quæ duos quidem ante hanc Pontifices Maximos, eosque ſapientisſimos, Leonem Decimum, & Clementem ſeptimum, Eccleſiæ dederit. Nunc autem Pium quartum, qui noctes & dies

*dies nihil aliud cogitat, quàm tranquillitatem, pacemque Eccleſię uniuerſæ, ſalutem omnium Chriſtianorum, impietatis euerſionem, pietatis incremētum. Quas ob res Concilium Oecumenicum in hunc locum, omni induſtria, omni diligentia, omni denique opera conuocandum curauit. Hæreditaria itaq; Florentini, Senenſisq; Principis hæc laus eſt: ſed illa certè propria, quę nunquam ſatis emendari poteſt, quòd hac temporum infęlicitate, hac rerum omnium perturbatione, maiorum ſuorum pietatem, non modò ſeruat, uerum etiam auget. Quòd autem Synodum hortatur ad ueritatis lucem explicandam, quam Apoſtoli, & poſt eos ſanctisſimi Patres docuerunt, afcit piè ille quidem, atque ut decet Principem Chriſtianum; Verùm hoc uelit Sancta Synodus, ſibi ille perſuadeat, ſe in eā cauſam toto pectore incumbere, eā operā enixè dare, in id omnes ſuas curás, cogitationeſque conferre, neque labori parcere, neq; incommodi quicquam deuitare, ut Sāctisſimo Pontifice authore, ac duce optimo, Imperatore fauente, potentisſimis regibus, Principibusque adiuuantibus, necnon Sapientisſimo Duce, cuius hoc loco perſonam geris, clarisſime Legate, opem afferente, ignorantiæ tenebris depulſis, ueriq́ue perſpicientia patefacta, omnis diſſenſio diſcordiaq; tollatur. Quodq; ad id Dux ipſe ſuas opes, facultates, copias denique omnes pollicetur: ſtudium illud ſuum erga religionem, Chriſtiano Principe dignum, de quo dixi non eſſe dubitandum, planè declarat. Quas ob res ipſa Synodus pro ſingulari eius prudētisſimi Principis erga ſummum Pontificem uolun-*

*uoluntate, pro ſumma erga Eccleſiam pietate, pro incredibili erga ſe animi propēſione, maximas ei gratias agit, & habet: rogatque etiam, atque etiam, ut ſecum Rempublicam Chriſtianam, quemadmodum pollicetur, toto animo complectatur. Te uerò hunc acceſſiſſe, Orator præſtantiſsime, mirificè lætatur: cum de tua uirtute, ea ſibi promittat, quę congruunt tàm pij, ſapientisque Principis Legato: Atque, illi ipſi mirum modum gratulatur, quod uiro tàm ſolerti, in tàm induſtrio, tàm denique litteris erudito, legationem earum rerum cauſa detulerit. Sperat enim diuino Spiritu afflante, ea mente, eoque conſilio te fore, ut ſecum ſenſurus ſis, quę illa eodem ſpiritu afflata conſtituenda eſſe cenſuerit, atque libentiſsimo animo complexurus. Mandatum uerò, quod ille tibi ad ſe dedit, ita accipit, ut iuris eſt.*

COM-

## COMPARITIO ORATORVM REIpublicæ Venetorum, Die uigeſima quinta Aprilis. M. D. LXII.

Litteræ Mandatum.
Reſponſum Sanctæ Synodi.

### LITTERAE REIP. VENET. AD SAcrum Concilium exhibitæ ab eius Oratoribus, Die XXV. April. M. D. LXII. in Congregatione Generali, & in Seſſione tertia. Die XIIII. Maij.

SAcroſancto Oecumenico et Generali concilio in Spiritu ſancto Tridẽti legitimè congregato, Hyeronimus Priolus Dei gratia Dux Venetiarum, &c. Cõmendationem & omnimodam reuerentiã. Cùm Pio quarto, digna Dei prouidentia Sacroſanctæ Romanæ ac Vniuerſalis Eccleſiæ Pont. Max. (ut Chriſtiani gregis incolumitati, ſalutique conſuleret) uniuerſale placuerit in iſta urbe Tridentina haberi Concilium, quod Sãctũ & uenerabile omnibus ſẽper habitum eſt, ac propterea eò mandauerit conuenire tot ſingulari ſapientia ac religione prædictos uiros, qui Chriſtianam

diſci-

diſciplinam diuina imprimis aura fauente, in ſuam reſtituant integritatem, ad nos etiam pertinere uiſum eſt pro ſumma noſtra in Chriſtum Seruatorem ac Dominum pietate, ac iuuandę religionis deſiderio, proq́ue ea, qua eundem Ponti. Maxi. Chriſti Vicarium in terris agentem proſequimur obſeruantia, quæ omnia à maioribus noſtris edocti, perpetuò retinere & uolumus, & debemus, præter Eccleſiaſticos noſtrę Ditionis uiros, quos iſtuc ſe quàmprimum conferre curauimus, noſtros certos & graues homines eodem legare, qui noſtro nomine Sancto iſti Concilio interſint ac faueant. Itaque primarios de noſtra nobilitate Viros, eoſdemq́ue integros & ſapientes, Nicolaum de Ponte Doctorem & Equitem, ac Matthæum Dandulum Equitem, Oratores noſtros mittimus eãdem ob causã, rogamusq́ue Illuſtriſsimas ac Reuerendiſs. Dominationes ueſtras, uosq́ue cæteros Reuerendos Patres, qui omnes in Spiritu ſancto congregati, Sacroſanctã iſtam Oecumenicam Synodũ conficitis, ut ijs Oratoribus noſtris eam fidem omnibus in rebus adhibeatis, quam nobiſmetipſis, ſi præſentes eßemus, coramq́ue loqueremur, adhiberetis. Datæ in noſtro Ducali Palatio. Die XI. Aprilis. Indictione V. M. D. LXII.

*MANDATVM REIPVBLICAE VEnetiarum, in perſonam ſuorum Oratorum, exhibitum in Seſsione tertia. XIIII. Maij. M. D. LXII.*

HIERONYMVS Priolus Dei gr. Dux Venetiarū, &c. Cùm Sanctisſimus & Beatisſi. in Christo Pater & Dominus noſter, Dominus Pius IIII. digna Dei prouidentia, Sacroſanctæ Romanæ ac Vniuerſalis Eccleſiæ Pontifex Maximus, ut ijs diſsidentium opinionū malis, quibus Christiana Religio iamdiù uexatur, eo remedio quo Sancta & Vniuerſalis Eccleſia uti ſolet, mederetur, & ad uerā in fide concordiam oēs Christi fideles reduceret, Oecumenicū & Generale Cōciliū Tridenti celebrari uoluerit, nosq́ue inter alios Christianos Principes & Potentatus, ut huiuſmodi sācto operi faueremus, & ad Sacroſanctū ipſum Generale Conciliū Oratores noſtros idcircò mitteremus, paterna charitate ſit hortatus. Nos iuuandę religionis deſiderio, ac pro ſumma noſtra in eundē Pontificē Maximum Christi Vicarium in terris agentem obſeruantia, ſedulam adhibuimus operam, ut Eccleſiaſticos no-

ſtræ

*ac uitæ integritate præſtantes, ſeſe Tridentum quàm primum conferrent, cum ipſimet adeſse nequeamus, primarios etiam de noſtra nobilitate Viros, eoſdemque integros & ſapientes, Nicolaum de Ponte Doctorem & Equitem, & Matthęum Dandulum Equitem, Oratores, Nuncios, & procuratores noſtros Sacroſanctam ipſam Oecumenicam Synodum fecimus, conſtituimus, & deputauimus, ac tenore præſentium facimus, conſtituimus, ac deputamus: dantes eis & utrilibet eorum omnibus melioribus modo, uia, iure, & forma, quibus poſsumus & debemus plenam & omnimodam facultatem & auctoritatem cum libero & amplo mandato, ut eiuſdem Concilij Celebrationi noſtro nomine adeſſe & intereſse, ac uices noſtras in omnibus Seſsionibus & Congregationibus gerere, eaque omnia agere, dicere, & procurare ad uerę Chriſti Seruatoris noſtri fidei & religionis concordiam, decus & dignitatem ſpectantia, poſsint & ualeant, quę noſmet ipſi agere, dicere, & procurare poſſemus, ſi prǽſentes eſsemus, etiam ſi talia forent, quæ mandatum exigerent magis ſpeciale quam præſentibus eſt expreſſum, habituri pro inde ratum & gratum quicquid per dictos Oratores, Nuncios, & Mandatarios noſtros modo prǽmiſso, & quo ſupra nomine actum, dictum, & procuratum fuerit. In quorum fidem & teſtimonium præſentes Litteras noſtras in hac patēti forma fieri iuſſimus, & noſtri ſoliti ſigilli, quo in ſimilibus utimur, appenſione muniri. Datæ in noſtro Ducali Palatio Die XI. Aprilis. Indictione quinta. M.D.LXII.*

RESP.

## RESPONSVM SANCTAE SYNODI in admiſsione Oratorum Reip. Venet. Die XXV. Aprilis. M.D.LXII. & in Seſsione tertia. XIIII. Maij.

NON poteſt Sācta Synodus non incredibilem letitiam & uoluptatem capere, maximasque Deo immortali gratias habere, cùm tot nobiliſsimis Legationibus hunc ſacrum & legitimum conuentum augeri & honeſtari uideat. Nam cùm à Pio IIII. Pontifice Maximo, cuius ſapientia & uera in Deum pietas nunquā ſatis laudari poterit, Sacroſanctum hoc generale Concilium ad Catholicę Eccleſiæ pacē & dignitatem uel conſtituendam uel recuperandam conuocatum fuerit, non ignorat quantum preſidij ad diuinæ eius mentis cogitata perficienda, omnium Chriſtiani orbis gentium & populorum conſenſus & conſpiratio afferre poſſit: Verùm ita uobis, Oratores Ampliſsimi, Sancta Synodus perſuaſum eſſe uehementer uelit, illud ſibi in optatis ſemper maximè fuiſſe, ut quam antea Veneta Reſpuplica in tuenda Dei Eccleſia alacritatem oſtendiſſet, quāque in ea mentē & uoluntatē eſſe diffi-

cillimo hoc Reipublicæ Chriſtianę tempore dubitare non poterat, eadem etiam, miſſa hac Legatione, omnibus declararet, quàm ſtatim indicto Concilio, Senatus ueſtri authoritate decretam fuiße, in ore omnium atque ſermone poſitum erat. Ac profectò in eo Cōcilio, in quo de componendis Eccleſiæ diſcordijs ac morum diſciplina reſtituenda ageretur, Veneti nominis in orbe terrarum clarisſimi authoritas & amplitudo deeſſe non potuit. Nam præter alias innumeras uirtutes, quas in Reipublicæ adminiſtratione ueſtri prudentisſimi Ciues melius expreſſerunt, quàm ulli ſapientes homines ratione & præceptis tradiderunt, nihil unquam diligentius, quàm ueram pietatem & religionem coluiſtis, atque ad pacem & concordiam conſeruandam, & cum dignitate retinendam, omnes curas & cogitationes contuliſtis. Neque uerò alia uobis ſtudia ſanctiora & antiquiora ulla eſſe debent, ut qui à præclaris ijs maioribus orti & procreati eſtis, qui cùm in miſera illa totius Italiæ uaſtitate mirandę Vrbis ueſtræ fundamenta iacerent, non tàm illi quidem ſibi ipſis uidentur ocij & ſecuritatis profugium quæ ſi fuiße, quàm pacis & tranquillitatis publicæ ſedem ſtabilem & domicilium certum collocaße. Nam quod ad religionem attinet, hæc ueſtræ beatisſimæ Reipublicæ, hæc inquam, uera, ſumma & propria laus eſt, quod fidem Chriſti non accepit, ſed in ea nata & piè educata, eam deinceps per tot ſæculorum ætates puram atque integram ſanctè, & religioſè conſeruarit: ita ut quam latè Venetorum Imperium

& Ditio pateat; ut nuſquam ullum peregrinæ doctrinæ ueſtigium, nuſquam interruptus Orthodoxę fidei cultus appareat, ubique Sanctitas, ubique Religio, & Catholicæ Eccleſiæ diſciplina atque inſtituto plurimum uigeant, quin potiùs quòd in extremis Orientis partibus adhuc lumen aliquod ueteris & ſyncerę religionis eluceat, id totum Chriſti Eccleſia in primis Dei clementię, deinde Venetorum pietati & uirtuti acceptum refert. Hæc autem Oratores Ampliſsimi, eò dicta ſunt, non quòd Sancta Synodus ueſtrę Reipublicæ laudes, quę ne longa quidem oratione compræhendi poſſent, hoc loco proſequendas exiſtimet: Verùm ut intelligatis quantam ſibi hilaritatem & lętitiam, quantum ſpei præter illam anteà, adiuuante Domino, rei benè gerendæ haberet, aduetus hic ueſter optatisſimus attulerit. Accedit autem ad maiorem harum rerum cumulum, quòd huiuſce Legationis munus uobis præcipuè optimis & Ornatisſimis uiris delatum eſt. Etenim ſi generis ſplendor, ſi rerum uſus & prudentia (cuius egregia exempla in Romana Legatione ſemel atque iterum à uobis pro patria ſuſcepta intueri omnibus licet) ſi optimarum artium cognitio, ſi pietas requiratur, hæc ipſa ornamenta omnia tàm clara atque illuſtria in uobis ſunt, ut aliquem fortaſſe uobis comparandum eſſe (ut magnam habet Reſpublica ueſtra Præſtantium Virorum ac Ciuium copiam) neminem certè anteponendum Sancta Synodus iudicarit. Quod igitur reliquum eſt, primùm quidem Mandatum ueſtrum, prout iuris eſt, libenter admittit. Deinde Vos, Oratores Clarisſi-

mi, tùm ueſtro merito, tùm optimæ & ſanctiſsimæ Reipublicæ ueſtræ nomine, benigno & lætanti animo excipit. Et quoniam diuina prouidentia factum uideri poteſt, ut in ipſum Diui Marci ſolennem diem, quē Venetæ Ciuitatis Patronum & cuſtodem ſumma religione colitis, aduentus ueſter incurreret, quemadmodum certè eo deprecatore futurum ſperat, ita à Domino petere & obſecrare nunquàm deſiſtet, ut hæc ipſa Legatio, conſiliaque ueſtra omnia, uobis & Catholicæ Eccleſię proſperè ac feliciter eueniant. Poſtremò quòd Veneti Imperij amplitudinem, opes, fortunasq; omnes tàm prolixè & liberaliter ad communem Sanctæ matris Eccleſiæ cauſam iuuandam detuliſtis, de hoc uobis eadem Sacroſancta Synodus ſe plurimum debere agnoſcit. Hanc autem uoluntatis ueſtræ præclaram ſignificationem eò lubentius accipit, quòd cum in hanc Tridentinam urbem Pontificis Maximi iuſſu & omnium Principum approbatione conuenerit: quãuis ex altera parte Inuictiſsimi Cæſaris potentia & authoritate non ſolùm ab omni iniuria defendatur, ſed ab omni etiam periculi metu liberetur: ex altera tamen quòd ueſtræ etiam Ditionis tutela, & preſidio tecta & munita ſit, permagni faciendum eſſe merito atque optimo iure exiſtimat.

COM-

*COMPARITIO ORATORVM SEptem Cantonum Heluetiorum Catholicorum, & Cleri eorundem ſeptem Cantonum.*

| | |
|---|---|
| Litteræ | Mandata. |
| Oratio | Reſponſum. |

*LITTERAE SEPTEM CANTOnum Heluetiorũ Catholicorum, exhibitæ in Seſſione quarta Sacri Concilij Tridentini, ſub Pio IIII. Die IIII. Iunij. M.D.LXII.*

*NOS Sculthetus Ammani & uniuerſalis Senatus infraſcriptorum ueteris Catholicæ fidei Cantonum Luceriæ, Vraniæ, Suitiæ, Syluaniæ ſupra & infra Syluam, & Iugium unà cum Territorio noſtro extra ſito recognoſcimus, & publicè fatemur præſentium per tenorem; Quòd cùm Reuerendiſs. in Chriſto pater & Dominus noſter, D. Io. Antonius Vulpius Epiſc. Comen. Sanctiſs. in Chriſto Patris & Domini noſtri, D. Pij Papæ eius nominis quarti, & ſanctæ ſedis Apoſtolicæ Nuncius, cum poteſtate legati de latere, nos in certis inter nos paſſim habitis dietis, quatenus noſtrarum ditionum Prælatos, eò permouere*

mus, ut Sacroſanctum Oecumenicum Generale Concilium, quod Tridenti incœptum in præſentiarum celebratur, per ſe ipſos perſonaliter, uel per ſuos idoneos Legatos inuiſerent, ſummopere crebriùs interpellarit. Nos idcircò (quamuis non dubitauerimus ipſos ad cupita implendum ſpontè etiam non commonefactos fore promptiſſimos) quo Sanctiſſimus noſter Papa Sanctitatis ſuæ petita cernat apud nos plurimi (ut par eſt) eſſe momenti, eoſdem noſtrarũ ditionum Prelatos diligenter & ſeriò, quantoque fieri potuit, ſtudio ſumus obteſtati, ut unanimiter conuenientes inter ſe, Legatum, qui ad huiuſmodi Concilium mitteretur, eligerent. Petitionibus igitur noſtris ad id, quod alioquin proculdubiò erant facturi, inuitati, Reuerendiſſimum in Chriſto Patrem & Dominum, D. Ioachinum Abbatem monaſterij Hæremitarum in antiquorum confœderatorum noſtrorum Suitenſium Domino & illorum protectione ſituati in eorum & cuiuslibet, Legatum deputarunt. Ea quæ in Mandato procurationis deſuper emiſſo, & ſuæ Reuerentiæ conceſſo continentur, mandando. Nos uerò ea quæ dicti Domini Prælati Reuerend. Domino Abbati in huiuſmodi procurationis Mandato commiſſerunt, non ſolùm approbamus, uerùm etiam magno ſumus gaudio perfuſi, quod hoc muneris illi delegarint. Idoneum enim illum cenſemus ad ea expedienda, quæ in adeò tot orbi neceßario negotio facta fuerint opportuna, queq; ipſius Legati, & cæterorũ prælatorũ officij eſſe, quomodolibet cognoſcatur. Omnia .n. & ſingula, quæ

*quæ dictus D. Legatus præmiſſo noſtro egerit, ualida ſemper & infracta, quantum nos concernant, manſura teſtamur. Harum per antiquos confœderatos noſtros Luceranos, ſigillatarum litterarum tenore. Datū Veneris XX. Februarij. Anno Domini. M.D.LXII.*

## MANDATVM SEPTEM CANTOnum Heluetiorum Catholicorum in perſonam ſui Oratoris, exhibitum in Seſſione quarta ſacri Concilij Tridentini, ſub Pio IIII. Die IIII. Iunij. M. D. LXII.

*NOS Schulteti Amāni, atque uniuerſalis Senatus ſeptem celebris Heluetiæ laudabilis ſuperioris Alamaniæ antiquę, & magnæ ligæ, ueræ, ac ueteris Catholicæ Religionis Cātonum, Lucerię, Vraniæ, Suitiæ, Syluaniæ, ſupra & infra Syluam, Iugium unà cum Territorio noſtro extrà ſito, Friburgum, & Solodorū, Recognoſcimus cuilibet inſpecturo per præſentes, Cùm Reuerendiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus noſter, Dominus Ioannes Antonius Vulpius,*

*Epiſcopus Comenſis, Sanctisſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini Pij Papæ eius nominis quarti, & ſanctæ ſedis Apoſtolicæ Nuncius, cum poteſtate Legati de latere, nobis in certis per nos paßim habitis dietis, ſignificarit: Quòd Sanctißimus Dominus noſter Papa, diuino pariter, & paterno zelo adductus, ex officio quo dignisſimè fungitur, totum Chriſtianisſimum paci, tranquillitati, atque Catholicæ & Orthodoxę fidei per totum terrarum orbem promulgato Generali Concilio perque ſupremos Proceres approbatum Generale Concilium Tridenti indictum, reſtituere intendat. Cùmque nos Sacroſanctæ Apoſtolicæ Sedis obedientes filios ac defenſores oſtenderimus ab antiquo, Sanctitas ſua nobis quoque hoc (ut decuit) ſignificare uolens, paternè nos admonuit, quatenus (quod uel præcipuum Chriſti fidelium munus erat) non ſolùm in Concilium huiuſmodi conſentire, uerumetiam Religioſos noſtrarum ditionum Prælatos ad id uiſitandum adhortari atque nos ſecularem Legatum, quemadmodum & cæteri Proceres facturi egent, eò mittere uellemus, ac mandare. Quamuis igitur nos quicquid per Generale Concilium, quod ad communem pacem & tranquillitatem, atque almæ noſtræ fidei unitatem quomodolibet ſpectare poßet, concluderetur, accepturos, tunc promptisſimos oſtenderimus: Ac maiorem tamen obedientię propenſæ uoluntatis, proinde animorum in Chriſtianam noſtram fidem ſtudij oſtenſionem, non ſolùm penès noſtrorum*

rum Dominorum Prælatos, ut Nuncium ſuum ad Concilium mittant, obtinuimus, uerumetiam in noſtrum omnium & ſingulorum uerum & certum Legatum deputauimus, pro ut deputamus per præſentes, Nobilem & ſtrenuum Melchiorem Luſsi, Equitem auratum, Amannum in Syluania infra Syluam. Mandantes eidem, ut noſtrum omnium nomine in Concilio huiuſmodi Tridentino compareat, atque omnia & ſingula tranſigat & exequatur: quę Nos, ſi præſentes eſſemus, exequeremur. Quicquid etiam in dicto Generali Oecumenico Concilio pro pace & tranquillitate, atque etiam reformatione Eccleſiæ, noſtræque Religionis elucidatione, & ſeu augumentatione, tuitione, ac defenſione ſtatutum fuerit atque decretum, noſtro atque omnium noſtrarum ditionum nomine acceptãdum, conſentiendum, atque nos omnes & ſingulos, ea fideliter & ſtrictè completuros promittendum. Promittimus inſuper intercedentibus fide atque honoris, Nos omnia & ſingula, rata, grata, atque firma perpetuò habituros, quæcunque in pręmiſsis, ſeu aliquo præmiſſorum, per hunc noſtrum Legatum acta geſtaque fuerint, prout & quemadmodum deuota Sacroſanctæ noſtræ matris Eccleſiæ (apud quam nos in perpetuum permanſuros confidimus) membra decebit. In quorum omnium & ſingulorum præmiſſorum fidem, robur, & teſtimonium præſentes noſtras litteras exinde fieri, atque fideliſſimorum antiquorum noſtrorum confœderatorũ Lucernenſium, noſtrorum omnium nominę fecimus, ſigilli appenſio

ne communiri. Datũ XX. Februarij, Anno Domini M. D. LXII.

## MANDATVM PRAELATOrum, et Cleri ſeptem Cantonum Heleutiorum Catholicorum. Exhibitum in Seſsione quarta, Sacri Concilij Tridentini, ſub Pio Quarto.

NOS Diethelmus Sancti Galli, Petrus in Vettingem Michael in Rynovv, Ioãnes Chriſtophorus in Muri, Iacobus Sancti Vrbani, Henricus in Viſchingen, Iodocus in Monte Angelorum Monaſteriorum Abbates, Leonardus Donius Carthuſianę Sancti Laurentij in Ittingen, Iacobus in Epiſcopali Cella, Nicolaus in Aula propè Luceriam, Heinrichus in Turzachio Præpoſiti, Heinricus Cuitzligenſis, Ioannes Iacobus in Pfeffers, Monaſteriorum Decani, & Honofrius Monaſterij in Egronia cuſtos, ut & tanquàm Abbatum & præpoſiti noſtrorum reſpectiuè Commiſſarij, ad hoc per ipſum Abbates, & Præpoſitum reſpectiuè noſtros legitimè mandati iam in oppido Rappeſvilla unani-

miter

*miter in Domino congregati, recognoſcimus per pręſentes, Quod cùm Reipublic. Chriſtianæ disſidia, Ouilis Chriſti, ouibus paſſim trucidatis, dijectio, æſtuantis mundi huius freti, turbulenti motus, disſidia numerum excedentia, procerum ſe inuicem ulciſcendi rabida libido, & omnium rerum etiam optimè conſtitutarum immutationes an deprauationes dicamus, haud conſtat. Cum denique naufragium prætioſæ illius Nauiculę Chriſti, (niſi is ipſe puppi, proræque præſideret, atque exuſcitatus pauidos diſcipulos conſolaretur) immineant, præclariſſimè equidem Sanctisſimus D. N. Pius quartus, Pont. Maximus egit, quòd ſacrum Oecumenicum Generale Concilium, quo rugientem illum Leonem, qui uaſtis diſtenſis faucibus mortalibus haud animaduertentibus iugiter inſidiatur, compeſcat, atque atrocem lupum neci ouium Sanctitati ſuæ commiſſarum inhiantem, quantum poſſit, (poteſt autem plurimum) abigat, indixerit, ne derelictæ, & funeſtis morſibus expoſitæ conquerantur, Factæ ſumus opprobrium inimicis noſtris & deſpectio ſuperbis, neve dicant Gentes, Vbi eſt Deus eorum? ſed ad Chriſtum tutò clamare queant: Laqueus contritus eſt, & nos liberatæ ſumus. Hoc nimirum, hoc decet Vicarium Chriſti, hoc eſt muneris paſtoris ſuper gregem ſuum die noctuque uigilare. Gratulamur non nobis ſolùm, ſed uniuerſo Orbi, quòd talem ſumus nacti Pontificem, qui Zelo Sponſæ Chriſti non comeſtus, ſed ſerè conſumptus, maculas illi non aſperſas, quas quantum eſſet abſtergere,*

gere, & temporis diuturnitate, ( Deo conniuente) in fixas radicitùs ſataget euellere. Deus qui ut poteſt, ita uult, ſinat ſe exorari, & nobis omnibus, abiectis licèt) peccata enim noſtra diuiſerunt inter nos & illum, de Patris tamen id nos affectu non dubitantibus filijs, reconcilietur: Et ſi non patiatur, ut filios, at tamen ut micas ſolo colligentes, & de multitudine miſericordiarum ſuarum ſperantes, non deſpiciat, ſed ad faciem ſuam permittat aliquandò accedere, ut omnes illuminemur in æuum, Amen.

Vtinam poſſemus noſtris non ſolùm rebus, uerum etiam proprijs corporibus negotium hoc, tùm uniuerſo Orbi, tùm nobis apprimè neceſſarium, aliquantulum non dicimus promouere, ſed adiutare, ut tandem disſidijs ſemotis, ac uera Orthodoxa Religione in priſtinum ſtatum reſtituta in hac lachrymarum ualle ad æternam patriam anhelantibus, iugi detur frui conſpectu Dei. Quantum uerò in nobis eſt, indeſinentibus preculis non deſiſtemus acclamare Patrem, ut ille pręſens cominùs potenti manu ſuccurrat. Cuperemus ſanè Nos ipſi ex intimis animarum pręcordijs, Concilio ( licèt fortè minimum profuturi) intereſſe: Sed Deum teſtamur, noſtræ non ſinunt reculæ, & ea quibus in præſentiarum detinemur impedimenta, ſingulos eſſe præſentes. Attamen ut obedientiæ, filij, ne Sanctisſimus noſter Papa, ſeu Sanctitatis ſuæ Reuerendisſimi Legati, Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Abbates atque alij Patres, iam Tridenti in Spiritu ſancto congregati nobis incertis, aut oſcitan-

tiæ,

*tiæ, uel etiam deteſtandi ſuperiorum contemptus notam inurant: Iccircò animo maturè priùs deliberato, unanimiter omnes & ſinguli prænominati ex certa noſtra ſcientia & ſpontanea uoluntate conſtituimus in noſtrum omnium & ſingulorum, uerum, certum, legitimum & indubitatum Procuratorem, ſeu potiùs abſentiæ noſtræ excuſatorem, Reuerendisſimum & Illuſtrem Principem & Dominum, D. Ioachinum loci Hæremitarum apud Heluetios, Abbatem ibidem pręſentem & onus procurationis, ſiue excuſationis huiuſmodi in ſe (licet ægrè) acceptantem. Concedentes omnes & ſinguli prædicti, plenam & omnimodam poteſtatem coràm præſentibus ſanctisſimo Domino noſtro Papa, ſeu Sanctitatis ſuæ Reuerendisſimis Legatis, Patriarchis, Cardinalibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, cęteriſque Patribus, quibus in Concilio Generali ſedere, aut ſententias ferre de iure communi, priuilegio, aut antiqua conſuetudine licet comparendum, eidem Concilio omnium nomine intereſſendum, & aßiſtendum, ac omnia & ſingula, quæ ad ſacroſancta noſtræ religionis disſidia tollenda ſpectare cognouerit agendum, diſſonaq́ue componendum, & componi uidendum, Vniuerſalis almę noſtræ matris Eccleſię, conueniens bonum, quantum queat, promouendum, illiuſq́ue neuorum ſi qui reperiri queant, exactionem petendum & obtinendum: necnon quæ ad Chriſti ſponſæ reformationem, pacem, & tranquillitatem expedire perſpexerit allegandum, promouendum, conſultandum.*

*decidendum atque nos omnes & ſingulos, noſtramque abſentiam propter prędicta impedimenta fideliter & humillimè excuſandum: omniaque & ſingula alia dicendum, gerendum, & exercendum, quæ in pręſenti negocio dicere, gerere, & exercere neceſſaria fuerint, aut quomodolibet opportuna, quæque nos ipſi omnes & ſinguli, agere aut exequi poſſemus, ſi pręſentes & perſonaliter omnibus & ſingulis pręmiſſis intereſſemus, unum quoque uel plures Procuratorem ſeu Procuratores, cum ſimili aut limitata poteſtate loco ſui ſubſtituendum, eumque uel eos reuocandum, & onus procurationis huiuſmodi, ut priùs reaſſumendum toties quoties opus fuerit, ipſique placuerit, ſeu uiſum fuerit expedire; pręſenti nihilominus procuratorio in ſuo robore ſemper duraturo. Promittentes & quilibet noſtrum promittens, nos ratum, gratum, atque firmum perpetuò habituros totum id, & quicquid per dictum noſtrum conſtitutum, aut ab eo ſubſtituendos Procuratores, & eorum quemlibet dictum, auctum, geſtumque fuerit in pręmiſſis ſeu aliquo pręmiſſorum: Releuantes, & releuare uolentes eoſdem, & eorum quemlibet ab omni onere ſatisdandi ſub expreſſa hypoteca & obligatione omnium & ſingulorum bonorum noſtrorum, & Monaſteriorum noſtrorum, mobilium & immobilium, pręſentium & futurorum; ſuper quibus præmiſſis omnibus & ſingulis, preſentes noſtras litteras exinde fieri, ſigillorumque præfatorum Dominorum Diethelmi ſancti Galli, & Michaelis in Rynow*

*Abba-*

Abbatum, & Nicolai in Aula propè Luceriam Prępoſiti noſtrorum omnium nomine appenſione, & Notarij noſtri infraſcripti, fecimus ſubſcriptione communiri. Datum Rappeſvillæ, Die XXVI. Menſis Ianuarij. Anno Domini. M. D. LXII.

ORATIO HABITA A REVERENdo Patre Adamantio Heremitarum ſancti Auguſtini, Nomine Oratoris ſeptem Cantonum Heluetiorum Catholicarum in eius comparitione Die xx. Martij. M. D. LXII.

QVantum parentibus uitæ noſtræ auctoribus debeamus, Illuſtrisſimi ac Reuerēdisſimi Sacri & Oecumenici Concilij Prçſides, Oratores clarisſimi, uoſque Antiſtes Reuerendsſimi, nemini arbitror eſt obſcurum, aut dubium. Tanti enim eſt officium, quo parentes colere iubemur, ut ſtatim poſt illa tria ſumma de Deo prçcepta, nobis traditum, & com-

*mendatum fuerit, quò intelligeremus debere nos prima & præcipua officia parentibus poſt Deum impendere. At ſi ijs, qui nos in hanc corporalem, & communem lucem ediderunt, tantum tribuendum eſt, quantum, queſo, illud erit, quod Matri Eccleſiæ, quę nos in Chriſto genuit, debebimus? Ab ipſa enim ſola in nos manant, quecunque uera, & ſolida beneficia ſunt: ipſa nos in ueram uitam, ſeu potiùs ęternam beatitudinem gignit, uerbo Dei alit, Sacramentis ſalútaribus nutrit, denique quicquid habemus ſalutis, eidem, ut pię Matri totum acceptum referimus. Eam ob cauſam omnes, qui ſe legitimos eius filios profitentur, materno quodam iure tenentur eius dignitatem contra oppugnantes, ſuo etiam cum periculo defendere, dare operam, conari, & niti, ne illius ſacroſanctus honor ab ullo hominum uioletur, cuncta eius opprobria non ſecus ac ſua ducere & uindicare, ac denique uitam ipſam, ſi contingat, exponere. Et ſi uerò nunc per admodum paucos uidemus ſanctiſſimo iſto Zelo accenſos, qui hiſce ſe periculis illius cauſa obijcere audeant; Ac potiùs ſint ualde multi, qui illam magis à ſe deſertam quàm defenſam uelint: fidelis tamen Deus eſt, qui cum Eccleſia ſuę nunquam ſe defuturum promiſerit, nec nunc etiam illam in tanta perturbatione deſeruit. Ecce enim Pius noſter Pont. Maximus, non paſſus Eccleſiam ſibi creditam tot periculis agitari ac tot hæreticorum factionibus ſcindi, illud adhibuit remedium, quod in eiuſmodi grauiſſimis tempeſtatibus tutiſſimum perfugium, & quaſi ſa-*

cra

cra ancora ſemper exſtimatum eſt: Hic enim in hac Tridentina ciuitate ſacroſanctam Generale atque Oecumenicum Concilium inſtituit, & aperuit. Quòd ſanè ut ad optimum finem perducat, utque illud Patribus pietate, & doctrina claris numeroſius, & ornatius in dies efficiat nulli labori, nullis incommodis omninò parcit. Exiſtimat enim hac una ratione rebellium animos, ac ceruices facilius flecti, ſi inter Catholicorum gregem, tractandi, colloquendique gratia cenueniant, ut auditis ſaniorbus rationibus miteſcant, & ſanentur. Fuit igitur hic nuncius Chriſtianorum auribus gratiſſimus iuxta ac lætiſſimus, hic, inquam, promulgati Concilij nuncius. Nemo enim non credit hanc unam eſſe rationem, qua tantis Eccleſiæ malis, cum diuino in primis auxilio ſuccurri & ſubueniri poſſit: nemo non ſperat ſe hac ratione à tantis anguſtijs, tantoque timore facilè emergere, & ereptum iri. Quamobrem penè cuncti Chriſtiani Principes, hoc tàm pium negocium, non magis ad Eccleſiæ paſtores, quàm ad ſe pertinere rati, ſuos huc Oratores miſerunt, cùm, ut gerendis in ſacro Cõcilio eorum nomine intereſſent, tùm ut rem tàm neceſſariam omnibus uiribus adiuuarent. Sunt enim & ipſi membra Eccleſiæ, & tanquàm ſtellæ in firmamento poſitæ, quorum eſt poſt ſolem, ideſt Summum Pontificem, in ſubiectos populos ſecundum datam de cælo poteſtatem uirtutem influere. Itaque Conſules ſeptem Pagorum ſeu Cantonum, ut uocant, laudatiſſimorum Heluetiorum ſuperioris Germaniæ quales

ſunt,

*ſunt, Lucernenſes, Vranienſes, Suitbienſes, Syluanienſes ſupra, & ſubtus Syluam, Tugienſes, Friburgenſes & Solodorienſes, qui erga ſedem Apoſtolicam, & ueſtrum hunc ſanctiſſimum ordinem benè ſemper fuerunt affecti, noluerunt & ipſi in re tàm neceſſaria, & in publica quaſi totius orbis cauſſa ſuos Oratores deſiderari. Ea præſertim de cauſſa, quòd cùm audierint his ſacroſanctis comitijs iacta eße tàm pia tàm religioſè auſpicata fundamenta, in eam ſpem uenerunt, ut breui ſe uiſuros ſperent, quę nunc in Eccleſia, nequitia Sathanæ, qui ſuper ſeminauit Zizania, ſunt diſperſa & diſiecta, nedum congregata, ſed omnia unum, uti priùs erant, eſſe affecta. Quod, ut ad Dei laudem, & Chriſtianorum ſalutem quam celerrimè fiat, in ſuis orationibus, & priuatim & publicè comprecantur. Quamobrem ijdem Heluetiorum Conſules communi conſenſu Dominum hunc Melchiorem Luſi Ammannum Subſyluanenſium ſubtus Syluam nobilem & ſtrenuum ſanctę Romanæ Eccleſiæ Militem deauratum, uirum omni probitate, & uirtute ornatũ, uti inter ſuos præcipuũ huc ad uos delegarunt, ut omnibus, quæ in hoc ſacro Concilio gererentur, intereſſet, in omnibus decernendis fidem, & obedientiam eorum nomine publicè ſponderet. Cupiunt enim maximè, & uehementer exoptant, hoc uobis teſtatum relinquere, ſe quidem quod ad fidem, religionem, & obedientiam attinet, itemq́ue alacritatem, & ſtudium iuuandi Romanã ſedem nullis populis, qui Chriſtiani cenſentur, cedere,*

nulliſq́ue

*nulliſque ſe inferiores putare. Gratias enim Deo agunt, quòd eius munere ſibi datum eſt, quòd ijs uiribus, quibus inuicti ferè ſemper extiterunt, in huius ſedis beneficium ſemper uſi ſunt. Et ne commemorem qualem operam Eccleſię ante Iulij II. tempora ipſi Iulio II. Leoni X. Pontificibus Maximis præſtiterunt, ut prętercam tot contra infeſtiſſimos Eccleſiæ hoſtes partas uictorias, ſatis erit hoc tantùm argumento eorum fidem comprobaſſe, quòd cùm ſint ipſis fidei hoſtibus, nedum finitimi, ſed etiam coniunctiſſimi, nunquàm adduci potuerunt, ut in eorum peruerſa dogmata aliquando concederent, aut tranſirent licet ab eis quotidie omnibus penè machinis oppugnentur: quin potius eis ſemper conſtantiſsimè reſtiterunt, & tanquam legitimi Iſraelitæ nunquam cùm execratis Moabitis iungere prophana connubia uoluerunt. Et hoc apertiſsimè declararunt, quando inito cum illis ipſis Religionis cauſa bello, immaniſſimum, ac nephandiſsimum Eccleſiæ hoſtem Zvvinglium hæreſiarcham peremerunt, extractumque è cadaueribus combuſſerunt, quo teſtarentur ſibi cum illis, quamdiu extra Eccleſiam manere uellent, perpetuum & uerè (aſpondon) bellum fore. Nec ſine cauſa arbitror in ipſis Italiæ limitibus, & finibus conſtituti ſunt, ut ſcilicet tanquàm ualidum propugnaculum obſtarent, ne graue malum, quod ad Aquilone, iuxta Prophetæ uaticinium quotidiè panditur, in ipſius Italiæ uiſcera tàm facilè irrumpat & penetret.*

*Hęc autem atque eiuſmodi multa, quæ Heleutio-*

*rum uirtutem teſtantur, & ſi uobis Ampliſſimi Patres, perſpectiſſima & notiſſima eſſe arbitror, teſtari tamen placuit, non quidem iactationis, aut ullius gratiæ promerendę ſtudio, ſed ut quique exploratiſſimum & perſuaſiſſimum habeant, Heluetios erga Romanam ſedem tales ſemper fore quales omnibus propè ſeculis fuerint, atque eundem ſemper animum in eiuſdem beneficium & ſua ſponte, & rogatos allaturos.*

RE-

RESPONSVM SANCTAE SYNODI in admiſsione Oratorum ſeptem Cantonum Heluetiorum Catholicorum: Datum in eadem eorum comparitione, die XX. Martij, M. D. LXII.

MVlta ſunt Oratores præſtantiſsimi, & ea quidem præclara fortisſimè Heluetiorum gentis in Chriſtianam religionem merita, eiuſque magna & eximia in ſanctam Apoſtolicam ſedem pietatis, & obedientiæ officia omni tempore extiterunt; Quæ etſi nunc à Sancta Synodo non commemorantur, clarisſimis tamen litterarum monumentis conſignata, ſempiternam uobis laudem pepererunt, ac quod uerè Chriſtianis hominibus, & ſolidæ fælicitatis amantibus multò optabilius eſſe debet, apud Deum (ut Apoſtoli uerbis utamur) ęternum gloriæ pondus promeruerunt. Verùm quamuis cætera pietatis ueſtræ ſtudia magna ſanè & illuſtria ſint, tamen haud facilè dixerim, an ullum magis oportunum officij, & obſequij genus, uel Chriſtianæ Reipublicę magis ſalutare ab Heluetijs profectum fuerit, quàm quòd ad ſanctam hanc Oecumenicam Synodum honeſtiſsima legatio-

*ne miſſa, ſe tanquàm optimos Eccleſiæ filios omni ratione communis matris cauſam, & dignitatem defenſuros eſſe apertisſimè declararint. Teſtatum illud quidem anteà ſæpius fecerunt inuicta quadam animi fortitudine & conſtantia, cum ferro, & armis pro uera Religione dimicandum fuit: Attamen eo nunc commendatior apud omnes, & Pio IIII. Pontifici Maximo gratior eſſe debet ueſtra hæc quàm ſedulò præſtatis, opera, induſtria, ac ſancta ſollicitudo, quia non ad unam aliquam Chriſtianæ Reipublicę partem iuuandam, ſed ad uniuerſam penè ab impiorum ſcelere, unà cùm aliis, quibus Eccleſiæ ſalus curæ eſt, uindicandam prompto, & alacri animo accurriſtis. Quòd igitur Sancta Synodus ad officium ſuum pertinere exiſtimauit, primùm quidem uos Oratores præſtantisſimi ſaluos, & incolumes adueniſſe tàm uehementer lætatur, ut de eo etiam maximas gratias Deo optimo, & immortali nullum neque agendi, neque habendi finem faciat: quippe cùm præter optimi, & Chriſtianisſimi Cæſaris Ferdinandi, in cuius fide, & clientela potiſſimum conquieſcit, Regumque ac principum egregiam erga ſe uoluntatem, & propenſionē magnum etiam præſidium in ueſtræ laudatiſſimæ nationis ſtudio ad ea perficienda iàm pridem collocarit, quę Pius IIII. diuino quodam beneficio turbulentis hiſce temporibus Eccleſiæ Pontifex datus, ritè & legitimè conuocato Generali Concilio inſtituit. Hoc autem Sancta Synodus de optimo Heluetiorum animo anteà ſemper cognito, ac perſpecto eò magis*

*gis ſibi nunc pollicetur, cum Vos tales Viros ad tantæ legationis munus obeundum delectos eſſe animaduertat, quorum in altero maximarum rerum uſum, ſummamque bellicæ uirtutis laudem: in altero ſummam Eccleſię diſciplinę grauitatem, doctrinam: in utroque autem incredibilem in Deum pietatem, & in Sanctam Apoſtolicam ſedem obſeruantiam, & deuotionem mirificè commendari non ignorat. Quibus de cauſis uos iàm ſummo amore proſequitur, & in poſterum omni officij genere complectetur. Quod uerò in defendenda Sanctæ Dei Eccleſię authoritate, & dignitate perpetuum Heluetiorum ſtudium profitemini, de tàm pia uoluntate ac mente, ex qua præcipuam nominis commendationem maiores ueſtri ſibi, & poſteris comparàrunt, uobis Sancta Synodus tùm immortales gratias agit, tùm ex animo gratulatur: nec dubitat quin (adiuuante Domino) conſtantiſsima, & inuicta Natio in eadem ſententia permanſura ſit, non ſolùm quia diuturna, aut firma libertatis ueſtrę defenſio à uerę pietatis cultu ſeiuncta eſſe non poteſt, uerumetiā quòd tantis iam rebus pro fidei Catholicę, & Eccleſiaſticæ libertatis propugnatione fortiter, & feliciter geſtis, ueſtri iam ſimiles non eſſe uobis nunquam licebit. Mandata uerò ueſtra quoad iuris eſt, libenter admittit.*

## COMPARITIO ORATORIS *Alberti Bauariæ Ducis, Die XXVII. Iunij. M. D. LXII.*

### Litteræ. Oratio. Reſponſum.

### *LITTERAE ILLVST. D. ALB. DVcis Bauariæ, lectę in Generali Congregatione, Die XXVII. Iunij. M. D. LXII.*

*REuerendisſimi et Illuſtriſſimi Domini, cæteriq́ue Sacri Cōcilij Patres, amici honorandisſimi & chariſſimi ſalutem, & inſeruiendi ac gratificandi, paratiſsimam ſimul & amicisſimā uoluntatem. Mittimus iàm reuerēter planè ac deuotè ad ſacrū Cōcilium Tridenti Oratorem & Conſiliarium noſtrum, Doctorem Auguſtinum Paungartnerum, cumq́ue eo Theologum de Societate Ieſu, Collegij noſtri Ingolſtadienſis, Ioannem Cuuillonium, qui in tàm pio, tamq́ue neceßario Eccleſiæ Dei cœtu, noſtram omninò perſonam repræſentent. Plenisſimam enim acceperunt poteſtatem, ea omnia noſtro nomine agendi & facien-*

di

di, quę ſi pręſentes adeſſemus, pro officio Pij & Catholici Principis agere atq; facere, uel poßemus, uel deberemus etiam. Quod quidem hiſce noſtris litteris teſtatum abundè cupimus: Rogantes inſuper amiciſſimè, ut præfatis noſtris Oratori atque Theologo, in ijs, quę ex noſtro Mandato proponent, dicent, aut quacunque ratione agent: non minor quàm nobis ipſis adhibeatur fides, beneuolentia, & humanitas. Ita enim & certisſimè nobis pollicemur, & Vos dignum facietis ueſtra uirtute & bonitate, Nobis uerò gratisſimum officium. Chriſtus optimus Maximus clementisſimè faxit, ut quod ad ſui gloriam & Eccleſię Sponſæ ſuæ ſalutem pijsſimè inſtitutum eſt optimè ac feliciſſimè cedat: Ex Ciuitate noſtra Monachio, XIIII. Aprilis. M. D LXII.

ALBERTVS DVX BAVARIAE.

A TERGO.

Reuerendisſimis & Illuſtrisſimis Dominis Legatis, Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, cæterisque Sacri Concilij Tridentini Patribus Dominis & Amicis noſtris honorandißimis & dilectisſimis.

ORATIO HABITA AB ORATORE *illuſtriſsimi D. Alberti Ducis Bauariæ in Generali Congregatione Sacri Concilij Tridentini, ſub S. D. N. Pio Papa IIII. Die XXVII. Iunij. M. D. LXII. in eius Comparitione.*

*QVandoquidem S. D. N. aliquoties perquàm paternè, atque uos ipſi Reuerendiſsimi & illuſtriſsimi ſacri Concilij Tridentini Præſides etiam amicè, Vt ad celebrationem huius tàm Sancti tamque neceſſarij Inſtituti Legatos mitteret, Illuſtriſsimum & Sereniſsimum Principem dominū Albertum Comitem Palatinum, Rheni Superioris inferiorisque Bauariȩ Ducem &c. exortati eſtis, ſui muneris eſſe putauit Illuſtriſsima ſua celſitudo, ne cùm Princeps ſit Catholicus, nihilque magis elaboret, quàm ſalua ut ſit Catholica religio noſtra, tàm neceſſario tamque Sacroſancto operi deeſſe uideretur, decreuit ſanè Legatum ſuum ad Concilij negocium opportunis mandatis inſtructum ablegare. Quòd quidem iam ipſo facto præſtans, ablegauit & miſit præſentem me Illuſtriſsimæ ſuę Celſitudinis ſeruitorem cùm pleniſsimo mandato, ut ſuæ Illuſtriſsimæ Celſitudinis nomine paucula quædam Sacro Concilio proponam,*

nam, & poſteà etiam ubi uſus & oportunitas erit, tractarem, agerem, atque efficere curarem, quæ & honore ſacri Concilij & Illuſtriſsimæ ſuæ Celſitudinis officio eſſe uideantur.

Principio igitur tàm ipſis Reuerendiſsimis, & Illuſtrisſimis Concilij Pręſidibus, quàm reliquis Reuerendisſimis Patribus plurimam & deuotisſimam affero Illuſtrisſimę ſuę Celſitudinis nomine ſalutem, amicitiam ac beneuolentiam. Et profectò ſummopere lętatur Illuſtriſsima ſua celſitudo, quòd Sacroſancti huius Tridentini Concilij non modò auſpicato initium factum ſit, ſed etiam feliciter progredi actiones eius intelligantur, & quidem eò modo, ut omnes pij meritò queant felicisſimum euentum ſperare. Quanquàm uerò, ſi quidem eſt ſecularis, atque idcircò Illuſtrisſimam ſuam celſitudinem minimè decet in Concilio aliquid uel decernere uel pręſcribere in rebus Spiritualibus. Sed tamen ſecularium Principum cùm interſit uel imprimis, ne quid authoritatis, quo minus feruens Concilij curſus procedat feliciter, deeſſe uideatur; eam tamen ob cauſam me potiſsimè miſit Tridentum, quippe ut Concilium Illuſtriſsimę ſuę Celſitudinis nomine cohoneſtem, concelebrem, ac ſi fieri posſit, adiuuem etiam pro uirili mea: hac tamen habita ratione, ut meminerim Illuſtrisſimam ſuam Celſitudinem eſſe Secularem, non Spiritualem Principem: cuius ſit non dare, ſed accipere leges ab Eccleſia. Hæc etenim quoniam pia Materfamilias eſt, atque legitima diuinarum rerum diſpenſatrix, ſoleresque

lerſque & ſalutaris medica, cui nullum medendi modum præſcribere debemus, ſed morbum oſtendere, & efficacem ſperare medicinam.

Communes quidem Germanię morbos procul dubio Reuerendiſsimis Sacri Concilij Proceribus notos eſſe, nec dubitandum exiſtimant, Illuſtriſsima ſua Celſitudo, quin etiam audierint quo in ſtatu Bauaricæ gentis nunc Catholica religio uerſetur. Quandoquidem enim alię prouinciæ, quę Bauariam circumquaque propemodùm cingunt, diuerſis ſunt uarijſque infectæ erroribus, eoſq; fouēt nō modo apud ſe, ſed propugnant etiam pertinaciter, propagantq; quoad fieri poteſt, ſummo ſtudio; facilè exiſtimari poteſt, quanto partim dolo, partim manifeſta ui in Bauariam irruere conentur ſectæ, quarum aliæ quidem aliqua diligentia authoritateque Illuſtriſsimi Principis mei hactenus repreſſæ ſunt, alię neſcimus quo infœlici Bauarię fato, iam in ipſa uiſcera Bauarię penetrarunt, eaſque nunc (quod uehementer dolendum) radices egerunt, ut uoto magis quàm facto extirpari poſſe cenſeantur. Superioribus annis habita eſt totius Prouinciæ tàm in Clero, quàm in populo de fide Catholica & de honeſtate morum uiſitatio: In fide autem & in ipſa religione noſtra quot repertę ſint & quantę hæreſes, nimis longum foret, ſi omnes deberent recenſeri. Craſsiores igitur generatim perſtringi poſſunt, cùm uniuerſę explicari non queant.

Reperti ſunt enim inter Parochos cęteroſque miniſtros Eccleſiarum, quorum alij ſunt Zvvingliani, alij,

Lu-

*Lutherani, alij Flacciani, alij Anabaptiſtæ, alij qui Manichęorum dogmata denouant, alij qui aliorum deliramenta & errores ſectantur, atque propagant. Hæc Catholicæ fidei noſtræ zizania, quoniam Prelati pullulantia paßim in ipſis herbis non extinxerunt, & iam mox adulta extirpare non potuerunt, eò nunc res deuenit, ut ſiquis nunc hæc zizania eradicare conetur, metuendum ſit ne bonum triticum conculcet, zizania tamen non euellat pœnitùs. Nam huius peſtis contagio, non modò in fęce infimę plebis, ſed etiam in penetralibus ſtatuum ac Reipublicę, maximè autem nobilium ac ciuium uerſatur, qui ita animis errore corruptis, quotidiè magis, magiſque uicinorum ſectariorum commertio obfirmantur, ut foris cum aduerſarijs non occultè ſentiant, domi uerò nihil non ſedulò faciant, quod in uehendis erroribus percommodum ſit, & Sanctisſimis priſcorum conſtitutionibus pernicioſum: ita ut quacunque omninò ratione id agant unum, ne locus amplius reliquatur ſanæ & Catholicæ doctrinę tutus, aut integer. Vnde uiri prudentes quàm difficilis ſit & quàm periculoſa in iſtis Ducatibus gubernatio, facilè iudicare poſſunt.*

*Huic autem malo magnam anſam fuiſſe præbitam omnes homines ſani fatentur, cùm à Clero, tùm à populo: quando hic nullum poßit inter doctrinam & doctorem diſcrimen cernere, ille id ſibi ſemper licere quod liberet, arbitraretur. Tametſi autem degenerantis populi malitia tanta eſt, ut per ſe*

*huic*

*huic ſubſequutæ hæreticæ contagioni abundè materiam dederit, tamen dubium haud uidetur, quin, cùm Clerus qui ſal terræ eſſe debuerit, infatuatus ſit, nec ad eam rem ad quam maximè oportebat, utilis, magnam in Clero culpam huius mali uerſari omnes ſapientes oporteat confiteri. In uiſitatione nuper habita, quanta omnis generis flagitia in moribus Cleri comperta ſunt: quanta ſocordia & ſupina negligentia, in quibusdam proceribus ſeu Eccleſiarum prælatis, aurium pudore, ne manifeſtentur prohibemur: ipſa morum turpitudo efflagitat, ne maneant diutius inemendata. Atqne hęc ſi quis uellet ſigillatim, prout per ſe ſe res ipſa habet, atque exploratè conſtat, enarrare, caſtis pijſque Reuerendiſ. Patrum auribus omninò fieret moleſtum, alijs qui minus firmati ſunt, ingens periculoſumque offendiculum præberetur. Quamobrem Illuſtriſsimus Princeps meus hoc abundè ſatis exiſtimat, ſi uobis Reuerendisſimis & Illuſtriſsimis Tridentini Concilij Legatis atque Patribus, ſaltem per occaſionem inſinuaretur, ut duntaxat accuratiſſimè uobiſcum perpendatis, quàm infructuoſa doctrinæ emendatio futura ſit, niſi priùs Doctores, qui tanquàm uaſa doctrinæ iudicantur ab omni ſorde morūq; fœtore expurgai repræſentētur populo. Omnes ſapientes peritiq; uiri unanimi ſententia hoc aſſerunt, hoc efflagitantur penitùs, ut prius Clerus Eccleſiarumque miniſtri ac doctores à uitæ ſordibus repurgentur quàm ulla queat fructuoſa doctrinæ diſcusſio ac determinatio fœliciter inchoari ac definiri ſalutariter:*

*Dein-*

*Deinde nec parum momentum uidetur, quòd hæc pernicioſa contagio non modò non ceſſat tàm longo tempore, ſed ſubinde grandeſcit, etiam multis uarijsque amplificata acceſſionibus. Quippè Clerus noſter tantis Eccleſiæ calamitatibus, nullo modo neque afficitur neq; affligitur, ſed multò magis inſoleſcit, gulæ libidinibuſq; indulget, ac quaſi uelit in contemptum Dei hominumq; omni genere uitiorum ſe coopertum potiùs palàm cognoſci, quã minima aliqua in re emendatũ animaduerti. Vt cætera Cleri uitia, quæ cum populo communia habet, taceantur: At certè libido illa in Clero nimis libera atque notoria, propter quam iis nũc potisſimè infamis eſt, à plebe irritatoque populo alienisſima eſſe iudicatur. Siquidem policiti magiſtratus nullum in ciuili ſocietate ciuem ferunt, qui palam ſcortetur, domique ſuę quaſi in publico lupanari ſcorta fouere ſtudeat. In proxima uiſitatione per Bauariam facta, tàm frequens concubinatus repertus fuit, ut uix inter centum tres uel quatuor inuenti ſint, qui aut manifeſti concubinarij non fuerint, aut clandeſtina matrimonia non contraxerint, aut uxores palàm non duxerint. Quæ morum turpitudo in Clero uehementer offendit imperiti populi animos, tantoperè, ut Sacerdotium unà cum ſacerdotibus Doctrinam unà cum doctoribus exercetur, diriſque deuoueat. Ita ut ſit confeſtim paratus ad quamuis ſectam exire potiùs, quã redire uelit ad Eccleſiã. Præterea nec pauci homines à nobis deficiunt ad ſectarios ob utriuſque ſpeciei prohibition: cum arbitrentur de communione utriuſ-*

utriuſque ſpeciei expreßum Dei uerbum extare, de una ſpecie nullum reperiri. Huc accedit, quòd utriuſque ſpeciei uſus, non modò in primitiua Eccleſia, ſed etiam nunc omnibus Orientalibus Eccleſiis frequẽs eſt, & quidem celeberrimus: quin nec Romana Eccleſia olim ab eodem uſu adhorruit, quemadmodum uarijs diuerſiſque hiſtoriarum monumentis edoceri poteſt. Nec ſanè id parùm mouet homines, præſertim in Bauaria, quod Paulus III, edicta bulla conceßit Germaniæ Epiſcopis poteſtatem communicandi populum ſub utraque ſpecie. Quod quidem ſummi Pontificis Decretum urgent ſummi & infimi, Illuſtrißimumq́ue meum Principem eam ob cauſam uehementer culpant, quaſi (quod abeſt planè) diuinam inſtitutionem contra expreſſum Dei uerbum inuideat ſubditis ſuis. Ea inuidia, quoniam Illuſtriſ. ſua celſitudo uehementer grauatur, frequentius ſubditorum quærelis apud alios Germaniæ Principes odiumq́ue hoc ſui æquè domi ac foris adeò ſubinde exaſperatur, atque increbeſcit, ut plerique quibus ueloces pedes ſunt ad effundendum ſanguinem, nihil expectent auidius quàm aliquam præberi mouendis tumultibus occaſionẽ. Hinc procul dubio Reuerendisſi. & Illuſtriſſi. S. Concilij Pręſidentes atque Patres perſpicuò uident quanto in periculo uerſetur Illuſtriſ. & Clementißimus Princeps, propter cohibitionem utriuſque ſpeciei. Itaque liberè fatetur, niſi authoritate Tridentini Concilij hiſce malis, quæ à nobis commemorata ſunt, ſalutaris medicina primo quoque tempore

ad

*adbibeatur, Illuſtriß. ſuam celſitudinem nullo modo in tanta animorum exacerbatione ſubditos ſuos regere poſſe, atque in legitima obedientia continere aliter, niſi ut magno ſuo dolore & haud incerta ſynceræ Religionis iactura inuitus aſpiciat tandem, quod prohibere ſolus nequeat.*

*Quanquam uerò, ſicuti anteà dictum eſt, Illuſtriſſ. & Clementisſimus Princeps meus hæc grauamina eo animo non proponat Sacro Concilio, quaſi præiudicium aliquod adferre, aut iudicium auferre uelit, cùm non ignoret quid poſtulet officium ſecularis Chriſtiani Principis, quem deceat ſe obedientiam Apoſt. Sedis filium & non iudicem controuerſæ religionis in Concilio exbibere. Quapropter cum bæc talis ſuſpicio procul à perſona Illuſtrisſimæ ſuę celſitudinis ſubmota ſit, tùm illud non deducere ſe arbitratur, ſi ſaltem quid ſibi hiſce malis remedij ſalutariter adhiberi poſſe uideatur, familiariter & quaſi conſultandi gratia S. Concilio inſinuet.*

*Primùm igitur quantum attinet ad ſubmouenda publica ſcandala Cleri, quibus imperitus populus per motus ſubinde magis magiſque efficitur à Catholica Religione noſtra alienior, Illuſtriſsima celſitudo ſua putat huic communi morbo duobus remedijs occurri poſſe. Quorum prius ut Clerus iuxta antiquos Canones reformetur: Alterum: ut Prælati dent operam erigendis domeſticis ſcholis, & amplificandis publicis academijs. Reformare mores Cleri ſępius à diuerſis Germanię Epiſcopis tentatū eſt parū fœliciter, ac ſine omni*

*ni fructu: quemadmodum re ipſa compertum eſt, cum tàm ardua negocia, non tàm ſingulorum Præſulum authoritas quàm conſenſio uniuerſorum rectiſſimè utiliſſimeque expediat, dum alij ne ſuos capitulares confratres offenderent, conniuere uiſi ſunt: alij, ſi quod tentarunt (ut fecerunt certè quidam optimi Antiſtites) nihil tamen efficere idcirco potuerunt, quòd Coepiſcopi cæteri idem non uiſerunt, reformandi inſtitutum. Quocirca exiſtimat omnem priuatam reformationis operam inutilem fore & infructuoſam, niſi eò acceſſerit Generalis Concilij authoritas ac legitima executio decretæ reformationis.*

*Nec uerò ignorat Illuſtriſſimus Princeps, quid à plerisque, ne ſeria aliqua morum repugnatio ſuſcipiatur, obijci ſoleat. Cum uerendum ſit, ſi Clerus ex rigore antiquorum Canonum reformari debeat, fore omnino, ut plerique omnes, præſertim Parochi Parochianorumque miniſtri, (qui fere omnes concubinarij ſunt) ſuas Eccleſias deſerant, & confugiant ad ſectarios, ubi concubinas liceat in uxores ſumere, & unumquemque ex libertate carnis, ita ſicut uelit uiuere. Negari haud poteſt, quin hæc omnia in malis ſacerdotibus expectanda ſint; in bonis autem nullo modo. Verùm utcunque hoc metuendum uideatur, non defuit tamen olim; nec nunc deeſt hic malo nodo congruens cuneus. Nam diligentem operam impendere Antiſtes debent, educando Eccleſiaſticæ iuuentutis ſeminario, & quo in locum eorum, qui uel apoſtaſia abrepti, uel morte defuncti eſſent, reſtitui poßent.*

*At enim uerò hæc neceſſaria diligentia cùm neglecta eſt, atque hinc iſta honeſti Cleri inopia emerſit: inprimis neceſſarium uidetur, ut ſummo ſtudio Sacroſancta Synodus Tridentina legitimum aliquem modũ excogitet, quo inopia Cleri auferri poſſit, copia reſtitui. Multæ enim adhuc ſunt in Catholicorũm principum Territorijs opes: quarum aliæ in continua Symonia uerſantur: alię tenentur ab hominibus indoctis, impuris, inutilibus: alię etiam per fraudem eorum, qui bona uel maximè tueri debuerant, extinguuntur paßim, ab Eccleſijs alienatę & translatę in uſus prophanos. Nec dubium eſt, quin ſi hæc Eccleſiaſtica bona in certum ordinem redigerentur, poſſe inde ſcelectum aliquem & copioſum Eccleſiaſtici ſeminarij in iuuentute plantari cœtum, & ex eo cœtu ſubinde, ubi neceſſariæ utileſque perſonę requirerentur, tanquàm ex inſtructa officina cateruatim depromi. Atqui uerò ſi hac uia collabeſcenti Eccleſię occurſum non fuerit, timendum prorſus, ne aliquando Catholicos, tàm ui ſectariorum expugnatos eſſe, quàm domeſticis copijs deſtitutos perijſſe, conqueri oporteat.*

*Quapropter Illuſtrißimus Princeps amicè ſubmiſſeque admonet ſancti Concilij Reuerendisſimos ac Illuſtrisſimos Dominos Legatos cęteroſque Patres, ut hanc rem ſibi uelint imprimis eſſe curæ, ne poſthac tanta educandę iuuentutis negligentia Prælatis permittatur. Sperandum enim magnopere mirabiliter ſuas Eccleſiæ uires pedetentim reſtitui poſſe, ſi ſedulò operam nauaremus erudiendę copioſæ iuuentutis, & or-*

dinandis fouendiſque pijs ad doctis hominibus, qui Eccleſiam doctrina aduerſus hæreſes tueri queant, & ſubmouendis inutilibus flagitioſisque ſacerdotibus, qui ſuis moribus turpiſſimis Eccleſiam uehementer deformant, & ſua inſcitia labefactant non mediocriter. Illuſtriſſimus uerò Princeps meus quid grauiſſimis ſumptibus & perpetuo ſtudio hac in re conatus ſit, referre iactanter minimè cupit: teſtes autem habet quamplurimos, tàm eos ipſos quos liberaliſsimè etiamnùm fouet Doctores, Profeſſores atque Sacerdotes, quàm uicinos, Prouincialeſque Epiſcopos, & alios etiam Catholicę Religionis amantes.

Cæterùm exiſtimant plerique uiri rerum Germanicarum periti, tale nunc eſſe in Germania ſeculum, quaſi quandam occultam naturæ uim, quę non modò omnes libidinoſos, ſed etiam moderatos, uereque Catholicos eò perduxit, ut plerique omnes caſtum matrimonium contaminato cælibatui præferendum arbitrentur. Quamobrem animaduertitur paſsim præclara ingenia, doctiſſimoſque homines ducere uxores malle, ut careant Eccleſiaſticis beneficijs, quàm Eccleſiaſtica beneficia acceptare & carere uxoribus. Videlicet cùm uideant reliquam Cleri multitudinem gulę libidinumque flagitijs coopertam, magno detrimento eſſe ac dedecori Catholicę Religioni, ne ipſi in hoc contaminationis grege uerſari cogantur, eorumque uideri conſimillimos. Hinc etenim doctorum hominum in Clero penuria extitit, hinc Cleri deteſtanda inſcitia traxit originem, hinc Hæretici ſump-

ſerunt uires, Eccleſia uerò debilitata eſt. Periti igitur qui preſſius hæc negocia accuratiuſque diſcußerunt, exiſtimant, quòd ad ſubleuandam penuriam docti idoneique Cleri, uix alia ratione, preſertim hac ætate noſtra, in Germania Clerus inſtaurari ac ſaltem ad obeunda neceßaria Eccleſiæ munera ſatis frequens haberi queat, niſi more primitiuæ Eccleſiæ docti mariti & ad docendum inſtructi admittantur ad ſacros ordines præſertim uerò ad prædicandum, & amplificandum populo uerbum Dei. Legis enim diuinæ cùm non ſit, ut oporteat hominem Sacerdotem eſſe cælibem, ſiquidem conſtet ex ueterum monumentis atque hiſtorijs maritos Sacris ordinibus initiatos eße, & non modò ad Sacerdotij dignitatem, ſed etiam ad ſublimitatem Epiſcopi peruenire. Quapropter hanc rem uideri eiuſmodi eße, cum qua ius diuinum non ſit, ut S. D. N. Sacrique Concilij auctoritas poßit ex inſtinctu diuino id ſtatuere pro neceßitate laborantis Eccleſiæ, quò ſtatus Cleri inſtaurari queat, ac uires ſectariorum infirmari. Verùm hoc non aliter in Concilio proponi iusſit Illuſtriß. Princeps meus, niſi ut Reuerendiſſ. Patres Germaniæ morbos tanto diligentius inſpicere queant, & quid remedij ſalubriter adhibendũ, iudicet opportuno loco & tẽpore cõſtituere.

Poſtremò uerò, quia fuit cõſiliũ ſtatim ab initio huius exortæ dißeſionis piorũ doctiſſimorũq; hominum, ne tantopere ob unius alteriuſve Speciei uſum tanta certamina inſtituerunt, ipſo rei euentu animaduerſum eſt, quòd pleraque Prouinciæ in Germania, in obe-

dentia Sedis Apoſtolicæ retineri docuiſſent, ab omni reliqua ſectariorum labe immunes, ſi moderatio quædam in re, natura ſua indifferente, admiſſa fuiſſet. At uerò cum populus utriuſque Speciei uſum, quaſi ex diuina inſtitutione ſibi deberi arbitraretur, cumque uiciſſim is uſus à Prælatis conſtanter denegaretur, ſurreptitij ſectarum duces eam occaſionem nacti, ſub prætextu diuinæ inſtitutionis & concepto odio irati populi, non ſolum hoc ſanctæ Eucbariſtiæ Sacrmentum penitùs prophanarunt, ſed etiam ſub eodem prætextu diuerſa hæreſum ſemina longè lateque adeò efficaciter diſperxerunt, ut nunc occaſione utriuſque ſpeciei non modò populi Germaniæ, ſed & reliquæ Nationes inſtar torrentis ab Eccleſia Catholica defluere uideantur. Vt tamen hæc iſta tàm frequens defectio, tamque feruens decurſus ſaltem inhiberi aliquo modo poſſit, prudentium uirorum iudicium eſt, ſi S. D. N. ex plena poteſtate ſedis Apoſtolicæ & ex iudicio S. Tridentini Concilij, Laicis utriuſque ſpeciei communionem benignè largiretur, fore, ut qui hactenus Sedis Apoſtolicæ obedientes remanſerint, in poſterum quoque obedientes permanſuri, ac ſi qui leniter deflexerint, ad obedientiã reuerſuri exiſtimentur, quemadmodum in nõnullis cognitũ eſt, qui cum ex indulgẽtia Pauli Tertij cõpotes deuotionis ſuę facti eſſent, reuerſi ſunt ad Eccceleſiam.

Cùm igitur hæc tria, turpis uita Cleri, concubinatus Sacerdotum, & probibitio utriuſque Speciei principales cauſę ſunt, cur tanto odio Catholicorũ, tan-

toque ſtudio nouitatis, Populi, Nationesque ab obedientia Apoſtolicæ Sedis reſiliant, conferantque ſe ad diuerſos ſectarum Duces. Periti ſanè Catholici uiri arbitrantur, nullis alijs præſidijs hoc tempore populum ſtudio nouitatis tumeſcentem, ne ſenſim in manifeſtam defectionē prorūpat, in odedientia Sedis Apoſtolicæ retineri poſſe, quàm ſi ad ſubmouēdos uitioſos Sacerdotes idoneus Clerus ex inſtauratis ſcholis copioſè educaretur: ad tollendū turpē cōcubinatū caſtis maritis Sacri ordines, cōcionādiq; in primis facultas, cōferrētur: ad placādos irritati populi animos, utriuſque Speciei uſus permitteretur. Quia uerò dubiū nō eſt, etiā ſi hæc tria ex quadam Catholicæ matris Eccleſiæ indulgētia per authoritatē pręſentis Concilij ritè ordinarētur, tamē ſectarios duces ſeductosque populos idcirco ad Eccleſiā non reuerſuros eſſe, cùm palā editis libris non dubitēt obfirmare ſeſe, quòd nunquā uelint Romanis Pōtificibus ullam obedientiā præſtare. Itaq; non uult Illuſtriſſ. Princeps meus hāc ſuā ſententiam ſic accipi, quaſi illis tribus conceßis, putet Hęreticos poſſe ad Eccleſiā reduci, ſed eā eſſe multorū piorū hominum opinionē, quod iſto modo Cątholici populi reliquiæ in Germania confirmari atque retineri aliquo modo poßint, cùm hoc tempore non tàm neceſſariū uideatur ut refutentur aduerſarij, quàm ut queant fulciri domeſticæ ruinę noſtrę, quę nunc non minus domi graues ſunt, quàm foris aduerſariorum machinationes. Atque hoc illi, qui enodatius pręſentis Eccleſię ſtatum ad limam ducunt, eò interpretantur, ut opinē-

 tur,

*tur in præſenti Concilio Tridentino nihil prius ducendum eſſe, quàm ut antè omnẽ cuiuſuis dogmatis explicationẽ, neceſſariò præcedere debeat eiuſmodi morum in Catholico Clero rebuſque Eccleſiaſticis, (de quibus paulò ante facta eſt mẽtio) reformatio. Ut cũ perſonæ Clericales, priſtinæ innocentis uitæ ſuæ teſtimonium uulgo receperint, tandem maiori apud populũ auctoritate ac fide id poſſint, quod in Catholica fide noſtra uerũ eſt, conſtanter docere: quod falſum, refellere. Nec eſt ullus perſuadendi modus, quo Clerus populo recõciliari poteſt, & audientiũ ſibi parare aditũ, niſi palàm conſtet anterioris uitæ inquinamenta abiecta eſſe, atq; purioris uitæ documenta palàm exhibeãtur. Quocircà omne Tridentini huius Concilij ſtudiũ prorſus inane futurum creditur, niſi omnis huius mali origo atq; ſcaturigo, quaſi in ipſo fonte, hoc eſt, in Clero eleuetur atq; repurgetur, quò meliore auſpicio repurgata fontis origo, in reliquos uniuerſæ Eccleſiæ riuulos deduci poſſe, uulgò cognoſcatur. Poſtea uerò, cùm talis facta reformatio, cùm ẽt honeſtioris Cleri atque doctioris ſuppeditata eſt copia: cùm turpem cõcubinatũ Sacerdotes depoſuerint receperintque uiciſſim ſui licitã medicinã à Concilio ſuppeditatam, ſiue cõſtãtẽ ſpontanei uoti obſeruantiã: cùm ẽt populus adhuc Apoſtolicæ Sedis auctoritate non prorſus exautoratus, de Cõione utriuſque ſpeciei mediocriter placatus exiſtimabitur, tunc deniq; tẽpus erit, cùm omnia noſtra domi fieri confirmatiora, ut de dogmatibus ineatur aliqua ſolidior diſcepatio aduerſus hæreſes. Qua-*

lis

*lis aũt & quę hæc diſceptatio cùm fructus Catholicæ Religionis ſuſcipi poßit, Illuſtriſſ. Princeps meus ſolus non ſcit fortaſſe optimè, ſed intelliguntur piorum hominum Catholicorum hac de re non inanes uoces haud obſcurè. De qua ẽt, ſi ſuæ quoq; Illuſtriſſ. Celſitudinis opinio aliquandò requiratur, poſſet ea quæ aliquo modo explorata ſunt, non importunè referre. Verùm hoc tempore quando hoc tantũ eſt propoſitum Legationis, Illuſtriſſ. Celſitudinis ſuæ nihil aliud uelle in medium Concilij per me afferri, niſi ut cogitetur, nõ tam quõ uel refutari ſectarij queant, quod durum eſt, uel reduci, quod multo magis dubium, ſed potiùs quõ hæ afflictæ Catholici populi reliquiæ poßint corroborari, ſtabiliri, atq; reduci ad meliorẽ Eccleſiæ ſtatum. Non enim uidetur ſatis opportunum, uelle omni conatu aduerſæ religionis copias inuadere, & non prius omne ſtudium impendere, ut antę omnia noſtræ uires rectè domi conſtitutæ ſint, & ita quidem confirmatæ, ut tam ſingulæ quàm uniuerſæ, uniuerſis ac ſingulis contrarijs posſint opponi feliciter.*

*Reuerẽdiſſ. aũt Illuſtrisſimique Sacri Concilij Legati cæterique Patres, hãc Illuſtriſſ. & Catoliciſſ. Principis mei qualemcũq; ſuggeſtionẽ, forſitã, nõ ſatis elaboratã, amicã tamẽ beneuolentißimãq; ſuapte natura boni conſulẽt. Conſtãter enim ſperat, nihilque penitus dubitat Illuſtriſſ. ſua celſitudo eidẽ Sacroſanctæ Tridentinæ Synodo hanc ſuam deuotisſimam iuuandę Eccleſiæ deliberationem, ſi nõ inſeruire cõmodisſimè, ulterius tamen de grauisſimis iſtis Eccleſiæ afflictioni-*

bus cogitandi materiam & occaſione ſubminiſtrare poſſe: Deum enim ſummum teſtatur, nihil eſſe eorum omnium per me propoſitorum, quæ ipſe temere abſq; conſilio ſibi expectat, ac non potiùs, extrema eſſe Rei pub. Chriſtianæ adhibenda remedia putet: Ad illum ipsū Illuſtriſſimū & pijſſimum Principem meum quòd attinet ita firmisſimè animo propoſitum habet, cumq; Dei benignitate auitis in religione & doctrina Catholica ueſtigijs fortiter inſiſtant, nihil exiſtimat tàm neceſſarium, tamq; pium uitæ ſuæ munus, quam id pro uirili efficere & obtinere, ut ij, quos regendos tutandoſq; Deus illi commiſit, perpetuò ſecum habeant rectè, orthodoxè, & Catholicè credendi, pieque ſecundum inſtituta Patrum uiuendi commoditatem. Gratisſimum uerò quouis tempore Illuſtriſſ. ſuæ celſitudini futurum eſt, ſi quæ hucuſque in religionem Catholicam præſtitit libentisſimo ſanè animo officia, auctiora poſthac & cumulata ingenti ſubditorum ac Patriæ fructu, reddere ulla ratione poterit. Dixi.

RE-

RESPONSVM SANCTAE SYNOdi in admiſsione Oratoris Illuſtriſsimi D. Alberti Ducis Bauariæ, in Generali Congregatione. Die XXVII. Iunij, M.D. LXII.

Excellens Doctor, & Magnifice D. Orator, in magna expectatione S. Synodus uſque ad hanc diem fuit, ut aliquis ex nobiliſsimis Germaniæ Principibus ad hoc Sacrum Cōcilium accederet, & ſua præſentia eam pietatem in Catholicam Eccleſiam declararet, quæ inprimis à Principibus uiris expectari debet: uel ſi ipſi grauioribus negocijs impediti adeſſe non poſſent, Oratores ſuos mitterent, qui optimam illorum uoluntatem profiterentur. Inter cæteros autem, à quo omnia pietatis officia S. Synodus expectanda eſſe ſemper exiſtimauit, Excellentiſsimus & Illuſtriſſ. D. Albertus Bauariæ Dux extitit, qui ueram, & Catholicam Religionē à Clariſſ. & Nobiliß. maioribus ſuis traditam, tanta fide & conſtantia cōſeruauit, ut hiſce miſeris temporibus in tota Germania firmiſsimū Sanctę Apoſtolicæ Eccleſiæ propugnaculū iure optimo habēdus ſit. Cùm igitur graues rationes pro-

*probibuerint quò minus ipſe huc accederet, ſuumq́; egregium animum ſanctæ Synodo coram declararet, quod quidem eum præſtiturum eſſe, ſi per alias occupationes ſibi licuiſſet, dubitare non poteſt, ſumma letitia affecta eſt, cùm uirum optimis artibus præditum ſuæ uoluntatis teſtem, ac ueluti obſidem huc allegauit. Sperat enim fore, ut eius auctoritas nunquam defuiſſe uideatur ad ea peragenda, quæ Sanctā Dei Eccleſiam quacunque ratione iuuare poterunt. Quod igitur reliquum eſt, te Magnifice Orator, ſancta Synodus benignè accipit, mandatumq́ue tuum, prout iuris eſt, libenter admittit: daturaq́ue eſt operam, quod quidem hactenus diligenter, & ſedulo curauit, ut ea omnia piè & religioſè conſtituantur, quibus Dei cultus magis amplificari, & fidelium ſaluti ac tranquillitati commodiùs conſuli poſſe, afflante Spiritu ſancto; qui optimorum conſiliorum auctor eſt, iudicarit.*

COM-

COMPARITIO ORATORVM CAroli Regis Chriſtianißimi Die XXVI. Maij, M. D. LXII.

Literæ. Oratio habita à D. Guidoue Fabro tertio Oratore. Reſponſum S. Synodi.

LITERAE CAROLI CHRISTIANISS. *Gallorum Regis, Exhibitæ ab eius Oratoribus Die. XXVI. Maij, M D LXII. in Generali Congregatione, & poſtea in Seſſione IIII. die IIII. Iunij. Sanctiſſimis ac Reuerendiſſimis Patribus, Tridenti pro Concilio nunc congregatis.*

*CAROLVS Dei gratia Francorum Rex, Sanctiſſimis & Reuerendiſſimis Patribus Concilij Tridẽtini Salutẽ. Exiſtimamus uos omnes ſatis intellixiſſe, quanto ſtudio & diligẽtia Rex Chriſtianiſſimus frater, & Dominus noſter egerit de Concilio generali & Oecumenico conuocando apud Sanctiſſimũ noſtrũ Papam, dilectos fratres, & cõſobrinos Imperatorẽ, Regem Hiſpaniarũ Catholicũ, & alios Principes. Noſtis etiã qua diligentia, & eo quem decet Principem Chriſtianiſſ. in Deum & eius ſanctam Eccleſiam zelo, Nos poſtea quam Regiam coronam ſumus adepti, rem à defuncto Fratre, & D. noſtro adeò egregiè & magna cum laude cœptam, fuerimus ſubſequuti, magno*

gno & graui dolore affecti, quòd propter munus & diuiſiones, quæ ſunt propter Religionem in Regno noſtro, non potuerimus eius Prælatos, noſtroſque Oratores, quos ſe itineri accingere primo quoque tempore optabamus, maturius mittere. Cuius ceſſationi cauſam Vos pro prudentia ueſtra magis imputabitis temporum calamitati (neque enim adhuc ſedati ſunt tumultus) quàm noſtræ uoluntati. Quæ & ſi adhuc ætate minores ſimus, erit tamen tanquam Eccleſiæ filij primogeniti in Religionem ſemper propenſa, & eam in Eccleſiam Chriſtianam bene affectam, re ipſa omnes intelligent. Miſimus intereà aliquot noſtri Regni Epiſcopos, delegimuſque Oratorem dilectum & fidelem, à Secretioribus noſtris Conſiliariorum ſummi ordinis noſtri Equitem, & unum ex his quod ad latus noſtrum aſsiduè eſſe ſolent, D. de Lanſaco & cum illo dilectos & fides Conſiliarios noſtros, Magiſtros Renaldũ Ferreriũ, Præſidẽ in Parlamento Pariſiẽſi, & Guidonẽ Fabrũ Iudicẽ maiorẽ Tholoſæ, quibus dedimus poteſtatẽ in Concilio pro nobis ſiſtẽdi eundemque in eo gradũ & ordinẽ tenendi, quẽ hucuſq; Regũ Chriſtianisſimorum maiorum noſtrorum Oratores tenuerunt, ac coniunctim, uel ſeparatim in eo Cõcilio requirendi noſtro populique noſtri nomine quaſcũque reformationes, conſtitutiones, & Decreta, ſecundum purã doctrinã, & quę non ſolũ pertineãt ad Eccleſię Gallicanæ, ſed Eccleſiæ Vniuerſalis utilitatem, ſectarum & controuerſiarum, quæ ſunt hodiè in Religione, conciliatione, & propagatione nominis Dei, & in uni-

*uniuerſum ſalutem Reipublicæ Chriſtianę munus & officium Oratorum, ſecundum Mandata quæ illis dedimus. Et quoniam illorum fidem, & induſtriam perſpectam & cognitam habemus: rogamus, Sanctiſſimi Patres, æquo animo eos admittere, attenteque quod illi Vobis noſtro nomine exponent, audire, eandemque illis quam nobis, ſi iſtic eſſemus, fidem dare. Deus uos, Sanctiſſimi Patres, pro ſua gratia & præſidio tueatur. Datæ Pariſijs xij. Apr. M. D. LXII.*

CHARLES BOVRDIN.

ORA-

# ORATIO HABITA A GVIDONE Fabro Oratore Caroli Galliarum Regis Chriſtianiſſimi in Generali Congregatione, Vigeſimoſexto Maij, Anno M. D. LXII.

LEgationis noſtræ teſtimonium, Patres Ampliſſimi habetis ex literis, quas uobis nunc à Chriſtianiſſ. Galliarum Rege Carolo, publicè reddidimus: cauſas uerò eius quæ uariæ ſunt, & maximè, quibus non modò optimi Principis animus in Chriſtianam Rempublicam oſtenditur: ſed etiam ſingulare eius de uirtute, ac pietate ueſtra iudicium, quod ita nunc nobis neceſſe eſt, & cogit ſuſcepti muneris ratio, exponemus paucis, id eſt, inornatè, nudè, ſimpliciterque: Sic enim apud graues ac ſapientes uiros agi oportet, & quidem, ſi, quod magnoperè uolumus, & obſecramus Carolum Henrici Regis filium eſſe memineritis, & Franciſci nepotem, non ualdè noſtrum, ut opinor, in explicandis Legationis huiuſce rationibus, cauſæ ſuæ, ſermonem requireritis: Ad auguſta enim illa Franciſci & Henrici nomina, facilè unicuique ueſtrum occurret illicò, ecquid officij, ecquid in his Chriſtianis conuentibus oneris nobis impoſitum ſit, & quarum rerum poſtulata afferamus, ab eo uidelicet Legati, qui paternę auitæque laudis non æmulus modò atque imitator, ſed etiam hæres & ſucceſ-

ſor

ſor; nulla in re magis unquam putauit ſibi eſſe elaborandum, nihilque uehementius contendit, quàm ut opportuno loco & libero, neque conuenturis inſido, iuſta quædam Synodus cogeretur, Sacroſanctum Concilium conuocaretur, quàm ut Dei Opti. Maxi. auſpicio, publici Chriſtianorum omnium conuentus, iurè, legitimeque peragerentur, quàm denique ut eæ opiniones, quæ in Chriſtiana Republica controuerſæ factæ ſunt, unum in ſenſum, ac decretum, ex auctoritate Oecumenici eiuſdem Concilij aliquandò reducerentur. Is fuit profectò Regis animus iam inde à primo aditu & ingreſſu Principatus ſui. Quos autem huius ſtudij ac iudicij, perpetuæque in Rempublicam Chriſtianam uoluntatis, citare teſtes ueriſsimos Carolus Rex poterat, eoſdem hodie uoluit hic ſibi ad Concilium Legatos adeſſe. Adeſt enim Ludouicus Sangelaſius, Gallici ordinis Eques Illuſtriſsimus, & in ſecretius Principis Concilium ob ſingularem uirtutem cooptatus, qui uarijs anteà Legationibus functus honorificè, nuper ad Pium IIII. Pont. Maxi. propterea miſſus eſt, ut ipſum Pont. currentem quidem ſponte ſua, ad Concilij procurationem acrius incitaret, eiuſque animum religionis ſtudio incenſum, uehementius (ſi fieri poſſet) inflammaret: Galliæ autem noſtræ recentia uulnera, quæ ſine ſummo dolore tractari nequeunt, ita nudaret, ita detegeret Pontifici, ceu Parenti bono, ut tamen ea ipſa, ne obduci quidem alia ratione, niſi libero Concilio, nedum curari penitùs, aut ſanari poſſe contenderet. A-

deſt

*dinandis fouendiſque pijs ac doctis hominibus, qui Eccleſiam doctrina aduerſus hæreſes tueri queant, & ſubmouendis inutilibus flagitioſiſque ſacerdotibus, qui ſuis moribus turpiſſimis Eccleſiam uehementer deformant, & ſua inſcitia labefactant non mediocriter. Illuſtriſſimus uerò Princeps meus quid grauiſſimis ſumptibus & perpetuo ſtudio hac in re conatus ſit, referre iactanter minimè cupit: teſtes autem habet quamplurimos, tàm eos ipſos quos liberaliſſimè etiamnum fouet Doctores, Profeſſores atque Sacerdotes, quàm uicinos, Prouincialeſque Epiſcopos, & alios etiam Catholicę Religionis amantes.*

*Cæterùm exiſtimant plerique uiri rerum Germanicarum periti, tale nunc eſſe in Germania ſeculum, quaſi quandam occultam naturæ uim, quę non modò omnes libidinoſos, ſed etiam moderatos, uereque Catholicos eò perduxit, ut plerique omnes caſtum matrimonium contaminato cælibatui præferendum arbitrentur. Quamobrem animaduertitur paſſim præclara ingenia, doctiſſimoſque homines ducere uxores malle, ut careant Eccleſiaſticis beneficijs, quàm Eccleſiaſtica beneficia acceptare & carere uxoribus. Videlicet cùm uideant reliquam Cleri multitudinem gulę libidinumque flagitijs coopertam, magno detrimento eſſe ac dedecori Catholicę Religioni, ne ipſi in hoc contaminationis grege uerſari cogantur, eorumque uideri conſimillimos. Hinc etenim doctorum hominum in Clero penuria extitit, hinc Cleri deteſtanda inſcitia traxit originem, hinc Hæretici ſump-*

ſerunt

ſerunt uires, Eccleſia uerò debilitata eſt. Periti igitur qui preſſius hæc negocia accuratiuſque diſcuſſerunt, exiſtimant, quòd ad ſubleuandam penuriam docti idoneique Cleri, uix alia ratione, preſertim hac ætate noſtra, in Germania Clerus inſtaurari ac ſaltem ad obeunda neceſſaria Eccleſiæ munera ſatis frequens haberi queat, niſi more primitiuæ Eccleſiæ docti mariti & ad docendum inſtructi admittantur ad ſacros ordines præſertim uerò ad prædicandum, & amplificandum populo uerbum Dei. Legis enim diuinæ cùm non ſit, ut oporteat hominem Sacerdotem eſſe cælibem, ſiquidem conſtet ex ueterum monumentis atque hiſtorijs maritos Sacris ordinibus initiatos eſſe, & non modò ad Sacerdotij dignitatem, ſed etiam ad ſublimitatem Epiſcopi peruenire. Quapropter hanc rem uideri eiuſmodi eſſe, cum qua ius diuinum non ſit, ut S. D. N. Sacrique Concilij auctoritas poſſit ex inſtinctu diuino id ſtatuere pro neceſſitate laborantis Eccleſiæ, quò ſtatus Cleri inſtaurari queat, ac uires ſectariorum infirmari. Verùm hoc non aliter in Concilio proponi iuſſit Illuſtriſſ. Princeps meus, niſi ut Reuerendiſſ. Patres Germaniæ morbos tanto diligentius inſpicere queant, & quid remedij ſalubriter adhibendũ, iudicet opportuno loco & tẽpore cõſtituere.

Poſtremò uerò, quia fuit cõſiliũ ſtatim ab initio huius exortæ diſſeſionis piorũ doctiſſimorũq; hominum, ne tantoperè ob unius alteriuſve Speciei uſum tanta certamina inſtituerunt, ipſo rei euentu animaduerſum eſt, quòd pleræque Prouinciæ in Germania, in obe-

dentia Sedis Apoſtolicæ retineri docuiſſent, ab omni reliqua ſectariorum labe immunes, ſi moderatio quædam in re, natura ſua indifferente, admiſſa fuiſſet. At uerò cum populus utriuſque Speciei uſum, quaſi ex diuina inſtitutione ſibi deberi arbitraretur, cumque uicisſim is uſus à Prælatis conſtanter denegaretur, ſurreptitij ſectarum duces eam occaſionem nacti, ſub prætextu diuinæ inſtitutionis & concepto odio irati populi, non ſolum hoc ſanctæ Eucharistiæ Sacrmentum penitùs prophanarunt, ſed etiam ſub eodem prætextu diuerſa hæreſum ſemina longè lateque adeò efficaciter diſperxerunt, ut nunc occaſione utriuſque ſpeciei non modò populi Germaniæ, ſed & reliquæ Nationes inſtar torrentis ab Eccleſia Catholica defluere uideantur. Vt tamen hæc iſta tàm frequens defectio, tamque feruens decurſus ſaltem inhiberi aliquo modo posſit, prudentium uirorum iudicium eſt, ſi S. D. N. ex plenà poteſtate ſedis Apoſtolicæ & ex iudicio S. Tridentini Concilij, Laicis utriuſque ſpeciei communionem benignè largiretur, fore, ut qui hactenus Sedis Apoſtolicæ obedientes remanſerint, in poſterum quoque obedientes permanſuri, ac ſi qui leniter deflexerint, ad obedientiã reuerſuri exiſtimentur, quemadmodum in nonullis cognitũ eſt, qui cum ex indulgẽtia Pauli Tertij cõpotes deuotionis ſuę facti eſſent, reuerſi ſunt ad Eccceleſiam.

Cùm igitur hæc tria, turpis uita Cleri, concubinatus Sacerdotum, & prohibitio utriuſque Speciei principales cauſę ſunt, cur tanto odio Catholicorũ, tan-

toque ſtudio nouitatis, Populi, Nationesque ab obedientia Apoſtolicæ Sedis reſiliant, conferantque ſe ad diuerſos ſectarum Duces. Periti ſanè Catholici uiri arbitrantur, nullis alijs præſidijs hoc tempore populum ſtudio nouitatis tumeſcentem, ne ſenſim in manifeſtam defectionē prorūpat, in odedientia Sedis Apoſtolicæ retineri poſſe, quàm ſi ad ſubmouēdos uitioſos Sacerdotes idoneus Clerus ex inſtauratis ſcholis copioſè educaretur: ad tollendū turpē cōcubinatū caſtis maritis Sacri ordines, cōcionādiq; in primis facultas, cōferrētur: ad placādos irritati populi animos, utriuſque Speciei uſus permitteretur. Quia uerò dubiū nō eſt, etiā ſi hæc tria ex quadam Catholicæ matris Eccleſiæ indulgētia per authoritatē pręſentis Concilij ritè ordinarētur, tamē ſectarios duces ſeductoſque populos idcirco ad Eccleſiā non reuerſuros eſſe, cùm palā editis libris non dubitēt obfirmare ſeſe, quòd nunquā uelint Romanis Pōtificibus ullam obedientiā præſtare. Itaq; non uult Illuſtriſſ. Princeps meus hāc ſuā ſententiam ſic accipi, quaſi illis tribus conceſsis, putet Hęreticos poſſe ad Eccleſiā reduci, ſed eā eſſe multorū piorū hominum opinionē, quod iſto modo Catholici populi reliquiæ in Germania confirmari atque retineri aliquo modo poßint, cùm hoc tempore non tàm neceſſariū uideatur ut refutentur aduerſarij, quàm ut queant fulciri domeſticæ ruinę noſtrę, quę nunc non minus domi graues ſunt, quàm foris aduerſariorum machinationes. Atque hoc illi, qui enodatius pręſentis Eccleſię ſtatum ad limam ducunt, eò interpretantur, ut opinētur,

tur in præſenti Concilio Tridentino nihil prius ducendum eſſe, quàm ut antè omnẽ cuiuſuis dogmatis explicationẽ, neceſſariò præcedere debeat eiuſmodi morum in Catholico Clero rebuſque Eccleſiaſticis, (de quibus paulò ante facta eſt mẽtio) reformatio. Vt cũ perſonæ Clericales, priſtinæ innocentis uitæ ſuæ teſtimonium uulgo receperint, tandem maiori apud populũ auctoritate ac fide id poſſint, quod in Catholica fide noſtra uerũ eſt, conſtanter docere: quod falſum, refellere. Nec eſt ullus perſuadendi modus, quo Clerus populo recõciliari poteſt, & audientiũ ſibi parare aditũ, niſi palàm conſtet anterioris uitæ inquinamenta abiecta eſſe, atq; purioris uitæ documenta palàm exhibeãtur. Quocircà omne Tridentini huius Concilij ſtudiũ prorſus inane futurum creditur, niſi omnis huius mali origo atq; ſcaturigo, quaſi in ipſo fonte, hoc eſt, in Clero eleuetur atq; repurgetur, quò meliore auſpicio repurgata fontis origo, in reliquos uniuerſæ Eccleſiæ riuulos deduci poſſe, uulgò cognoſcatur. Poſtea uerò, cùm talis facta reformatio, cùm ẽt honeſtioris Cleri atque doctioris ſuppeditata eſt copia: cùm turpem cõcubinatũ Sacerdotes depoſuerint receperintque uiciſſim ſui licitã medicinã à Concilio ſuppeditatam, ſiue cõſtãtẽ ſpontanei uoti obſeruantiã: cùm ẽt populus adhuc Apoſtolicæ Sedis auctoritate non prorſus exautoratus, de Cõione utriuſque ſpeciei mediocriter placatus exiſtimabitur, tunc deniq; tẽpus erit, cùm omnia noſtra domi fieri confirmatiora, ut de dogmatibus ineatur aliqua ſolidior diſcepatio aduerſus hæreſes. Qua-

lis aũt & quę hæc diſcepatio cùm fructus Catholicæ Religionis ſuſcipi poſsit, Illuſtriſſ. Princeps meus ſolus non ſcit fortaſſe optimè, ſed intelliguntur piorum hominum Catholicorum hac de re non inanes uoces haud obſcurè. De qua ẽt, ſi ſuæ quoq; Illuſtriſſ. Celſitudinis opinio aliquandò requiratur, poſſet ea quæ aliquo modo explorata ſunt, non importunè referre. Verùm hoc tempore quando hoc tantũ eſt propoſitum Legationis, Illuſtriſſ. Celſitudinis ſuæ nihil aliud uelle in medium Concilij per me afferri, niſi ut cogitetur, nõ tam quõ uel refutari ſectarij queant, quod durum eſt, uel reduci, quod multo magis dubium, ſed potiùs quõ hæ afflictæ Catholici populi reliquiæ poſsint corroborari, ſtabiliri, atq; reduci ad meliorẽ Eccleſiæ ſtatum. Non enim uidetur ſatis opportunum, uelle omni conatu aduerſæ religionis copias inuadere, & non prius omne ſtudium impendere, ut antę omnia noſtræ uires rectè domi conſtitutæ ſint, & ita quidem confirmatæ, ut tam ſingulæ quàm uniuerſæ, uniuerſis ac ſingulis contrarijs posſint opponi feliciter.

Reuerẽdiſſ. aũt Illuſtrisſimique Sacri Concilij Legati cæterique Patres, hãc Illuſtriſſ. & Catoliciſſ. Principis mei qualemcũq; ſuggeſtionẽ, forſitã, nõ ſatis elaboratã, amicã tamẽ beneuolentiſsimãq; ſuapte natura boni conſulẽt. Conſtãter enim ſperat, nihilque penitus dubitat Illuſtriſſ. ſua celſitudo eidẽ Sacroſanctæ Tridentinæ Synodo hanc ſuam deuotisſimam iuuandę Eccleſiæ deliberationem, ſi nõ inſeruire cõmodisſimè, ulterius tamen de grauisſimis iſtis Eccleſiæ afflictionibus

*bus cogitandi materiam & occaſione ſubminiſtrare poſſe: Deum enim ſummum teſtatur, nihil eſſe eorum omnium per me propoſitorum, quæ ipſe temere abſq; conſilio ſibi expectat, ac non potiùs, extrema eſſe Rei pub. Chriſtianæ adhibenda remedia putet: Ad illum ipsū Illuſtriſſimū & pijſſimum Principem meum quòd attinet ita firmisſimè animo propoſitum habet, cumq; Dei benignitate auitis in religione & doctrina Catholica ueſtigijs fortiter inſiſtant, nihil exiſtimat tàm neceſſarium, tamq; pium uitæ ſuæ munus, quam id pro uirili efficere & obtinere, ut ij, quos regendos tutandoſq; Deus illi commiſit, perpetuò ſecum habeant rectè, orthodoxè, & Catholicè credendi, pieque ſecundum inſtituta Patrum uiuendi commoditatem. Gratisſimum uerò quouis tempore Illuſtriſſ. ſuæ celſitudini futurum eſt, ſi quæ hucuſque in religionem Catholicam præſtitit libentisſimo ſanè animo officia, auctiora poſthac & cumulata ingenti ſubditorum ac Patriæ fructu, reddere ulla ratione poterit. Dixi.*

RE-

RESPONSVM SANCTAE SYNOdi in admiſſione Oratoris Illuſtriſſimi D. Alberti Ducis Bauariæ, in Generali Congregatione. Die XXVII. Iunij, M. D. LXII.

EXcellens Doctor, & Magnifice D. Orator, in magna expectatione S. Synodus uſque ad hanc diem fuit, ut aliquis ex nobiliſſimis Germaniæ Principibus ad hoc Sacrum Cõcilium accederet, & ſua præſentia eam pietatem in Catholicam Eccleſiam declararet, quæ inprimis à Principibus uiris expectari debet: uel ſi ipſi grauioribus negocijs impediti adeſſe non poſſent, Oratores ſuos mitterent, qui optimam illorum uoluntatem profiterentur. Inter cæteros autem, à quo omnia pietatis officia S. Synodus expectanda eſſe ſemper exiſtimauit, Excellentiſſimus & Illuſtriſſ. D. Albertus Bauariæ Dux extitit, qui ueram, & Catholicam Religionẽ à Clariſſ. & Nobiliß. maioribus ſuis traditam, tanta fide & conſtantia cõſeruauit, ut hiſce miſeris temporibus in tota Germania firmiſſimũ Sanctę Apoſtolicæ Eccleſiæ propugnaculũ iure optimo habẽdus ſit. Cùm igitur graues rationes pro-

*probibuerint quò minus ipſe huc accederet, ſuumq; egregium animum ſanctæ Synodo coram declararet, quod quidem eum præſtiturum eſſe, ſi per alias occupationes ſibi licuiſſet, dubitare non poteſt, ſumma letitia affecta eſt, cùm uirum optimis artibus præditum ſuæ uoluntatis teſtem, ac ueluti obſidem huc allegauit. Sperat enim fore, ut eius auctoritas nunquam defuiſſe uideatur ad ea peragenda, quæ Sanctā Dei Eccleſiam quacunque ratione iuuare poterunt. Quod igitur reliquum eſt, te Magnifice Orator, ſancta Synodus benignè accipit, mandatumque tuum, prout iuris eſt, libenter admittit: daturaque eſt operam, quod quidem hactenus diligenter, & ſedulo curauit, ut ea omnia piè & religioſè conſtituantur, quibus Dei cultus magis amplificari, & fidelium ſaluti ac tranquillitati commodiùs conſuli poſſe, afflante Spiritu ſancto, qui optimorum conſiliorum auctor eſt, iudicarit.*

COM-

COMPARITIO ORATORVM CAroli Regis Chriſtianiſſimi Die XXVI. Maij, M. D. LXII.

Literæ. Oratio habita à D. Guidoue Fabro tertio Oratore. Reſponſum S. Synodi.

LITERAE CAROLI CHRISTIANISS. Gallorum Regis, Exhibitæ ab eius Oratoribus Die. XXVI. Maij, M D LXII. in Generali Congregatione, & poſtea in Seſſione IIII. die IIII. Iunij. Sanctiſſimis ac Reuerendiſſimis Patribus, Tridenti pro Concilio nunc congregatis.

CAROLVS Dei gratia Francorum Rex, Sanctiſſimis & Reuerendiſſimis Patribus Concilij Tridẽtini Salutẽ. Exiſtimamus uos omnes ſatis intellixiſſe, quanto ſtudio & diligẽtia Rex Chriſtianiſſimus frater, & Dominus noſter egerit de Concilio generali & Oecumenico conuocando apud Sanctiſſimũ noſtrũ Papam, dilectos fratres, & cõſobrinos Imperatorẽ, Regem Hiſpaniarũ Catholicũ, & alios Principes. Noſtis etiã qua diligentia, & eo quem dècet Principem Chriſtianiſſ. in Deum & eius ſanctam Eccleſiam zelo, Nos poſtea quam Regiam coronam ſumus adepti, rem à defuncto Fratre, & D. noſtro adeò egregiè & magna cum laude cœptam, fuerimus ſubſequuti, magno

gno & graui dolore affecti, quòd propter munus & diuiſiones, quæ ſunt propter Religionem in Regno noſtro, non potuerimus eius Prælatos, noſtroſque Oratores, quos ſe itineri accingere primo quoque tempore optabamus, maturius mittere. Cuius ceſſationi cauſam Vos pro prudentia ueſtra magis imputabitis temporum calamitati (neque enim adhuc ſedati ſunt tumultus) quàm noſtrę uoluntati. Quæ & ſi adhuc ætate minores ſimus, erit tamen tanquam Eccleſiæ filij primogeniti in Religionem ſemper propenſa, & eam in Eccleſiam Chriſtianam bene affectam, re ipſa omnes intelligent. Miſimus intereà aliquot noſtri Regni Epiſcopos, delegimuſque Oratorem dilectum & fidelem, à Secretioribus noſtris Conſiliariorum ſummi ordinis noſtri Equitem, & unum ex his quod ad latus noſtrum aſſiduè eſſe ſolent, D. de Lanſaco & cum illo dilectos & fides Conſiliarios noſtros, Magiſtros Renaldũ Ferreriũ, Præſidẽ in Parlamento Pariſiẽſi, & Guidonẽ Fabrũ Iudicẽ maiorẽ Tholoſæ, quibus dedimus poteſtatẽ in Concilio pro nobis ſiſtẽdi eundemque in eo gradũ & ordinẽ tenendi, quẽ hucuſq; Regũ Chriſtianisſimorum maiorum noſtrorum Oratores tenuerunt, ac coniunctim, uel ſeparatim in eo Cõcilio requirendi noſtro populique noſtri nomine quaſcũque reformationes, conſtitutiones, & Decreta, ſecundum purã doctrinã, & quę non ſolũ pertineãt ad Eccleſię Gallicanæ, ſed Eccleſiæ Vniuerſalis utilitatem, ſectarum & controuerſiarum, quæ ſunt hodiè in Religione, conciliatione, & propagatione nominis Dei, & in uni-

uniuerſum ſalutem Reipublicæ Chriſtianę munus & officium Oratorum, ſecundum Mandata quæ illis dedimus. Et quoniam illorum fidem, & induſtriam perſpectam & cognitam habemus: rogamus, Sanctiſſimi Patres, æquo animo eos admittere, attenteque quod illi Vobis noſtro nomine exponent, audire, eandemque illis quam nobis, ſi iſtic eſſemus, fidem dare. Deus uos, Sanctiſſimi Patres, pro ſua gratia & præſidio tueatur. Datæ Pariſijs xij. Apr. M. D. LXII.

CHARLES BOVRDIN.

ORA-

ſor, nulla in re magis unquam putauit ſibi eſſe elaborandum, nihilque uehementius contendit, quàm ut opportuno loco & libero, neque conuenturis inſido, iuſta quædam Synodus cogeretur, Sacroſanctum Concilium conuocaretur, quàm ut Dei Opti. Maxi. auſpicio, publici Chriſtianorum omnium conuentus, iurè, legitimeque peragerentur, quàm denique ut eæ opiniones, quæ in Chriſtiana Republica controuerſæ factæ ſunt, unum in ſenſum, ac decretum, ex auctoritate Oecumenici cuiuſdem Concilij aliquandò reducerentur. Is fuit profectò Regis animus iam inde à primo aditu & ingreſſu Principatus ſui. Quos autem huius ſtudij ac iudicij, perpetuæque in Rempublicam Chriſtianam uoluntatis, citare teſtes uerißimos Carolus Rex poterat, eoſdem hodie uoluit hic ſibi ad Concilium Legatos adeſſe. Adeſt enim Ludouicus Sangelaſius, Gallici ordinis Eques Illuſtrißimus, & in ſecretius Principis Concilium ob ſingularem uirtutem cooptatus, qui uarijs anteà Legationibus functus honorificè, nuper ad Pium IIII. Pont. Maxi. propterea miſſus eſt, ut ipſum Pont. currentem quidem ſponte ſua, ad Concilij procurationem acrius incitaret, eiuſque animum religionis ſtudio incenſum, uehementius (ſi fieri poßet) inflammaret: Galliæ autem noſtræ recentia uulnera, quæ ſine ſummo dolore tractari nequeunt, ita nudaret, ita detegeret Pontifici, ceu Parenti bono; ut tamen ea ipſa, ne obduci quidem alia ratione, niſi libero Concilio, ne dum curari penitùs, aut ſanari poße contenderet. A-

deſt

deſt quoque Arnoldus Ferrerius, in Senatu Pariſienſi Præſes; qui altero ferè die poſt Franciſci Secundi mortem, à Carolo fratre, ad eundem Pont. allegatus, nihil potiùs in mandatis habuit, quàm ut Concilium, id eſt Conuentum Chriſtiani nominis uniuerſi, indici poſtularet. eiuſquc occaſiones omnes, quoquo modo urgeret: admoneret etiam uerendum eſſe ne ex noſtris hominibus quàmplurimi, quos dudùm Concilij futuri ſpes ęgrè in officio retinebat, diuturna expectatione fatigati deficerent à nobis, & ad eas partes traducerentur, quas nomini, & perſuaſioni Romanæ maximè aduerſarios eße ſcimus, tantumq; decedere de grege Domini, magno non ſolum Galliæ & totius Chriſtianitatis incommodo, uerum etiam eorum, ad quos ea res potisſimum pertinebat, qui occurrere malis dum poterant, noluerunt, dedecore, atque infamia. Hæc apud Pon. non ſemel acta, ut cernitis, ſi aliud profectò nihil, Chriſtianisſimi tamen Regis de publica pace conſtituenda curam, de ſarcienda inter omnes ordines concordia ſollicitudinem, de ſanandis Eccleſiæ uulneribus ſententiam, atque iudicium, cuius facilè probatura ſunt: grata quidem, ni fallor, hominum recordatione cum laude ad omnem poſteritatis memoriam peruenient. Neque uerò ſolus Pontifex de Concilio à nobis ſæpè interpellatus eſt, ſed etiam Ferdinandus inuictisſimus & Auguſtißimus Imperator, Philippus quoque Hiſpaniarum Rex Maximus, atque adeò omnes Europę Chriſtiani Principes, & Reſpublicæ omnes, omnes inquam

Reges

*Reges, ut ad rem præſtantiſſimam, & utiliſſimam tàm neceſſario tempore animum adijcerent: ad conſtituendam ſcilicet unanimem de Religione conſenſionem, & reſtituenda Eccleſiæ incendia, continuis legationibus, quotidianis precibus, quanta fieri potuit maxima obteſtatione, ſępe ſumus cohortati. Hic ego uos appello, quicunque adeſtis illuſtriſſimi atque ampliſſimi Regum, & Rerumpublicarum Legati. Quòd ſi me ipſum quoque actor citare teſtem debeo, liquidè iurare poſſum de ea re, quę mihi pro eo munere, quo in Gallia fungor, æquè comperta & cognita eſt, atque alteri cuiquam, præſertim cùm ipſa edictis Regiis, & publicis noſtris tabulis contineatur. Sed facio imperitè, ne dicam inſolenter, qui in re minimè dubia & obſcura artificioſas colligo probationes, potiſſimum apud uos, quibus nihil tàm certum eſt, nihil tàm fixum, nihil tàm ratum, nihil tàm denique ad ueritatem omninò perſuaſum, quàm id, in quo uideor hactenus tantoperè laboraſſe. Quamobrem tranſeo nunc ad ea, quæ mihi pauca, ſed neceßariò dicenda ſunt.*

*Magna patres Ampliſſimi, & incredibilis eſt expectatio, quam de ſe hic Sanctiſſimus conuentus, & conſeßus ueſter in animis mortalium excitauit. Non loquor ad gratiam, neque enim debeo, nec eos unquam uiros bonos putaui, qui ad iſtas artes eßent eruditi; ſed quod in laudibus ueſtris uериſſimum eſſe cenſeo, id quominus eloquatur, pudore, & uerecūdia ueſtra minimè debeo prohiberi. Pergam igitur, ut cœpi, di-*

cere. Prȩclarum eſt, & penè diuinum, quòd à uobis expectant homines. Sic enim exiſtimant uos eos eſſe, qui non ueſtris quidem, ideſt humanis uiribus, ſed afflati Spiritu diuino, per Ieſum Chriſtum, Religionem noſtram tot in eam inuectis opinionibus ſauciam, reficere & recreare, qui Eccleſiam Dei per hoſce quinquaginta annos contrariarum opinionum, quaſi uentorum tempeſtate iactatam, in portu collocare: qui denique in his pugnantium, inter ſe doctrinarum fluctibus ſtatuere optimè poſſitis, quid dignitas Eccleſiȩ, quid ipſam temporum ratio poſtulet. Equidem humana imbecillitate fortaſſe, & aliqua præfectorum Eccleſiæ incuria, uel etiam, ne quid grauius dicam, præpoſtera pietate irrepſiße in Eccleſiam, res nonnullas, antiquatione, abrogatione, uel moderatione dignas, fateamur neceſſe eſt. Sed quemadmodum y homines comprimendi mihi ſemper uiſi ſunt, qui arbitratu ſuo, uel potiùs libidine, ſine authoritate, ſine ullo decreto ceremoniarum omnem penitùs rationem, quȩ ipſa comes eſt, & adminiſtra Religionis, conuellentes, atque ob id in pacata Republica tumultuantes, impium quendam cultum, ritusque nouos induxerunt: ſic contra à nobis peccari fortaßè poteſt, dum omnia quȩ ſeculis muniuntur, & longa uetuſtate, mordicùs retinenda eße putamus: neque ſatis ſpectamus, quid inclinatio rerum, quid momenta temporum, quid publica quies poſtulet. Nonnulla atque haud ſcio an uerius dixerim multa communi concordiæ permittenda ſunt, neque quiſquam à dignitate

ſua uel conſtantia alienum putare debet, aliquid alteri condonare potiùs, quàm obſtinatione rectę ſententię, tantam inter Chriſtianos diſsenſionem alere. Sed uos, quam de mitigandis ijs, quæ citra Religionē inoleuerunt, controuerſijs curam & cognitionem ſuſcepiſtis, eandem niſi re perfecta, & abſoluta, nunquàm abijcietis.

Hæc ſpes reliqua nobis eſt, quæ bonorum mentes hominum, cogitationeſque ſuſtentat. Pugnabit ſcio perpetuus ille humani generis hoſtis, nihilque non aget, ut uos à cæpto opere deterreat, ut hos ueſtros ad rē omniū præſtantisſimā & ſanctiſſ. impetus frangat, ut honeſtos eludat conatus ueſtros, ut auocet, & abducat uos ab inſtituto, ab officio, disſidijs quippè ac diuortij noſtris; quibus exedimur, & extabeſcimus, ille alitur, ille paſcitur uelut ſuauiſſ. cibo, egregius prętereà ſcelerum artifex eſt, & optimorū inter turbator conſiliorū. Quoties, quæſo, ita uobis obloquetur? Heu ſtultos, & fruſtrà ſuſceptos labores, quid aliud tot maris, terræque ſpatia emenſi, præter inuidiam & paupertatem domum reportabitis? quò ruitis nunc præcipites? Quid aliud hic agitis, quàm, ut reuocata, quæ penè ſepulta iacebat, priſca illa & rigida ueterum Patrum diſciplina, minus poſthac lautè, minus beatè, minus feliciter, minusque trāquillè uitam degatis in otio? Ne in Principum ſcilicet aulas liceat penetrare, ne ſplendidè epulari, ne magnificè habitare, ne Regio comitatu & ornatu incedere, ne ijs denique frui uoluptatibus, quæ ſuauisſimæ

ſunt, ſine quibus uita omnis, & ingrata & iniucūda ſolet eſſe: Ergo paruo contentos uiuere poſthac oportebit? ergo uni Sacerdotio tanquam ſcopulo affixos inhærere? monendo, ſuadendo, largiendo, alienis ſemper inſeruire commodis? quid concionari de loco ſuperiore? quid meditantes tàm citò ſeneſcere? quid curis, & uigiliis abſumpto corpore in ipſo ætatis flore immatura morte concidere? Hæc aguntur per uos ſedulò, hęc acerba uitę munerumque ueſtrorum officia, obſoleta illa quidem & antiquata, atque extincta prorſus; uos renouare, uos è tenebris eruere, & in lucem reuocare quæritis: ſtulti, & neſcij bonorum ueſtrorum. Recognoſcitis, arbitror, Patres, tùm exprobrationes, tùm illecebras quibus aduerſarius noſter ſpecie recti ſe inſinuat in animos noſtros: quem ſi benigni ſemel audieritis, ſi ſplendore falſi boni obiecto, aciem ingenij ueſtri perſtringi patiamini, ſi quid denique plus apud uos ualet, quàm publica utilitas, prædico & prænuncio uobis, nihil agetis, ſuſceptum onus aut perfidè abijcietis, aut propter animi imbecillitatem deponetis, ſpē, quę extrema nobis pēdet, falletis: Concilium deniq; dignitatem, & authoritatem, quæ initio naſcētis Eccleſiæ magna fuit, & benè conſtituta Reipublica maxima futura eſt, in poſterum omnem eleuabitis. Noſtra, Patrumque noſtrorum, & auorum memoria, Synodos indictas fuiſſe, Epiſcopos conueniſſe, maximos in Germania atque in Italia conuentus peractos eſſe ſcimus. Vix tamen ullus, aut perexiguus Chriſtianitati conſtitit. Nolo

*ſubtilius in cauſas inquirere, nolo remouere, uentoſque colligere: Hoc prætermittere certè non poßum (quod uereor, ne nimis ad rem pertineat) minus legiima, minuſque libera fuiße dicuntur illa Concilia: qui aderant, ad uoluntatem alterius ſemper loquebantur, aut potiùs annuebant: qua re nulla in iudicijs pernicioſior, nulla ue capitalior eſſe poteſt. Vos quotquot in Dei nomine huc conueniſtis, non deliberantium modò, ſed iudicantium perſonam geritis, ſtatuendi, diffiniendi, decernendi; Spiritu diuino ſuggerente, ius, facultatem & poteſtatem ſine ulla exceptione habetis: hanc facultatem & libertatem, diuinitùs uobis conceßam, & ex optima & uetere illa diſciplina Conciliorum; Carolus Rex noſter, uel ſuo ſolius periculo, ſi ita ſit neceſſe, ſartam & tectam ordini ueſtro conſeruabit: in eam enim cauſam potisſimum hæc legatio decreta eſt. Quòd ſi in priuatarum rerum iudicijs, de fundo & ſtillicidio ubi agitur, ſententiam ſuam ad alicuius gratiam accomodare turpe haberi debet, & ſeuerisſimis legibus noſtris uindicatur: quo nam quæſo ſupplicij genere digni ſunt, qui de rebus Diuinis conſcripti iudices, dignitatis parum memores in cenſendo, uel auram captant popularem, uel principibus quibus obnoxij ſunt, turpiter ſe uenditant, uel ex aliorum dictatis & præſcriptis togata tanquam mancipia, ſententiam ferunt? æternis certe tenebris & uinculis, leues iſti, & numarij indices mandandi ſunt. Hanc querelam habuit ętas ſuperior. Ne*

*idem quoque poſteri, qui incorruptè iudicaturi ſunt, de uobis exiſtiment, & loquantur, magnopere eſt prouidendum. Neque etiam, ut tecti ad homines eſſe poßitis ad Deum immortalem, qui poteritis eße? qualis enim quiſque ſit, quid agat, quid in ſe admittat, de cœlo intuetur: cernit cupiditates noſtras, & cogitationes omnes uidet: quid in calculo ponendo ſpectemus, quid in ſuffragijs & ſententijs ſequamur: num tacitus & compreßis labijs ardeamus: num adulemur, num gloriæ cupiditate efferamur: num contentionis ſtudio nimio, præſentem & oblatam ueritatem recuſemus accipere: num leuisſimas delectationes grauißimæ utilitati anteponamus: num aberremus & hallucinemur, prudentes ſcienteſque: num denique Imperatorum, aut Pontificum, aut Regum liberalitates erga nos turpisſimo obſequij genere, gratioſo ſcilicet calculo, & iudiciarijs tabellis prouocare, atque elicere cupiamus. Quòd ſi quid eiuſmodi in his conuentibus peccetur (quamquam ſecus exiſtimamus, freti ueſtra bonitate ac pietate) ſi peccetur tamen, nihil eſt præterca quò confugere posſimus. Mihi herclè omnia iam addicta uaſtitati uidentur eſſe. Veniam longè à ueritate, à coniectura certè non multum aberrabo: Ruet disſidijs Chriſtiana ciuitas, ardentem & flagrantem inteſtinis bellis cernemus Europam ciuilis ferri, aut ſubeunda nobis erit crudelitas, aut ſaltem funerum patriæ ſpectatores cogemur eſſe: à quorum cauſa belli fortuna ſteterit, ab*

*ijs ſtabimus omnes: quæ mihi profectò, tàm uidentur eſſe miſera & miſeranda, ut ad eorum cogitationem totus perhorreſcam. Quamobrem excitamini Patres & incumbite in eam curam dies, noctesque, ut hoc, quod ęgrotæ, ac propè deſperatę Reipublicæ Chriſtianæ unicum remedium eſt, non fruſtrà exoptatum à nobis, non temerè à uobis adhibitum eſſe uideatur. Et cùm ex nonnullorum fortaſſe Conciliorum inuidia hęc Synodus laboret, curate, ut omnes intelligant abijſſe illud tempus, mutatam eſſe rationem: patere nunc additum unicuique ad diſputandum, non flammis hic diſceptari, non fidem frangi, non agi præiudicijs, ueritatis diſceptionem integram eſſe, quippe cùm una eademque ſemper ſit ueritas ex omni æternitate fluens: Spiritum ſanctum hic adeſſe, hic præſidere, illius denique inſtinctu & afflatu de publica utilitate agi, de pacificatione communi, nec non Eccleſiæ totius conciliatione, & reſtituenda uetere eius diſciplina hic tractari ritè, legitimeque: operæ pręrium eſt Patres, ut rem ita ſe habere intelligant, & animorum ueſtrorum contentiones huc ſciant pertinere: ad hanc quippe famam maxima illa & nobiliſſima Europæ pars Germania, pro qua potiſſimùm laboratur, uelut è ſummo excitata, conueniet: Legatos mittet, aderit hic uobiſcum: ſuos de Religione ſenſus exponet familiariter, ſuoſq; intimos nudabit dolores: ſic denique contrarijs opinionibus iampridem diſſecta & diuulſa, atque ob id ad omnes*

*externas, & ſuas quoque iniurias opportuna Chriſtianitas in unum tanquam corpus coaleſcet. Erit terra labij unius, & cordis unius, ut quidam ait: Equidem hanc uoluptatem, quæ incredibilis eſt, iàm nunc mihi ſpè & cogitatione iubet preſumere. Iuuat oculis mentis intueri idem ſentientes omnes Chriſtianos, idem credentes, idem ſperantes, eodem charitatis igne accenſos: Quam ſanè coniunctionem, & diuinam animorum conſpirationem, uis nulla poſthac reperietur, quę perfringere, aut labefactare posſit. Ut autem, Patres, quod ſuſcepiſtis non mediocre munus alacriore animo conficiatis, Carolum Chriſtianiſſimum Regem Francorum, (quando is nos ſuę uoluit eſſe nuncios & interpretes uoluntatis) ad omnes conatus ſocium fidelisſimum, & adiutorem fortisſimum uobis futurum ſpōdemus, ac religiosè promittimus. Quem uerò laudatorem actionum ueſtrarum, & aſſertorem acerrimum perpetuò habebitis, eundem hic teſtem & ſpectatorem eratis habituri, niſi tenella ætas, inſolens laborum atque itinerum prohibuiſſet, aut potiùs niſi Ciuilis tumultus terrores, in Gallia neceſſariò retinuiſſet. Sed quod ille coràm ſtudioſe facturus erat, ut ſe, ſuaque omnia ultrò uobis offerret, id nos ut diligenter atque officiosè curaremus, præcepit: & cùm ex authoritate ſua aliquid accesſionis ad id, quod per uos agitur, fieri poſſe conſideret, iusſit, mandauitque, ut id ipſum ſignificaremus, cum magna teſtificatione ſingularis ſuæ erga uos beneuolentiæ, erga ordinem ueſtrum uoluntatis atque obſer-*

uantię,

*uantiæ, erga Rempublicam Chriſtianam ſtudij, pro quibus omnibus non fortunas modò & facultates, ſed etiam uitam & ſanguinem, ſi opus ſit, cupiat effundere.*

## RESPONSVM SANCTAE SYNODI *in admiſſione Oratorum Regis Chriſtianiſſimi, datum in Seſſione quarta Sacri Concilij Tridentini, ſub ſanctiſſimo Domino noſtro Pio Papa IIII. Die. IIII. Iunij. M. D. LXII.*

*EXpectatus, iucunduſque aduentus ueſter Illuſtriſſime Domine a Lanſaco Voſque clariſſimi Legati Sacroſanctæ huic Synodo non modò ſummam animorum lætitiam, ſed certiſſimam quoque ſpem attulit, ut quæ, uel temporũ uitio & infelicitate, uel potiùs perfidorum hominum ſcelere & pertinacia, à priſca illa ueræ Religionis puritate multis in Regnis, iampridem in uario diuerſosque hæreſum errores defluxerant atque deciderant (ut uolumus atque cupimus) in priſtinum dignitatis ac ſynceritatis gradum*

gradum reuocaremus. Nam cùm perditi homines ſuis conſilijs atque pertinacia, multos iam annos non modò Pontificum atque Regum humana iura, ſed etiam Diuina ab Apoſtolorum iam temporibus, Chriſto ipſo magiſtro & auctore, partim monumentis, partim uiua uoce per manus, uelut hęreditaria nobis ad benè beateque uiuendum tradita atque relicta, ſuo arbitrio atque libidine ita uiolare & perturbare auſi fuerint, nouis quibuſdam licentiæ, ſacrilegij, impietatis, omnium denique ſcelerum ritibus ſuper inductis, ut ad unicum ſalutareque Sacri Oecumenici Concilij remedium à Pontifice Maximo Pio, ſolertiſſimoque Paſtore, tàm libenter, quàm neceſſariò confugiendum fuerit. Quod Spiritu ſancto pręlucente, tanta optimorùm Regum, Chriſtianorumque Principum, non modò animorum conſenſione, ſed etiam concordiſſimis omnium Chriſtianæ Reip. benè iuundæ ſtudijs ſuſceptum eſt, & ornatum, ut breui Dei Eccleſia, multò purior, ſanctiorque futura ſit. Meritò itaque Chriſtianiſſimum Galliarum Regem Carolum (in quo celerior eſt Regiarum uirtutum, atque Religionis curſus, quàm ætatis) & laudamus, & admiramur: qui & Henrici patris, & Franciſci aui, Chriſtianiſſimorum Regum clariſſimis nominibus, & erga Sedem Apoſtolicam exemplis excitatus atque inflammatus: cùm per ætatem nondum confirmatam, & impios ſuorum tàm in ſe quàm in Chriſti Religionem tumultus, huic ſaluberrimo, ſanctiſſimoque Generali Concilio adeſſe non poſsit, Vos, præſtantiſſimos

*tiſſimos uiros ſumma prudentia, fide, ac religione prædítos, Legatos miſit, qui illius nomine omnem operam, opus, ſtudium, denique & parendi obſequium (ut decet) Sacroſanctę Synodo liberaliſſimè promitteretis.*

*Quam apud bonos, pioſque, nulla aliorùm Conciliorum (quæ nec legitima, nec libera fuiße, qui Concilijs malè afficiuntur, parum uerè obijciunt) inuidia laborare, qui rectè ſenſerit, facilè æſtimabit, cùm clarum ſit, ſacra generaliaque Concilia, ritè Christi ſpiritu ab eo, qui poteſtatem habeat, inchoata, riteque abſoluta, & legitima ſemper fuiße habita, & libera, & ad hominum ſanitatem ac ſalutem, quantum per eos, qui Spiritui ſancto non reſtiterunt, licuerit, ſpectaſſe, ac ſalutaria fuiſſe. Nec aduerſus Tridentinum Sacrum iſtud Concilium Sathanæ inſidię, aut fraudes, per uos copioſè ſubtiliterque enumaratæ, quamuis uariæ atque ingentes, Christi Spiritu præſidente, prȩualebunt: qui illius omnes conatus, ſua uirtute & potentia, cui ſoli confidimus, in quo ſolo omnes noſtras ſpes ac cogitatus collocauimus, franget, ſub pedibuſque noſtris ſubſternet: noſque ab Eccleſiæ ſuæ ſynceritatȩ ac ueritate, nec aberrare, nec decipi, aut à quoquam cogi permittet. Itaque ſedulam ueſtram & liberam admonitionem, Viri clariſſimi, ne ſcilicet in conſultationbus, ſententijſque noſtris ferendis, aut popularem auram captemus, aut Principibus noſtris obſequamur (ita enim mauult ſancta Synodus ſen-*

*ſum*

*ſum ueſtrum interpretari, ne quid præter manſuetum, piumque propoſitum, atque inſtitutum ſuum reſpondere cogatur) & ſi non neceſſariam fortaſſe & ſuperfluam exiſtimant, tamen, ut à uobis bonis uiris, bona mente, atque animo profectam, ita in bonam quoque partem accipit. Et, ut uos iſto uano metu, aliosque omnes liberet, ſuique propoſiti ac ueritatis certiores faciat, apertè prædicit, ſe cuiuſuis uoluntatem, potentiam, aut cupiditatem Sacroſanctæ Synodi dignitati & auctoritati perpetuò poſthabituram. quòd ipſum uobis aliisque, qui Sacro huic Concilio adſunt, aderuntue, res ipſa clarisſimè comprobabit. Itaque, ut tandem redeamus, Sacrum hoc Generale Concilium uos ita libenter accipit & amplectitur, ut ſaluberrimi, Sanctisſimique huius celebrandi Concilij operis ſocios, ac participes habeat. Chriſtianisſimo uerò Regi ueſtro Carolo, ita Regiè atque Sanctè educato, fidelisſimisque & Religionis amantisſimis Senatoribus, ac Conſiliariis nunc ornato ac munito, tantum ſe debere fatetur, ut quęcunque ad ipſius honorem, dignitatem, Regni ſtatum, ac Religionem tuendam ac conſeruandam pertineant, libentisſimè præſtaturam ſe polliceatur, quę ſalua fide, & Religionis puritate preſtari poterunt: tantoque libentiùs, ac iucundiùs præſtabit, quantò certiùs, firmiusque exiſtimat, nihil à uobis præſtantisſimis uiris, Religionisque amantisſimis Regis ueſtri Chriſtianisſimi nomine poſtulatum iri, niſi quòd honeſte*

*honeſtè, iuſtè, religioſè per tales uiros poſtulari, & à Sacroſancto Oecumenico Concilio, & Religionis Chriſtianæ dignitate, & ſynceritate ſanctè preſtari poſſit, & debeat. Et mandata ueſtra libenter, & prout iuris eſt, accipit & admittit.*

## R. D. PATRIARCHAE ORIENTAlium aſſyriorum de Sacro Oecumenico Tridentino Concilio Approbatio, & profeſſio, & Litteræ Illuſtriſſimi Domini Marci Antonij Cardinalis Amulij ad Legatos Sacri Concilij Tridentini. M.D.LXII.

### LITTERAE ILLVSTRISSIMI DOmini Marci Antonij Cardinalis Amulij, ad Legatos ſacri Concilij Tridentini, ſuper profeſſione fidei Patriarchæ Aſſyriorum Orientalium.

*Reuerendiſſimi & Illuſtriſſimi Domini Colendiſſimi, Reuerendus Dominus AbdIſu Aſſyriorum Orientalium Patriarcha, electus à Clero, & eorum Populorum conſenſu, qui finitima Tigri fluuio loca incolunt, Turcarum, & Perſarum Imperio ſubiecti, anno ſuperiore, ut confirmaretur à Pontifice Maximo, ad*

*eximo, ad Vrbem ſe contulit, qui cùm litteris, ac teſtibus fidedignis cognita eius electio, & probitas eſſet, ac per multos non ſolùm dies, uerumetiam menſes abſolutam noſtrorum rituum cognitionem, à quibus antea in nonnullis, non quidem grauibus diſſenſerat, à Catholicis, & eruditis hominibus accepiſſet, tandem (proponente me) à S. D. N. frequenti conſiſtorio, Patriarcha, & Paſtor illorum populorum declaratus eſt: Cùm priùs ſe nunquam a ſanctisſimæ Sedis Apoſtolicæ Decretis eſſe diſſenſurum, aut diſceſſurum ſolenniter de more, confesſione, & Iureiurando pollicitus eſt. Quarum rerum memoria litteris diligenter conſignata, in Archiuio cuſtoditur. Quod niſi ſenio iam confectus redire ad ſuos, impetrata primum a S. D. N. licentia, properaſſet, ut eos Eccle. Doctrina plenius inſtrueret, ad ſacrum Concilium profectus eſſet, ut iſtic fidem ad Catholicam, ſuumque erga ſedem Apoſtolicam ſingulare ſtudium, & obedientiam profiteretur: Abeuntem ſummus P tifex ipſum, ſuoſque presbyteros, & Diaconum u limentis, & rebus omnibus ad eius ſacerdotium pertinentibus, & uiatico eſt proſecutus. Huius uiri eximiam in Deum pietatem, optimumq; de uera fide ſenſum, cùm in multis alijs, tum in eo perſpeximus, quòd cùm diſcederet petijt ſtudioſisſimè, ut iſtius Sacri Concilij Canones, & Decreta perferenda ad eum curaremus: ſe enim quicquid in Concilio ſtatutum erit, omnino ſeruaturum promiſit, daturumque operam, ut omnes ſui ſeruent, & Chirographo ſuo Caldaica lingua confecto,*

quòd

*quod Latinè exploratum cũ his litteris mittimus, cõfirmauit. Nos autem libenter fecimus, ut eius probitatis prudentię, eruditionis, ac nobilitatis teſtimonium his litteris daremus. Nam ex celeberrima ortum familia, opibus etiam pro loci ratione abundantem, iam ſexagenarium, nec aliam ob cauſam tàm longum, tamque difficile, ac periculoſum iter ſuſcepiſſe, niſi, ut uiſitaret Apoſtolorum limina, & Pontificis maximi pedibus oſculum frrret, optimamque erga hanc ſedem uoluntatem oſtenderet, perſpicuè cognouimus. In itinère ſemel à Cordis Populis, bis à Turcis malè acceptum, ac fuſtibus percuſſum, eſſe ſatis conſtat. Hic ſæpe de ſacris litteris interrogatus, grauiter admodum, & copiosè reſpondit, magna omnium admiratione, qui ſententiam eius uerborum ab interprete audiebant, nominabat, eosq; ſe habere dixit, libros omnes ueteris, & noui Teſtamenti, etiam quos Hebræi, aut hæretici non probant, antiquos Doctores Grecos, & Latinos eoſdem ferè, quibus non utimur, Chaldaicè, Syriacè, aut Arabicè, uerſos diligenter legiſſe, nonnullos etiam, quorum nomina à nobis ignorantur. Addebat hoc in Caraemiet Turcorum Ciuitate libros eſſe ab ipſa ferè Apoſtolorum ętate conſcriptos, qui nunc in quadam Bibliotheca cuſtodiuntur. Summam profectò Dei beneficentiam licet agnoſcere, quod in tàm longinquis Regionibus, quæ nobis uix fama notæ ſunt: uerę fidei cultus adhuc uigeat, & Chriſtiana Religio non minore fortaſſe, quam apud nos, pietate excolatur, conſeruata Doctrina:*

*quam*

*quam per ea loco Beatorum Apoſtolorum Thomæ, & Thadæi pijs ſermonibus diſseminatam, & Martij eorum Diſcipuli prædicationibus confirmatam: hic Patriarcha iſta aſſeuerabat, ut etiam id ſe ſcriptis probaturum promitteret. Sacramentis aiebat uti ſe, ac Populos illos ijſdem ferè, quibus nos, confeſsione auriculari, præcatione pro ſalute Mortuorum, Canone ijſdem ferè uerbis in celebranda Miſsa, conſecratione prorſus eadem, imagines quoque ſanctorum pijs præcibus uenerantur. Fideles autem huic Patriarchatui ſubiectos dicunt eſſe uſque ad ducenta millia, quo argumento etiam, præter ſexcenta alia, inania improborum hereticorum commenta refelluntur, cum per annos mille quingentos Eccleſiæ dignitas, ac doctrina ſalutaris apud gentes à nobis tot Terrarum interuallo diſiunctas, in tanta rerum, Regum, & Regnorum mutatione, religionis uarietate, ſub infidelium graui, ac iugi per iniurias, & contumelias uexatione, in medio Barbariæ, eadem tamen ad hanc diem permanſerit, quæ nunc à gentibus nobis propinquis oppugnatur: Sed hæc quanti ſint, atque adeò quantùm ſint, Dominationes Veſtre Illuſtriſ. ponderabunt. Ego uerò de S.D.N. mandato, confesſionē ipſius Patriarchæ de obedientia ſacro concilio præſtanda, cū his litteris mitto, eique me humillimè commendo. Romę, die XXVIII. Auguſti, M.D. LXII.*

*DD. VV. Illuſtrisſimarum & Reuerendisſimarum Humiliſſ. ſeruus Marcus Ant. Card. Amul.*

*A tergo*

A TERGO.

*Illuſtriß. & Reuerendiſſimis Dominis Colendiſſimis DD. Cardinalibus Legatis Sacri Concilij Tridentini.*

PROFESSIO FIDEI R. D. ABD ISV *Patriarchę Aſſyriorum Orientalium &c. facta ſub S. D. N. Pio Papa IIII.*

*Confeſſus ſum puro corde & ſide non ficta coram Reuerendiſſimis & Illuſtriſſimis Dominis Michaele Tituli ſanctæ Sabinæ, Alexandrino, & Marcant. Tituli ſancti Marcelli, Amulio, ſanctæ Romanę Eccleſię Presbyteris Cardinalibus, in hanc formam uidelicet.*

*EGO Abd Iſu, filius Ioannis de domo Martia ex Ciuitate Gezirę in Tigri flumine, olim Monachus ordinis ſancti Antonij, Monaſterij ſanctorum Rabæ, & Ioannis fratrum, electus Primas ſiue Patriarcha Ciuitatis Muzzal in Aſſyria Orientali, iuro, quod ita corde credo, & ore confiteor, ſanctæq; Romanę Eccleſię fidem, approbatis omnibus, & ſingu-*

*lis illis, quæ ipſa approbat, & dannatis ſimiliter omnibus, quæ ipſa damnat, amplector, & perpetuo me amplexurum, & retenturum eße profiteor, & promitto, & omnes fratres meos Metropol. ſiue Epiſcopos, ac Diœceſanos quouis modo meæ iuriſdictioni ſubiectos, ita credendum, & tenendum eſſe docebo, & modis omnibus, quibus potero, perſuadere conabor, ita me Deus adiuuet, & hæc ſancta Dei Euangelia. In quorum omnium fidem, hanc meæ fidei profeſsionem & atteſtationem manu mea ſcripſi, & ſubſcripſi coram Reuerendiſs. & Illuſtriß. Dominis D. Michaele Tituli ſanctæ Sabinæ, Alexandrino, & D. Marco antonio tituli ſancti Marcelli, Amulio, uulgariter nuncupatis, S. R. E. Præsbyteris Cardinalibus. Romæ, die VII. Martij, M. D. LXII.*

*LITE-*

# FIDES PVBLICA DE IIS, QVAE in infraſcripto ſcripto continentur.

ANNO Domini M. D. LXII. Die XXIII. Iulij, Romæ corã Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Cardinali Amulio, conſtitutus Reuerendisſimus Dominus Abd Iſu Patriarcha de Muzel in Aſſyria, confeſſus eſt hoc ſcriptum incluſum, lingua, & charactere Caldaico, ſiue Syriaco exaratum, manu ſua propria eſſe conſcriptum. Cuius rei fidem fecit Dominus Ioannes Baptiſta Abſcinus Indus interpres, & præſentibus etiam Teſtibus infraſcriptis: confeſſus eſt ſe uelle obſeruare totũ id, quod in ſcripto huic inſerto continetur, & de ipſius uoluntate in præſentia Teſtium infraſcriptorum, & de mandato Illuſtrisſimi Domini mei, ut ſuprà, propria manu fidem facio, ut posſint hæc ſcripta authentica mitti ad ſacrum Concilium, & inde conñci publica documenta, ſi opus fuerit, & idẽ etiam Latina lingua uerſum adiunxi. Romæ, in Aedibus Illuſtrisſimi Domini Cardinalis de Vrbino.

Ita eſt M. Antonius Card. Amulius.

Ego Bart. Euſtach. S. ſeuerinas, affirmo ut ſ.

Ego Ant. Ioanotius, affirmo ut ſuprà.

Ego Chriſt. Anichinus, affirmo ut ſuprà.

Ego Aurelius Sauignanus mandato.

PATRIARCHA ASSYRIORVM O*rientalium iurat ſe credere & tenere omnia Decreta Conciliorum, preſertim Trident. &c.*

E*Go Abd Iſu filius Ioannis de domo Martia ex Ciuitate Gerziræ, in Tygri flumine olim monachus ſancti Antonij, Monaſterij ſanctorum Rabæ, & Io. fratrum, nunc Dei, & Apoſtolicæ Sedis Primas, ſiue Patriarcha ciuitatis Muzzal, in Aſſyria Orientali, ſub cuius iuriſdictione multi Metropolitæ Epiſcopi, & Dioceſani continentur. Vz, Arbel Metropolis; Sirauq, Hancaua Epiſcopatus: Cheptiã Metropolis, Caramleys, Achuſch Epiſcopatus: Naſſyhin Metropolis, Macchazzin, Talleſcani, Mardin Epiſcopatus, Sceert Metropolis: Azzen Epiſcopatus, Elcheſſent Metropolis, Zuch, & Meſciara Epiſco patus: Gurgel Metropolis, Eſci Epiſcopatus: Amed Metropolis: Chiaruchiæ, Hayn, Tãnur Epiſcopatus, quæ omnes ſimul regiones ſubſunt Turcarum Imperio. Ormi ſuperior Metropolis, Vſcimi, & Cuchia Epiſcopatus Ormi inferior Metropolis, Durra ſoldos, Eſcinuh Epiſcopatus, Eſpurgan Metropolis,*

*Nare,*

Nare, Giennenc Epiſcopatus, Salamus Metropolis, Baumar Sciabatha, Vaſthan Epiſcopatus, omnes Perſarum Regi, uulgo Sophi nuncupato ſubiecti: In India uerùm Luſitanis ſubiecta, Cùſchin Metropolis, Cananor Metropolis, Goa Metropolis, Galicuth Epiſcopatus, cui ſubeſt Carongol ciuitas, quæ adhuc ab idolatris, & ethnicis hominibus poſsidetur. Iuro, & polliceor, cùm mihi non liceat ad Sanctam Sacram Tridentinam Synodum accedere, ſed neceſſe ſit, ut ad Patriarchatum meum me transferam, qui meo eget auxiliô, & ſine cuſtode, me abſente, permanet. Munus enim Eccleſiarum Præſulis eſt, animas ſibi ſubiectas quotidiè in ſancta Chriſtiana fide inſtruere, & moribus uitæque integritate eas in fide confirmare, ne grex ſibi commiſſus Paſtoris regimine deſtitutus in uarios incidat morbos, quod eò facilius gregi meo accidere poſſet, qui cùm ſit ſub infidelium tyrannide, adhuc multos in Chriſtiana fide imbecilles tenet, & quotidiè, etiam mea diligentia Dei gratia cooperante, ampliari poteſt. Cumque difficilè fratres mei Metropolitæ Epiſcopi, & Diœceſani, qui tam longe abſunt, posſint in hanc ſacram Tridentinam Synodum conuocari.

Ea de re, tam meo, quàm eorum nomine, quos omnes ex corde ſanctæ Romanæ Catholicæ Eccleſiæ partes tenere nòn dubito, inhærendo iuramento fidelitatis, aliàs per me confeſſo, ſiue per me præſtito,

Iuro inquàm, & polliceor, omnia nos tenere, & credere, quæ in ſanctis Oecumenicis Concilijs hucuſ-

quę ſunt acta, & ſecundum eorum Decreta promitto omnes filios noſtros inſtituere, & præcipuè in iis, quæ in ſancta ſacra Oecumenica Tridentina Synodo terminabuntur. De cuius legitima Congregatione nihil pœnitus dubito, ſed ei, & meo, & eorum nomine reuerenter, & humiliter me ſubiicio, uocatuſque ad hanc ſeu ad aliam ſanctam Synodum, cum dictis fratribus meis libenter ſemper accedam, ſic me Deus adiuuet, & hæc ſancta Euangelia.

## COMPARITIO ORATORIS SIGISmundi Regis Poloniæ, Die XXIII. Octob. M. D. LXII.

Literæ. Oratio. Reſponſum.

### LITERAE SIGISMVNDI REGIS Poloniæ, exhibitæ ab eius Oratore in ſua Comparitione, Die. XXIII. Octobris, M. D. LXII. in Generali Congregatione.

Sigiſmundus Auguſtus, Dei gratia, Rex Poloniæ, Magnus Dux Lituaniæ, Ruſſię, Pruſſiæ, Maſouiæ, Samogitięq; &c. Dominus & hęres, Reuerẽdiſſimis in Chriſto Patribus, Dominis Sãctę Eccleſiæ Romanæ Cardinalibus, ac Sacro sãcti Cõcilii Tridẽ-

tini

tini Legatis, ceteriſq; Reuerendis & uenerabilibus Dominis Epiſcopis, Abbatibus, Ordinum Generalibus, ac alijs omnibus, Vniuerſale Oecumenicum Concilium Tridenti repreſentantibus, amicis noſtris chariſſimis, ſalutem, & beneuolentię noſtræ commendationem

Reuerendiſ. in Chriſto Patres, & Reue. ac Venerab. Domini Amici N. chariſſi. Fecimus pro officio noſtro Regio, ut ad hunc celeberrimum & Sacroſanctum Dominationum ueſtrarum conuentum ablegaremus noſtro nomine Reuerendum in Chriſto Patrem, Dominum Valentinum Herburtum Epiſcopum Præmiſſienſem Oratorem noſtrum. Cui quoniam noſtro nomine quædam ad Dominationes ueſtras renuntianda commiſſimus, ab illis petimus, ut eum diſſerentem benignè audiant, ipſiusque uerbis non multò minus quàm noſtris fidem adhibeant. Quas optimè ualere cupimus. Datæ Vilnæ, Die VI. menſis Septembris, Anno Domini M.D.LXII. Regni uerò noſtri, Anno XXXIII.

SIGISMVNDVS AVGVSTVS REX.

A TERGO.

Reuerendiſſimis in Chriſto Patribus, Dominis Sanctę Eccleſiæ Romanæ Cardinalibus, ac ſacroſancti Concilij Tridentini Legatis, cęteriſque Reuerendis ac Venerabilibus Dominis Epiſcopis, Abbatibus, Ordinum Generalibus, ac alijs omnibus Vniuerſale Oecumenicum Concilium Tridenti repræſentantibus, Amicis noſtris chariſſimis.

ORATIO HABITA A REuerendo Domino Valentino Epiſcopo Pærmislienſi Oratore Sereniſſimo D. Sigiſmundi Regis Poloniæ in eius Comparitione in Generali Congregatione, Die. XXIII. Octoris, M. D. LXII.

SErēdiſſimus & clemētiſſimus Dominus meus Rex Illuſtriſſimi Sedis Apoſtolicę Legati, Ampliſſimi Oratores, Reuerendiſſimi in Chriſto Patres, Venerabileſque viri, eo nomine quòd hoc Sacroſanctū Cōciliū, tā neceſſario tēmpore coactū ſit, Eccleſię Dei unicæ dilectæ in Domino noſtro Ieſu Chriſto parenti ſuo, uehementer gratulatur. Cui prauis & perni-

*pernicioſis impiorum hominum opinionibus, ceu uiolentisſimis tempeſtatibus iactatæ atque afflictę, nihil opportunius, nihilque magis neceſſarium, quàm hoc Sacroſanctum Concilium accidere potuiſſe exiſtimat. Scit enim Sacra illius Maieſtas, eius generis tempeſtates, nulla re commodius, quàm Oecumenicis Concilijs, poſſe, aut unquam potuiſſe ab Eccleſia Dei propulſari. Et ut ex optimo animo Serenisſimus Rex hoc tàm peropportunum, & perneceſſarium negotium Eccleſiæ Dei gratulatur; ſic de ſingulari ueſtra pietate, omnia prçclara, atque egregia ſentiens, facilè ſibi perſuadet Vos unum id agere, id unum incumbere, ut ſalutaribus huius Sacræ Synodi Conſilijs, tã horribilis Eccleſię Dei tempeſtas componi, aut disijci poßit. Eſt (Deo optimo Maximo ſit gratia) Serenisſimi Regis mei hæc de uobis opinio minimè uana; Nam uideo omnes curas cogitationesq; ueſtras in ſalutem Eccleſiæ Dei couerſas, uideo uos ea de re uehementer eſſe ſollicitos. Eſt omnibus Catholicis Viris ſemperque erit Serenisſimo Regi meo grata, & iucunda ueſtra tàm neceſſaria, & pia ſolicitudo, eam uos memores ſalutis ueſtræ non debetis deponere. Hæc enim muneris noſtri conditio, nobis diuinitùs data eſt, ut omnes curas ſolicitudineſque patienter per feramus, dum ijs rebus Eccleſiæ Dei pax, ac tranquillitas ſaluſque pariatur. Et eò certè id nobis diligentius faciendum eſt, quòd niſi id fecerimus, certò ſcimus nobis illam æternam curam atque ſolicitudinem, quæ inſtar peſtiferi uermis conſcientiã cõficit, eſſe*

*ſubeun-*

*ſubeundam. Sed non eſt quòd quiſquam uereatur commiſſuros uos unquam, ut curæ aliquid & diligentiæ prætermittatis, in hoc Sacroſancto Concilio optato fine terminando. Nam cùm obſeſſa impiorum hominum furore, uelut facibus ac telis ad uos tendat ſupplex manus Catholica Eccleſia, uobis ſe, uobis gregem precioſo ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti redemptum, uobis aras, templa, ipſumque ſummum Dei Opt. Max. cultum commendans: eritiſne tàm duri, ut illam in extremo diſcrimine deſeratis? nec de illius ſalute, inſtituta conſilia inire perſeueretis? Vos uerò pro ueſtra pietate, non modò id non facietis, ſed ne cogitabitis quidem. Quòd autem in tanta oppugnatione, ac magnis procellis Eccleſiæ, Sacroſanctum hoc Concilium uelut præſens auxilium, ac gratisſimus Sol illuxit, id primum Dei benignitate, deinde Beatisſimo ac Maximo Pontifici Pio IIII. meritò acceptum ferre debemus. Quas enim ille Pontifex impenſas, quos labores, quas curas non ſuſcepit ac pertulit, priuſquam hunc ueſtrum Sanctisſimum grauisſimumque cœptum coegit? Quæ igitur illi pro tàm ingenti diuinoque beneficio præmia, quæ honoris inſignia, quæ laudum munimenta ab Eccleſiæ Dei non debentur? Sed cùm ille ſuo tàm præclaro ac egregio facto contentus, iſta non poſtulet, hoc tamen uel inuitus, conſequetur, quòd id illius præſtans in Eccleſiam Dei beneficium mortalium memoria aletur, ſermonibus creſcet, atque litterarum monimentis inueteraſcet, corroborabiturque: ac ita demum ſempiternum*

*eſt*

*eſt futurum, nec illud unquam ætas conticeſcet. Neque uerò ulla illud non opportunè Dei benignitate accidit, quod ad Eccleſiæ ſalutem defendendam tuendamque Pius, & Inuictisſimus Imperator, ac alij Catholici Reges, Principes, Reſque publicæ magno ſtudio, ut ex hac Oratorum clarisſima, magnaque frequentia cognoſci poteſt, conſentiunt. Quid Serenisſi. ac clementiſſ. Dominus meus Rex? diſſenſit ne ab hac tàm pia cauſa à reliquis Catholicis Regibus? Is uerò cùm illis mente, uoluntate, ſtudio ac uirtute, ad conſeruandum ueterem illum Catholicæ religionis ſtatum uehementer conſenſit. Ac in eo ſtudio ſe Regijs facultatibus ſuis huic Sacroſancto Concilio non defuturum offert atque pollicetur. Nam cùm is Serenisſi. Rex meus ſapientia, iuſtitia, fortitudine, temperantia, omniq́ue illo pulcherrimo choro uirtutum ſtipatus, ac inprimis ornatus ſit: tum pietatis tanto, quantus eſſe maximus poteſt, lucet ſplendore. Quot enim is Templa, delubraq́un honoris, & cultus Dei Opt. Maxi. gratia magnificè extruxit, ac copiosè amplisſimeq́ue ditauit? Quantum extat eius ſtudium in uera religione augenda, dilatanda, ac etiam ad Barbaras gentes Regno ſuo uicinas proferenda? Jam uerò quanto ſtudio contendat, & elaboret, ut hæc lues tetra, quæ noſtoro ſeculo pleraſq́ue Europæ Prouincias peruagata eſt, ſi minus funditùs euelli, ſaltem reprimi, & ſopiri queat, nos qui Regni illius incolæ ſumus, teſtes locupletes eſſe poſſumus. Sed quid omnia Sereniſſ. Regis mei pietatis certiſſima ſi-*

gna perſequi neceße eſt, cùm non mediocre eius rei documentum ſit, quòd cùm ipſe belli, ac Regni ſui grauisſimis negotiis impeditus, ad hoc Sacroſanctum Concilium uenire non poſſet, me licèt indignum ſuum Oratorem miſit. Noluit enim pius Rex in hoc totius Chriſtiani orbis, de componendis disſidiis religionis ardore à Beatisſimi Maximique Pontificis, ac ab omnium Catholicorum Regum ſtudio, ſtudium quoque ſuum abeße. Sed factum fortaſſe eſt, ut Sacra illius Maieſtas, in ea re ſerius aliquantò Eccleſiæ Dei ac ipſi religioni officium ſuum præſtitiſſe uideatur. Id uerò officium ſi diligentius examinetur, penituſque inſpiceatur, profectò præmaturum potiùs, quàm ſerum eße iudicabitur. Nam cùm in ueteri more ac inſtituto Regni Sereniſſimi Regis mei hoc poſitum ſit, ut de decernendis, mittendiſque quaquauerſum legationibus in Comitiis Regni ſuſcipiatur deliberatio, utique niſi Comitiali Decreto intercedente, Orator Regiæ maieſtatis huc non erat mittendus. Sed cùm Sereniſſimus Rex aliquot iam annis à regno ſuo in remotoribus Regionibus belli negotiis uehementer impeditus abeſſet, ac ob eam cauſam facultatem celebrandorum Comitiorum Regni ad hoc uſque tempus prorſus ſublatam ſibi uideret, diutius pro ſua pietate ſe tenere non potuit, quin huc Oratorem ſuum, non expectato ea de re Comitiali Decreto ablegaret. Ex quo ſatis cuiuis perſpicuum eße poteſt, quòd Sereniſſimus Rex meus maturius Oratorem ſuum huc miſerit, quàm per morem in Regno

receptum.

receptum, ei licere uidebatur. Id uerò eo ſecit alacrius, quòd ea quę in chriſtianam religionem hac noſtra in felici ætate graſſatur peſtis, peſtiferum uirus ſuum in regnum quoque illius Maieſtatis longè lateq́ue diffudit. Quod quidem malum Sereniſſimus Rex à ſuo regno, ac ab uniuerſo Chriſtiano orbe auerſum & propulſatum in ſalutaribus eius concilij Decretis, confidit ac ſperat. Quæ ne ſpes eum atque adeò uniuerſum Terrarum Orbem fallat, per uiſcera miſericordiæ Domini noſtri Ieſu Chriſti obſecro, ea qua cœpiſtis ſolicitudine curate. Nihil enim ad eam tempeſtatem, qua nauis uobis commiſſa iactatur, componendam, nihil ad eam peſtem, qua gregem, cuius Paſtores eſtis, populari uidetis depellendam uobis deeſſe uidetur. Nam & præclara eius Concilij occaſio, & tanta quanta uidetis, Catholicum Regum ac Principum ſtudia, modò non emiſſa uoce, ueſtri officij uos admonent, utq́; iis tantis malis occurratis atque obſiſtatis expoſcunt. Quibus autem rationibus poſſit, Deus optimus Maximus uobis inſpiret, ac quęcunque inſpirauerit illa in honorem & gloriam ſuam, ueſtram totiuſque Catholicæ Eccleſiæ ſalutem propitius redundare uelit.

RESP.

RESPONSVM SANCTAE SYNOdi in admiſſione Oratoris Serrniſſimi D. Sigiſmundi Regis Polonię in Generali Congregatione, Die XXIII. Octobis, Anno M. D. LXII.

Reuerendiſſime & Illuſtriſſime Domine Orator, Sigiſmundi Auguſti optimi, ac potentiſſimi Regis ueſtri, ſingularis pietas, & excellens iuuandæ Catholicæ Eccleſiæ ſtudium adeò perſpectum ſanctæ Synodo ſemper fuit, ut quemadmodum ſumma cum lætitia & uoluptate eius Legatum aduenientem excepit, ita certè nullam moræ & tarditatis excuſationem ab eius maieſtate expectandam eſſe unquam exiſtimauit. Cùm enim Sereniſſimus Polonię Rex is ſit, qui acceptam à clariſſimis Regibus maioribus ſuis Catholicæ fidei ueritatem, non ſolùm ipſe conſtanter retinuerit, uerùm etiam optimis legibus, ac continentibus propè bellis, à nefariorum hominum ſcelere atque impetu defendendam, ſumma cum laude ſuſceperit, ſatis per ſe Sancta Synodus intelligebat, eum celeberrimo huic, ac legitimo totius Orbis Concilio animo intereſſe, eandemque pietatem omni tempore Sanctę Dei Eccleſiæ re ipſa prçſtiturum eſſe, quam Inuictiſſimus Cçſar, cæterique Chriſtiani Orbis Reges, ac populi, miſſis legationibus profeſſi eſſent.

Accede-

*Accedebat autem Hoſij Cardinis ampliſſimi aſpe-ctus, preſentiaque ad declarandam Regiam mentem & uoluntatem, ueluti magnum aliquod atque illuſtre teſtimonium. Neque enim dubitari poterat, Sigiſmundum Auguſtum Regem, omnia quæ ad Sacræ huius Synodi decus & ornamentum pertinerent, ſummo ſtudio curaturum eſſe, in qua Ditionis ſuæ hominem Apoſtolicæ Sedis legationem obire perbenignè pateretur. Hæc igitur ſunt, preſtantiſſime Orator, quæ hactenus fecerunt, ne ab hoc Generali Concilio Regis ueſtri pietas, & authoritas abeſſe uideretur. Verùm quando per Legatum etiam ſumma religionis & prudentiæ, & integritatis laude preditum adeſſe uoluit. Hoc quidem Sanctæ Synodo eò iucundius accidit, quòd intellexit eius Maieſtatem, non expectatis Regni Comitijs, de hac re deliberaſſe, ne ſcilicet cùm ea longius differentur, aliquod pietatis officium ab optimo & religioſiſſimo Rege defuiße illis uideri poſſet, qui minus ſincerè, atque adeò, inuidiosè Catholicorum Principum facta interpretari ſolent. Quare ſancta Sinodus Regiæ Maieſtati de honorificentiſſima legatione, dequæ eius in Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam egregia uoluntate, maximas gratias agit: Deinde uerò te Reuerendiſſime Domine, non ſolùm quia illius Regis, cui nihil antiquius uera religione unquam fuit, perſonam geris: ſed quia Hoſij Cardinalis & legati Ampliſſimi laudatione es ornatus, non poteſt hoc munere non digniſſimum iudicare, libentiſſimè excipit, mandatumque tuum*

*prout*

*prout iuris eſt, admittit. Quod autem Sanctam Synodum hortaris, ut Dei cauſam, quam ſuſcepit, ita tueatur, ut aliquando ſancta Eccleſia priſtinam dignitatem recuperare queat, illa quidem ſua ſponte incitata, in hanc curam omni cogitatione incumbit: lætaturque Dei miſericordia tàm præclara diuini huius operis fundamenta iacta eſſe, ut diuina ope & auxilio freta, ſperet fore, ne cum ſibi à Pio IIII. Pontifice Maximo, cuius uirtutem immortalitati conſecratam omnes ætates admirabuntur, ſumma conſtituendæ Eccleſię adiumenta ſuppeditata fuerint, ipſa ſuo muneri & officio defuiſſe exiſtimari poſſit.*

## LITTERAE CAROLI CHRISTIAniſſimi Regis Francorum, exhibitę patribus ab illuſtriß. & Reuerendiſs. Prencipe D. Carolo Cardinale à Lotharingia: in Generali Congregatione Oecumenici Tridentini concilij, Die XXIII. Nouembris, M. D. LXII.

CArolus Dei gratia Francorum Rex, Sanctiſſimis, & Reuerendiſſimis Patrib. in ſacroſãcto Tridentino Concilio congregatis ſalutem. Et ſi ea fuit Dei Opt. Maxi. uoluntas, ut iã inde ab ineunte ætate, nos ad tanti huius Regni Imperium uocarit, eiuſque altæ, & infinitæ iudiciorum Prudentiæ, placuit, nobis committere huius principatus initia, adeo tumultum, & ciuilium bellorum plena, ut nulla illius, uel minima Prouincia intueri poſſit, que hiſce calamitatibus careat: oculos tamen pueritiæ noſtrę hæc ipſa diuina bonitas ita aperuerit, ut tantorum malorum cauſam facilè iudicauerimus, non aliunde quàm ex uaria, & multiplici de religione opinione, qua populus noſter imbutus eſt, proceſſiſſe: cognoſcamus etiam huius grauiſſimi morbi

remedium non ab hominum prudentia eſſe petendum; ſed à Deo uiuo & inexauſto miſericordiarum Fonte, qui requirentibus eum ex animo, ſuique nominis gloriam tantum, & honorem ſpectantibus numquam defatigatur beneficia, & gratias conferre. Itaque eodem Sancto ſpiritu ducti cùm primum Regia corona ſumus inſigniti, nihil nobis magis fuit in uotis quàm cum maiorum noſtrorum exemplo, ad ſacros conuentus uelut ad eius ægritudinis unicum & præſens medicamentum confugere, tum in bonæ memoriæ Franciſci Regis Domini & fratris noſtri amantiſſimi ueſtigiis permanere; & quanto potuimus ſtudio, & diligentia hanc ipſam in quam nunc ex uarijs orbis terrarum partibus conueniſtis, celeberrimam ſynodum expetere. Ac illud quidem grauisſimè tulimus, Nos qui huius inſtituti adeò pij & optati authores fuimus, non tamen efficere potuiſſe ut Prælati noſtri in hoc generale Concilium primi conuenerint, ſed huiuſmodi dilationis cauſam, & alij omnes & uos ipſi neceſſariam eſſe iudicaſtis. Cumque amantisſimum, & dilectisſimum conſobrinum noſtrum Cardinalem Lotharingium Archiepiſcopum & Ducē Rhemenſem, Primum Franciæ patrem, inque illius comitatu aliquod regni noſtri Epiſcopos & Abbates aduenire uideatis, nihil quidem a nobis cum ſimulatione, aut exquiſitis diffugijs, ſed omnia ſerio, piaque & Sancta uoluntate geſta eſſe facilè exiſtimabitis. Cauſa autem ſanctisſimi Patres, propter quam Conſobrinum noſtrū ad uos miſimus, duplex eſt. Altera quod

ille

ille muneris ſui non oblitus quique optime nouit, quid ecclesiaſtica profesſio, horũque tẽporũ calamitas ab eo ſuique ordinis hominibus requirat, ſæpius & uehementer iſtuc eundi facultatem à nobis petijt et optauit. Altera quòd ille à teneris annis ad ſecretiora noſtra cõſilia euocatus, & in regni noſtri grauiſſimorum negociorum admiratione educatus optimè nouit fontes, & origines tumultuum noſtrorum quibus rebus egeamus, ut ij ſedari posſint, eique in mandatis dedimus ea apud uos exponere, & quæ à prudentia ueſtra, & amore paterno remedia uitæ expectari poſſunt, non ſolũ propter regni noſtri tranquillitatem, ſed etiam totius Reipub. Chriſtianæ ſalutem à uobis impetrare: cum enim præ oculis, (quod eſt uerè & purus Dei cultus) ſemel habuerimus, po erimus tãdẽ ad laudatam illam & adeo expetitã rerũ cõmẽdationẽ, quę Epiſcoporũ iniuria, & hominum malitia funditus perierat peruenire, ac in honorem & exaltationẽ Dei nominis unitatẽque Eccleſiæ, antiqua illa Catholicæ Eccleſię maieſtas, & integritas ſplendebit. Quã rẽ uelut munere ueſtro dignam uniuerſus orbis iure ſuo à uobis requirit, eãq; ſi feceritis, accedet uobis inenarrabilis remuneratio à manu illius liberali qui ſe harũ rerum liberaliſſimum remuneratorem profitetur. Reges itẽ et Reſpu. Principeſque omnes uobis ſe merito deuinctos exiſtimabũt, ueſtrãque pietatẽ, magna cũ ueſtra laude poſteritati cõmẽdabũt: & qui eo eſt ingenio Cõſobrinus noſter, ut ea planè nouerit, quę uos ſpeciatĩ ſcire cupimus. obſecramus uos SS. Patres, illum ut ęquo, & lubẽti ani-

mo audiatis, eamque fidem quam nobis, ſi iſtic eſſemus, adhibeatis. Petentes interea à Deo Opti. Maxi. ut uos ſuo præſidio, totique orbi Chiſtiano diutius conſeruare dignetur.

## ORATIO ILLVSTRISS. ET REVErendiſſ. Caroli Cardinalis à Lotharingia, habita in Sacroſancto Oecumenico Concilio Tridentino, Die XXIII. Nouemb. M. D. LXIII.

ILluſtriſſimi Domini, Reuerendiſſimi Epiſcopi, Chriſtianiſſimus Rex Carolus Reginæ matris Criſtianiſſimę authoritate, ac præcipuo Regis Nauarræ aſſenſu, procerumque omnium conſcriptorum conſilio, has litteras, quæ modò perlectæ ſunt decreuit, mihique ad uos perferendas dedit: quarum præcipua ea capita quæ maiorem à me explicationem deſiderant, pro ea, quæ mihi credita eſt, fide explicabo, quàm breuiſſime potero. Hę (ut meminiſtis) ſtatim initio rerum regni illius noſtri nobiliſſimi, ampliſſimi, ac florentiſſimi quondam, ſummęque erga Regem fidei, & obſeruantiæ ſtatum, & conditionem teſtantur. Dicam

uno

uno uerbo non ſine incredibili animi dolore: fuimus Galli, fuit ingens gloria Francorum: Hę rerum omnium, Clariſſimi Oratores, ſunt uiciſſitudines: Manus Domini tetigit nos uiri Patres, & fratres. Hęc nobis iuſtum Dei in ira ſua iudicium prouocauerunt, corrupti omnium ordinum mores, ac eccleſiaſtica omnis collapſa diſciplina: Has turbas excitauerunt hæreſes non ſuppreſſæ, & à Domino Deo noſtro inſtituta remedia tandiu neglecta. Hinc illę lachrymæ, & per totum Regnum disſidia, rapinę, bella inteſtina, ac pluſquã ciuilia: luctus ubiq;, ubiq; dolor, & plurima mortis imago. Nec ſacroſanctis Dei templis parcitur, Presbyteri, & religioſi uiri ad aras uſq;, quas amplexantur morientes trucidantur, uiſibilia ſacramentorum ſigna pedibus conculcantur, & comburuntur, pasſim erecti apparent rogi ex omni genere Eccleſiaſticorum ornamentorum, accenſa ex imaginibus deiectis pyra, additis omnium non ſolùm Eccleſiaſticorum, ſed antiquisſimarum bibliothecarum libris, nec quicquam ex chartis publicis, & inſtrumentis, quæ ad dotationem pertinent, reſeruantur: Sanctorum reliquiæ ruptis altaribus in cineres rediguntur, qui ſunt poſt hęc in profluentem proiecti. Horreſco referens, nec à ſummorum Pontificum, Imperatorum, Regum, Principum, Epiſcoporum, & ſine diſcrimine pasſim aliorum omnium ſepulchris abſtinetur, eorum maxime, qui de Eccleſia Dei benemeriti per monumenta reperiuntur: Nomen Domini ubique blaſphematur: ſpi-

ritus mendacij in ore omnium eſt, qui falſo uerbi Dei miniſterium uſurparunt, atque ita expulſis Paſtoribus, alieni ouis cuſtos, fur, & latro aſcendit: Poſtremò (quod longè omnium eſt grauiſſimũ) iuge, & ſacroſanctũ Sacrificiũ apud eos ceſſat, quod intermiſſũ, quantam ruinam ſecum afferat, & quantam Regibus iacturam, & meminiſtis uiri Doctiſſimi ex prophetarũ oraculis, & experientia iam in magnis Imperiis florentiſſimis Regnis, ampliſſimis prouinciis didiciſtis, atque in Gallia nunc aſpicitis: Regis enim maieſtas contemnitur, imperia detrectantur: non modò uectigalia, ſed prouentus etiam negantur: iura omnia, & leges ſilẽt: Quilibet uindictam, quam exercet ex priuato odio metitur, ad defectionem populus excitatur, & excuſſo Monarchiæ, quod aiunt, iugo, Anarchia in concionibus publicè proponitur. Hæc omnia apud uos cogitate clariſſimi oratores & quod in Gallia nunc uidere otioſis licet, ſera nimis pœnitentia experiemini, ſi mole ſua Gallia ex uicina uos in ruinam trahat. Sed quid uos ſanctiſſ. Epiſcopi detineo, aut diutius affligo? ſuperſunt toto huic noſtro malo opportuna remedia. Habemus .n. magnæ ſpei pupillum Regem, non tã Regni ex legitima ſucceſſione Monarcam, quàm religionis, & uirtutum omnium auitarum heredẽ, quem Pater Henricus, & Auus Franciſcus excitat, & in quo iam Franciſci fratris demortui, omnium generis uirtutum igniculi relucent. Nec deſunt Catherinæ Reginæ uiduæ, & Nauarræ Regis optima cõſilia, & infracta

fractæ procerum uires. Nullis opibus parcitur, undique auxiliares copię comparantur, fitque uia ui, ſed in noſtra uiſcera, quãtumcunq; uictrix dextra ſit, ferrum conuertitur: eruuntur opes, & fit lamentabile Regnum, Iamque nulla ad ſedandos tantos tumultus aptior uia, nullum pręſentius eſt remedium, quàm, quod ab hac ſacroſancta uniuerſalis Eccleſiæ legitimè in Spiritu ſancto congregata Synodo expetitur: Huc nos maiorum exempla trahant: Hoc Dei uerbum docet, ac ut ſperemus in promisſis ſuis (quę nunquam fecit irrita) imperat, atque ita demum ex hoc loco pax Dei, quę exuperat omnem ſenſum, expectatur: Templum enim Dei ſanctum eſt, quod ſumus nos uiri Patres, & tametſi diuiſiones gratiarum ſint, omnes tamen nos in uno ſpiritu, qui nomine Domini Ieſu Chriſti congregati ſumus, quos & dicere neceſſe eſt, & prout Spiritus ſanctus dabit eloqui. Quæ omnia ut magis ſcire poteſtatis ad benè, beateque decernẽdum ex Diuino præſcripto ſunt omnino neceſſaria. Hæc omnia Chriſtianisſimus Rex cùm ſibi ſatis perſuadeat, nec quicquam alienum ab his à nobis expectet: Duo tamen præcipua ſunt ea, de quibus uos admonet pro ſua in hanc Synodum obſeruantia, & pro ea, quam ſentit, ex his in religione diſſidijs ſumma modeſtia. Primum itaque à nobis poſtulat, ut quantũ fieri poterit noua disſidia uitemus; nouas (inquam) & infructuoſas relinquamus queſtiones, ac demũ, quãtũ nobis licet curemus, ut Prĩcipes et prouĩcię oẽs ab armis abſtineãt; ab hoc deſiderio excitã

dorum bellorum prorſus nos alienos eſſe oportet, ne-qui ex nobis diſceſſerunt, & ſe ab Eccleſia Dei præciderunt, exiſtiment magis hoc conuentu Principes ad arma excitari: & ſocietas, & fœdera iniri ad bellum, quantumcunque ſacrum, quàm de uniuerſali omnium animorum reconciliatione decerni: ſolliciti ante omnia ſeruare unitatem Pacis: Si quid in ea ſententia peccatum eſt, parcite quæſo Patres ampliſſimi. Henricus pater auctor fuit pacis, quæ in Chriſtiano orbe tam fœliciter hactenus ſeruatur: eam quaſi teſtamento paulo pòſt moriens filio Franciſco Regni con mendauit: Hanc Franciſcus frater ſi nobis tam citò ereptus non fuiſſet, magna prudentia retinere conabatur. Pupillo, & uiduæ iniquiſſimas ſemper turbas & bella inteſtina Rex, & Regina Mater ualdè pertimuerunt, & peccator ſubditorum omnium animos, ne quies publica interturbaretur, ſumma prudentia, ac ut ætatem, & ſexum decet perpetuò exoptauerunt. Quod etiam ſi (ut negari non poteſt) infeliciter ſucceſſit, infeliciores tamen belli euentus ſunt pertimeſcendi, ne ſi omnes in eodem periculo uerſentur, eadem & tempeſtate acti, nemo periclitantes adiuuet, ac ſi unum, idemq́ue omnes naufragium faciamus. Summam propterea rationem haberi deſiderat eorum qui lapſi ſunt, ut & illis, quantum ex Deo poterimus, condonemus, quibus & nos amicos eſſe liceat, ſed uſq; ad Aras. Alterum legationis meæ caput eſt, quod iam à principio Regi meo Chriſtianiſſ. cùm ſereniſſimo Imperatore, & reliquis Regibus,

&

*& Principibus uiris, quorum hic Oratores clariſſimos uiros habetis, fuit commune: nempe, ut de formatione, & morum, & Eccleſię diſciplinæ omnino decernatur. De hac iterum, iterumq; uos admonet, ad eam ſeriò amplectendam (qua poteſt obſeruantia) hortatur, & per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui iudicaturus eſt uiuos, & mortuos, obteſtatur, ſi Eccleſiæ authoritatem integram eſſe uultis, ſi eius dignitatem conſeruare, ſi iam inclinatum nobiliſſimæ Gallię Regnum retineri poſſe iudicatis, nec uos ex ueſtris commodis noſtra incommoda metiri æquum eſt: Si enim uniuerſa hęc Italia, ſi Hiſpania omnis, ſedem & clauum tenet, gratulamur uobis feliciſſimi Patres. Nos puppi excidimus, & uix ſupremo digito gubernacula retinemus. Hic nobis liceat iure ueſtro cauſas à uobis tantæ tempeſtatis exquirere. Quem accuſabimus coepiſcopi fratres? Quem tanti mali authorem conſtituemus? Memini quid uelitis, nec memoria excidit ueſtrum de ea commune omnium iudicium: hoc non ſine innato pudore, & magna anteactę uitæ pœnitentia dicere me oportet. Propter nos tempeſtas hæc orta eſt uiri fratres: propterea mittite nos in mare. Quid addam amplius? habetis confitentes reos, in eos ut libet animaduertite. Nunc iudicium incipiat à domo Dei, & mundentur qui fuerũt uaſa domini. Attendamus nobis, & uiuerſo gregi. Quieſcamus peruersè agere & diſcamus bene agere: immò potius tu miſericors, & bone Deus per uiſcera miſericordiæ tuæ attende, placare, & fac: adauge*

ge

*ge nobis fidem, ut ſine timore de manu inimicorum liberati ſeruiamus tibi. Nunc uiribus opus eſt Patres, nunc pectore firmo. Sed uereor Illuſtriſſ. Domini, & reuerendiſſ. Epiſcopi, ne nimis importunè agā; non eſt enim ſponte currentibus addendum calcar. Finem igitur faciam: eſt enim mea hęc expedita à Rege legatio. Si quid ſcire nos amplius oportebit: hæc omnia clariſſimi Regis oratores curabunt. Ego uerò & mecum unà, qui ex Gallijs aduenerunt Reuerend. coepiſcopi in hac uniuerſalis Eccleſiæ ſacroſancta Synodo teſtamur Beatiſſ. Papæ D. Pio Pont. Max. poſt Deum in perpetuū ſubditos eſſe uelle, eius enim nos in terris primatum ſuper omnes Eccleſias agnoſcimus, cuius nunquam imperia detrectabimus. Eccleſiæ autem Catholicæ, ac ſacrę generalis Synodi Decreta ueneramur. Vobis Illuſtriſſ. ac Reuerend. Legati Faſces ſubmittimus, ſanctiſſimis Epiſcopis dextras ſocietatis offerimus, & clariſſimos Oratores teſtes ſententiarum noſtrorum hic adeſſe uehementer gratulamur, ut Spiritu ſancto Duce in omnibus, per omnia, & ſemper honorificetur Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti.*

ORATIO HABITA A DOMINO RENALDO Ferrerio Preſidenti in Parlamento Pariſienſi, Oratore Caroli Galliarum Regis Chriſtianiſſ. in Generali Congregatione, Die XXIII. Nouembris, M. D. LXII.

ORationibus, quas nunc audiſtis Illuſtriſſ. Domini, Sanctiſſ. Patres, nihil eſt quod à nobis quicquã addi, aut detrahi debeat, tantum unum dicemus bona uenia paternitatum ueſtrarum pro muneris noſtri ratione. Chriſtianisſimi Regis pius, religioſus, & in Catholicam Eccleſiam propenſisſimus animus anteà quidem erat omnibus ſatis perſpectus, & cognitus: nunc autem aduentu & oratione Illuſtrisſimi Principis, & Reuerendiſs. Cardinalis adeò eſt illuſtratus, ut ne ullius quidem dubitationi locum relinquat. Nam quo minus antea tanti uiri aduentus ab hominibus prudentibus, & peritis rerum humanarum ſperabatur, eo magis cùm uenerit, nemo eſt uel mediocri ingenio prædітus, qui non planè uidebat quantum Galli Eccleſiæ Catholicæ conſultum uelimus, quique non intelligat plures, eaſque grauisſimas

*mas eſſe cauſas, quibus adductus Rex Chriſtianisſimus, illum ad nos miſerit, cuius ſingulari conſilio in rebus magnis agendis, cùm antea ſemper uſus eſt, tùm maximè his miſerrimis, & calamitoſisſimis Galliæ temporibus: qui autem exiſtimant priuato magis commodo, quàm Reipub. Chriſtianę cauſa hæc à nobis fieri, uehementer falluntur. Poteſt (ſi modo uelit) Rex Chriſtianisſimus uel triduo ſeditiones omnes, ac motus ſuorum componere, inque officio, & obſequio Gallis innato ſubditorum omnium animos retinere. Sed non tàm quæ ſua ſunt quærit, quàm quę ſunt Catholicæ Eccleſiæ, & Pontificis Maximi, cuius dignitatem & authoritatem, ut ſartam tectam in Gallia retineat, non dubitat tanti Regni Imperium, uitam, & fortunas magnorum Principum, procerum, & nobiliorum in periculum adducere. Hic eſt Galliæ noſtrę ſtatus. Hæc fundi noſtri calamitas. Quòd ſi quis nos roget, quid tandem illud eſt, quod uos, Eccleſiaque ueſtra Gallicana tantoperè à Concilij Tridentini Patribus expetit? Non ſumus Patres ſapientisſimi, in petitionibus noſtris admodum moroſi, & difficiles: nihil aliud petimus, quàm quod totus orbis Chriſtianus efflagitat, quod à Concilij Niceni patribus petijt ille magnus Conſtantinus. Hoc ipſum à uobis requirit Rex Chriſtianisſimus; omnia illius poſtulata continentur aut ſacris bibliorum litteris, aut uetuſtis Eccleſiæ Catholicæ Concilijs, aut antiquis Pontificum & Patrum conſtitutionibus, Decretis, & Canonibus: Hæc ſunt, hæc, inquam, ſunt quorum nomine Rex*

*Chri-*

*Chriſtianisſimus, Eccleſiæ Catholicæ primogenitus filius, Eccleſiæ (inquam) Catholicæ petit reſtitutionem in integrum apud uos, quos Dominus noſter Ieſus Chriſtus Prætores legitimos creauit, neque hoc ipſum petitur ex clauſula (ut dicitur) generali: ſed ex uerbis expresſis edicti illius diuini, & perpetui aduerſus quod nunquam fuit, neque unquam erit uſucapioni, aut præſcriptioni locus. Redeant quaſi poſtliminio in ſanctam Dei ciuitatem, & in lucem hominum tandem prodeant, quę antiquus hoſtis Sathā ui eripuit, & longo tempore ſuppresſit. Sic Darius perſarum Rex motus in Iudęa propter religionem excitatos ſedauit. Non enim ad arma continuo, uerum ut maiorum ſuorum leges, & antiqua edicta inquirerentur iusſit, inuentumq́ue Regis Cyri edictum de reditu Iudæorum in Iudeam, & de templi inſtauratione à maioribus ſuis neglectum, & mandauit executioni, & ita pacati ſunt tumultus. Ioſias Rex laudatisſimus, & ſyncerisſimus Eccleſiaſticæ diſciplinę exactor, & reformator, librum legis ab Helcia magno ſacerdote repertum (poſteaquam hominum malitia longo tempore ſuppreſſus fuerat) primùm legit diligentisſime, deinde lectum recitauit populo: Tum ex illius præſcripto ritus, & præcepta Diuina Iudæis reſtituit. Strenui illi Nehæmiæ milites quos tantoperè commendat Chriſoſtomus, altera quidem manu telum tenebant, altera muros Hieruſalem ædificabant, hoc eſt Eccleſiam ex antiquis Patrum regibus reſtituebant: Niſi hæc fiant Patres ſanctisſimi,*

*ctiſſimi, fruſtrà à uobis rogabimur: num etiam pacata eſt Gallia? nos enim uobis reſpodebimus, quod Iehu Regi Ioram roganti, num pax, num pax? Et quomodo inquit ille, pax, cum adhuc ſuperſit, & uigeant nostris cętera. Niſi his rebus diligens detur opera: nos fruſtra confugiemus ad potentiſſimi illius, & maximi Regis Catholici affinitatem, ſingularem amicitiam, incredibilem liberalitatem, fruſtra fidem & auxilium implorabimus Pontificis Maximi, Sereniſſimi Venetorum Dominij, Lotharingiæ, Allobrogum, & Hætruriæ Principum auxiliares copias. Fallax enim (mihi credite) erit equus ad ſalutem, niſi hæc à uobis fiant: Turbabitur breui nimia quorundam ſecuritas, & quod caput eſt, qui interea peribunt, tametſi id illis ſua propria iniquitate & peccato eueniet: uobis tamen peribunt: hoc eſt ſanguis illorum de manu ueſtra requiretur. Sed priuſquam nos ad ea ueniamus, quæ ſuo loco, & tempore ſumus dicturi, ſecundumque mandatorum noſtrorum Formulam agemus: Petimus à uobis ſapientiſſ. Patres, à uobis, inquam, quos ueſtra ſponte ſcimus eſſe ſatis incitatos, quorũque pietatis, religionis, & in omnes homines charitatis, ſumus non ſolum auriti, ſed etiam oculati teſtes: ut ea de quibus iãdiu cepiſtis deliberare, quàm breuiſſimè fieri poterit abſoluatis: quo citius poſſitis de multo grauioribus, & magis hoc tempore, neceſſarijs, ſententiam ueſtram dicere, & his conuentibus Eccleſiaſticis finem imponere, ad laudem, & honorẽ Dei Patris omnipotentis eiuſque Filij Domini noſtri Ieſu Chriſti.*

RE-

*RESPONSVM HABITVM SANctę Synodi nomine, à Reuerendiſſ. D. Mutio Calino Archiepiſcopo Iachen. Illuſtriſſimo Cardinali à Lotharingia, ac Chriſtianiſſ. Regis Oratoribus. In Generali Congregatione, Die XXIII. Nouembris, M. D. LXII.*

*Illuſtriſſ. ac Reuerendiſſ. Domine: Inter ceteras Chriſtianæ Reipub. miſerias, & calamitates, quarum memoriam ſacroſancta Synodus neque deponere, neque ſine lachrymis repetere unquam poteſt; nulla eius animum cura magis anxium, ac ſollicitum ſemper habuit, quam ſeditiones, & bellici tumultus, qui religionis cauſa in florentiſſimo Galliarum Regno commoti, & concitati dicerentur. Nam cum omni tempore Regnum illud firmiſſimum Catholicæ ueritatis præſidium, & columen iure optimo habitum fuerit: cogebatur ſancta Synodus incredibili dolore affici, cùm intelligeret eiuſmodi factam eſſe rerum commutationem, ut non in una, aut altera, ſed in pluribus eius Prouincijs omnia fere, impietas, cædes, uaſtitas occupaſſe uideretur. Accedebat præterea ad augendam doloris acerbitatem, quòd nunciabatur nobiliſſimos gentis ueſtrę proceres, quòd ſcilicet alij ortodoxam fidem labefactatam, & euerſam,*

*ſam, alij defenſam, & conſeruatam maximè cuperent, tanto animorum ardore ad arma concurriſſe, quanto olim Chriſtianiſſimi Reges ueſtri totius Gallici nominis conſenſu pro Chriſtiana religione propaganda eiuſque dignitate recuperanda difficillima ſæpè bella ſuſcepiſſent, ac confeciſſent. Verùm anteà cùm hæc mala ſancta Synodus multorum fama, & auditione accepiſſet, grauiter ſanè dolebat & præſentem incliti Regni ſtatum maximè deplorabat, ita tamen, ut facilè crederet multo ſibi miſcrabiliorem eius fortunam uideri poſſe, ſi quæ aurium ſenſu perceperat, cernere etiam oculis, & propius omnia eius uulnera intueri, ac penitùs pernoſcere liccuiſſet. Quod quidem illi nunc inſperato, quodammodo contigit. Etenim Illuſtr. & Reuerendiſſ. Amplitudo ueſtra Chriſtianiſſime Regis litteras quę nuper recitatæ ſunt oratione ſua ſubſecuta, ea uerborum copia, grauitate, prudentia Gallicarum rerum ſtatum, & conditionem expoſuit, ut eas non commemoraſſe, ſed earum ueluti expreſſam imaginem omnium oculis ſubieciſſe uideatur. Quare conſtanter S. Synodus affirmat, ſe nullas ei proprias, ac præcipuas doloris partes concedere, uerum eò acerbius hanc calamitatem ferre, quòd amplitudo ueſtra Matris, ſancta Synodus Chariſſimæ, & dulciſſimæ filiæ erumnas, & incommoda defleat, ac conqueratur. Sed tamen in tantis malis animum erigit, & confirmat, ſiquidem breui futurum confidit, ut Deus reddat Puero Regi priſtinam maiorum ſuorum, & preſertim Aui, Parentis,*

ac

*Fratris clariſſimorum Regum uirtutē, ac fortitudinē, qua non ſolùm nepharios hoſtium conatus reprimere & audaciam ulciſci queat, ſed in tenera ēt ætate ſingulare aliquod pietatis exemplum ad pulcherrimi facti imitationem poſteritati prodere. Deinde uerò cū diuina clementia atq; miſericordia, & Sanctiſsi. D.N. Pij Pont. Maxi. opera, & authoritate hoc ſanctū, & generale Conciliū coactum ſit, ſi unquam antea nunc certe maximè ſperādum eſt, fore, ut uerus Dei cultus diſcuſſa errorum caligine ab omnibus agnoſcatur, mores emendentur, pax, & tranquillitas Eccleſiæ reſtituatur. Qua in re quemadmodum adhuc ſancta Synodus omnem diligentiam adhibuit, ut quæ ſui muneris, & officij eſſe intelligebat ( adiuuante Deo ) perficeret, ita in poſterum nihil ſe de ea cura remiſſuram. Verùm ſi fieri poſſit aliquid potius ad eam ſtudij & induſtriæ additurам eſſe pollicetur, ac ſpondet. Neque uerò Illuſtriſſ. Domine, te impulſore ſolum, atque hortatore, ſed multo magis ( quod ſummæ felicitatis loco habendū exiſtimat ) adiutore, & conſiliario id faciet. Nouit enim quanta tua ſit optimarum artium, & præcipuè ſacrarum litterarū ſcientia, maximarum rerum uſus, atq; tractatio apud regem potentiſſimum, ſummoſque principes exiſtimatio, & auctoritas, & quod caput eſt, pietas in Deum, uitæ integritas, & innocentiæ ac ueræ & Catholicæ religionis ſincerum ſtudium. Quæ quidem tot, & tanta ſunt, ut quid potiſſimum in te homines laudare debeant, maximarumne uirtutum cumulū, an in quoq; genere abſolutā,*

gnitate & amplitudine coniuncta eſſe uideantur;

## LITERAE EMANVELIS PHILIberti Ducis Sabaudiæ, exhibitæ ab eius Oratore in Generali Congregatione, Vltima Ianuarij. Anni Domini M.D.LXIII.

Illuſtriſſimi & Reuerend. Patres: In tanta rerum perturbatione, in qua totus Chriſtianus orbis periclitatur, illud nobis ut certiſſimum, ita unicum remedium, quod ab iſtius Sacroſancti Concilij diù deſiderata diffinitione dcpendet, relictum eſſe uidetur. Reliquiæ enim omnes, quæ huic morbo adhibentur medelæ, uulnus potiùs exacerbare, quàm obducere dignoſcuntur. Quare & Pontifici ſummo, qui hoc tàm ſalubre medicamentum adhiberi uolueri, & Vobis omnibus, qui ueſtra opera, diligentia, uirtute, in hanc rem prorſus imcumbere, & pro Religione tot labores ſuſtinere non recuſatis, maximæ ſunt agendæ gratiæ, Chriſtianis uerò omnibus ſũmoperè gaudendũ, quòd Religione ſuo priſtino candori reſtituta, & omnibus erroribus deploſis, uiam quàm ſequãtur, ueritatis minimè ſint ignoraturi. Mihi quidem nulla res gratior, nec deſiderabilior obuenire poterat, tùm totius Reipublicæ Chriſtianę cauſa, tum etiam populorum meorum,

*rum, ut quos à bellorum anfractibus, diuino munere liberatos mea magna lætitia conſpicio, eos etiam animarum pace fruentes, maiore cum gaudio intelligam. Quòd ſi ſerius ad uos Oratorem & Procuratorem meum, qui mos omnibus Catholicis principibus eſt antiquus, deſtinaui, id facilè mihi à uobis condonatum iri exiſtimo, ſi uaria atque eadem grauia negotia, quæ me hactenus totum occupauerunt, conſiderare non dedignabimini. Nunc cùm primum licuit, Reuerendum Epiſcopum Auguſtenſem, iſthuc mittendum curaui, qui & Oratoris & procuratoris mei munere apud iſtam Sacroſanctam Synodum fungatur: ab eo intelligetis, & quanto in periculo conſtituti ſimus, & quo teneamur deſiderio conuentum hunc ueſtrum unanimi conſenſu ad totius orbis Chriſtiani quietem, & ad Catholicæ religionis augmentum perfici: qua denique afficiamur uoluntate ueſtra decreta, ueſtraſque diffinitiones, quantum in nobis erit, omnibus fauoribus proſequi & adiuuare: ut quod à uobis (Spirituſancto cooperãte) determinatum fuerit, id à uobis uirili noſtra ſi ſinceriſſimè executioni demandetur. Valete. Taurini, Kalend. Ianuarij. M. D. LXIII.*

*Illuſtriſſimarum & Reuerendiſſimarum D D. V V.*
*Obſequentiſſimus Filius, Dux Sabaudiæ*
*E. PHILIBERT.*

*A TERGO.*

*Sacroſanctæ Oecumenicæ Synodo Tridenti in Spirituſancto congregata.*

MANDA-

MANDATVM DVCIS SABAVDIAE, exhibitum Ab eius Oratore in generali Congregatione, Die Vltima Ianuarij. M. D. LXIII.

CVM Philibertus Dei gratia Dux Sabaudiæ, Cablaſii, & Auguſtæ Sacri Romani Imperij Princeps, Vicariuſque perpetuus, Marchio in Italia, Princeps Pedemontium, Comes Gebennarum, Gebenneſii, Baugiaci, Recondimontis, & Aſtæ. Baro Vaudi, Gai, & Faucigniaci, Niciæque Breſciæ, ac Vercellarum, &c. Dominus. Vniuerſis pateat, quòd cùm Sereniſs. in Christo Pater, Dominus Pius diuina prouidentia Papa IIII. pro hæreſibus extirpandis, moribus reformandis, abuſibus corrigendis, atque alijs, quę ad Catholicę religionis ueritatem aßerendam, priſtinumque candorem reſtituendum neceſſaria fuerint, proponendis, tractandis, diffiniendis, & exequendis, Sacrum Oecumenicum Concilium in ciuitate Tridentina proſequendum indixerit, quo in loco multi iam Patres conuenere, atque huic tam ſalubri, ac neceßario negotio operam nauare minimè deſinunt. Nos pro ea, qua erga reli-

gionem Catholicam afficimur pietate, Sacroſanctum hunc Conuentum omni ſtudio, omnique fauore proſequi cupientes, ut pro uirili noſtra uniuerſæ Reip. Chriſtianæ, & his preſertim populis, quibus regendis Diuina nos præpoſuit benignitas, in ſe tàm neceßaria prodeße ualeamus, ut Principem decet Chriſtianum, noſtrum illuc Oratorem & Procuratorem tranſmittere decreuimus. Confiſi itaque de fide, legalitate, ſciētia, & probitate, rerum experientia, alijsque uirtutum moribus, Reuerendisſimi Conſiliarij noſtri Chariſſimi Domini Marci Antonij Bobbæ Epiſcopi Auguſtenſis, Eundem Epiſcopum Oratorem, & Procuratorem noſtrum elegimus, deputauimus, & fecimus, ac tenore preſentium ex certa noſtra ſcientia, motuq; proprio, & citra aliorum per nos hactenus conſtitutorum Procuratorum reuocationem elegimus, deputamus, & facimus, eique authoritatem & facultatem impartimur noſtro nomine, ſeſe dictæ Sanctæ Synodo præſentandi in Congregationibus, Seſſionibus, alijſque in locis, ubi fuerit opportunum, interueniendi, ea, quę Chriſtianæ Reipublicę neceſſaria & utilia fuerint, proponendi, Decretis & deffinitionibus asſiſtendi, illaque & illas acceptandi atque illorum, & illarum obſeruantiam promittendi, ac demùm omnia alia in prœmisſis, & circa tractandi, gerendi, negociandi & concludendi, quæ nos, ſi pręſentes eßemus, tractare, gerere, negociari, & concludere poſſemus. Promittentes in uerbo Principis, omnia, & ſingula per D. Epiſcopum Oratorē & Pro

cu-

*curatorem noſtrum, propoſita, tractata, concluſa, accepta, & promiſſa, rata, grata, & firma habere, & tenere, eaq́ue inuiolabiliter obſeruare: Renunciantes quibuſcunque Legibus, Priuilegijs, & alijs omnibus, quibus contra pręmiſſa, uel aliquod præmiſſorum facere, uel uenire poſſemus. In quorum fidem, has manu propria ſubſcripſimus. Datum Ripolis die prima Ianuarij, M. D. LXIII.*

E. PHLIBERT.

## ORATIO HABITA A R. D. EPISCOPO *Auguſtenſi, Oratore Illuſtriſſ. D. Emanuelis Philiberti, Ducis Sabaudię, in eius Cõparitione.*

*VEllem, Illuſtrisſimi, & Reuerendisſimi Patres, tantum mihi hodie daretur eloquẽtię, ut in hoc dignisſimo Conſeſſu, pro rei, de qua agitur, grauitate, & pro cuius nomine ad uos uenio, Principis, egregia in religionem Catholicam pietate, nonnulla breuiter explicare poſſum, non quòd exiſtimem oratione quantũuis prolixa elaborata, poſſe me quicquam, non dicam plenè complecti: ſed ne ſummatim quidem per capita attingere: quod nõ à uobis, & acutisſimè pręui*

*ſum & diligentisſimè examinatum fuerit. Sed quoniam rem uobis minimè ingratam, & fortaſſe non omnino inutilem ne facturum puto, ſi quanti apud homines ueſtri fiant labores, quomodo ueſtra probentur conſilia, quæ denique ſit omnium de uobis expectatio, curſim expoſuero: mox aliqua de glorioſisſimo Principe Emanuele Philiberto Sabaudinæ duce ſubiecero, que licèt uobis ſint notisſima, ea tamen ſilentio prætereunda non eſſe duxi, quòd earum rerum, quæ maximè expetuntur, & proſunt, iucunda mirum in modum ſolet eſſe rememoratio. Illud itaque uos minimè latere ſcio, cùm ſuperioribus annis ſeditio hęc pesſima, Chriſtianam Rempublicam inuaſit, & modicis non contenta finibus, longè latéque peruagaretur, eam bonorum omnium fuiſſe ſententiam, Concilium cogendum eſſe, cuius authoritate ſalubris huic morbo medela adhiberetur, eóque non tantum malè affectę Prouinciæ purgarentur, ſed ne aliæ pollluerentur, quàm citisſimè prouideretur. Id aliquando impetratum eſt, Conciliumq́ue hac in eadem Ciuitate agi cœptum: qua in re cùm à Patribus uigilantisſimè inſudaretur, renouato inter eos Principes bello, apud quos ſumma Chriſtiani orbis & poteſtas, & authoritas erat; ab eo, re imperfecta, ceßatum eſt, quæ ceſſatio, ut maximum bonis omnibus dolorem attulit, ita Catholicę religioni grauiores peperit difficultates. Nam multi, qui, cùm Conciliū perageretur, illius cenſurā horreſcentes obmutuerūt, ut eo timore ſe ſe liberatos dimisſis Patribus crediderunt, audaciores*

*facti,*

*factí, quaſi tempus, quo tacuerant, recuperare uolentes, non ſecus ac amnis intra clauſtra aliquandiù concluſus, ſublatis obijcibus, uehementius defluit, acrius uenena ſua diffundere, & contra receptas ab Eccleſia ſententias, nouas aſſerere opiniones nõ deſtiterunt, donec omnibus perturbatis, Galliam ipſam Nobiliſsimam, atque eandem religioſisſimam Prouinciam in hoc, quod uidetis, Patres, diſcrimen traxerunt. Sed quid dixi Galliam? imò uerius uniuerſum orbem: hac enim amiſſa, alias Prouincias diù in religione contineri non poſſe, ſummopere timendum eſt. Quare cùm res in maximam uiderentur redactę deſolationem, Omnipotens Deus, qui nobis ſemper præſtò eſt in tempore opportuno, pace inter Principes conciliata, huius inſtaurandi Concilij facultatem nobis reſtituit, quod diuina primùm bonitate, deinde Sanctisſimi D.N. Pij IIII. prudentia, & incomparibili erga creditam ſibi Eccleſiam charitate, ſingulari etiam Principum Chiſtianorum uoluntate, ueſtra præterea Patres, uirtute & diligentia frequentisſimum, & certè Reipublicę Chriſtianæ maximè neceſſarium conſpicimus; quàm uerò utile futurum ſit, res ipſa indicabit. Hoc tam celebri Conuentu omnium permoti animi, omnium excitata ſtudia, omnium ſpes erectæ, omnes uos laudare, omnes uos admirari, quod in tempore tam difficili domibus, opibus, amicis, propinquis, Eccleſiis ueſtris relictis, non frigora, non maria, non hoſtium gladios exhorruiſtis, quin uos huc religionis tuendæ, & pacis in Eccleſia Dei conſtituendę*

*ſtituendę*

ſtituendæ gratia conferretis. Fingite uos Patres in amplisſimo Theatro conſtitutos eſſe, & huius ueſtræ actionis omnes homines ſpectatores habere, ſummos, infimos, bonos, malos, pios, impios, ſed non omnes eiſdem oculis, eademq́ue mente uos intueri: non omnes eundem exitum huius negotij expectare. Alij enim, qui ſibi ſoli ſapere uidentur, & de nobis peſſimè ſentiunt, nihil aliud in uotis habent, quàm ut Conuentus hic, qui præter ſuam ipſorum opinionem celeberrimus eua ſit, diſcordibus ſententijs diſſoluatur, illud ſecum ratiocinantes (& mehercule ſumma cum ratione) nihil religioni Catholicæ pernicioſius, nihil quod eorum malam cauſam magis adiuuet, euenire poſſe. Quare ſi quę inter uos aliquando exoriuntur queſtiones, quę longiori egeant tractatu, tùm uerò maximè exultant, ut hominum ſunt ingenia, qui ea facillimè credunt quæ uehementer cupiunt, has controuerſias ad concordiam redigi minimè poſſe certisſimè ſibi perſuadent, nihil minus quàm Spiritumſanctum in uobis eſſe conſtanter affirmantes. Alij uerò in uobis omnem ſpem repoſitam eſſe cognoſcentes, qua ſi fallamur, omnia nobis mala timenda eſſe, tùm precibus apud Deũ contendnnt, tùm uos rogant obteſtanturq́ue, ne communi & neceſſariæ cauſæ deeſſe uelitis in hoc cum alijs conuenientes, Concilij re infecta dimisſionem grauisſimas uniuerſo orbi calamitates allaturam, in cæteris ab illis omninò diſſentientes, ſiquidem iſtis ueſtri conatus multo cum honore extolluntur, illis magna cum deteſtatione deprimuntur.

*Iſti diſcepationes ueſtras ueritatis indagandæ ſtudio adſcribunt, illi occultandæ deſiderio attribuunt: iſti charitatis igne nos flagrare arbitrantur, illi contradictionis ſpiritu agitari calumniantur. Quid plura? boni benè omnia interpretantur, mali in malum omnia detorquent ſenſum: Quocirca, ut iſtis, Patres (quod uos prorſus uelle certò ſcio) ſatisfactum eat, illud potiſſimùm à nobis expectari exiſtimate, ut cùm aliqua quæſtio diſcutienda proponetur, illud Caſſianum ſemper præ oculis habeamus, cui bono? ut ſcilicet, ſi quid tractandum fuerit, quod ad diſciplinam Eccleſiaſticam temporum iniuria, & hominum uitio inclinatam ſubleuandam, quod ad hæreſes extirpandas, quod ad pacem in Eccleſia Dei componendam pertineat, in hoc totis uiribus inſudemus, & quid agendum ſit, ſincerè explicemus: at ſi aliqua inciderint, quæ nobis magnum faceſſant negotium, rei uero, de qua nunc agitur, moras potius iniiciant, quàm adiumentum afferant, hæc prætereuntes, ad ea, quæ maximè profutura ſunt, unanimes deſcendamus. Duo ſunt, quæ à nobis deſiderantur, morum caſtitas, & puritas Doctrinæ: hec ſi fideliter præſtiterimus, breui nos ſumma bonorum omnium cum lętitia ab hoc negotiò expedimus, quo nihil primo aſpectu difficilius, at ſi rem interius conſideremus, nihil explicatu facilius eſſe poteſt. Quid enim difficilius, quàm mores per tot ſecula deprauatos corrigere, & licentioſam multorum uitam duro ſeuerioris cenſuræ fręno cohibere? Quid difficilius,*

lius, quam in tanta opinionum uarietate,ita ueſtras proferre ſententias, ut benè ſentientes confirmetis, malè autem opinantes à tenebris ad ueritatis lucem reuocetis? Quid,inquam, hominibus difficilius, quàm Sacras aperire Scripturas, Sacra tractare myſteria & quaſi Dei conſiliarij fuerimus, illius arcana ſenſuſque ſcrutari & interpretari uelle? Contrà quid facilius,quàm id agere,quod ut fiat, in tua poſitum eſt uoluntatę? Iure enim ea difficilia credimus, quæ nobis etiam maximè adnitentibus aſſequi minimè poßumus:at huius noſtri negotij ea eſt natura, ut quicquid uelimus, id in Domino posſimus, à quo ſexcente nobis de hac re factæ ſunt promisſiones. Fidelis autem Deus eſt,& eas irritas fieri non patietur. Quid facilius quàm (ne cogitantes quidem)ea loqui,quæ hominum prudentisſimi ſummo ſtudio, ſumma cura, ſumma diligentia, non ſolùm non intelligere,ſed ne attingere quidem(niſi Deus adſit)unquam potuerunt? At nobis, ne cogitemus quid loquamur, a Domino mandatum eſt, quem ſubminiſtratorem uerborum noſtrorum habemus, quod ſuam per nos, non noſtram uelit prędicari Doctrinam. Quid facilius, quàm ueritatis interprete Spirituſancto, ueras proferre diffinitiones? Ille nos docebit omnia. Ille nobis ſuggeret omnia. Nihil tàm ueritati contrarium eſt, quàm error at ubi Spiritus ſanctus adeſt, illic, ut omnis error abſit,neceſſe eſt:ergo ne falli quidem poßumus,niſi Spiritui reſiſtamus. Ille ſemper nobiſcum eſt, hic circumuolitat,is hæret parietibus,hic in medio noſtrum ma-

net,

net, non tantum quidem, ut omnia compleat, ſed ſingu'ari quodam modo noſtros occupaturus ſenſus, quos ſi ei aperire uoluerimus, profectò & corda noſtra Sacris repleri myſteriis, & linguas noſtras (ne cogitãtibus quidem nobis) ad ea pronuncianda ſolui ſentiemus, & magnalia Dei loquentes, ab omnibus ſumma cum admiratione audiemur. Reliquum eſt Patres, ut ad religioſisſimum Principem Emanuelem Philibertum Sabaudiæ Ducem mea conuertatur Oratio, qua in re paucis me expediam: Neque enim in illuſtranda Serenisſimæ illius familiæ nobilitate, in Ditionis latitudine deſcribenda, in rei militaris ſcientia laudanda, in clarisſimis uictoriis recẽſendis, denique in uirtutibus, quibus fulget, innumeris connumerandis immorabor, tum quia is non eſt locus, tum etiam quia ea uos ita cognita habetis, ut digitos ueſtros. Duo tantùm dicam, quæ rationi huius temporis maximè conueniunt, primùm nobis gaudendum eſſe, quòd Strenisſimus, non tàm ſua fortitudine antiquum Regnum ſibi recuperauerit, quàm ſua pietate in religione Catholica conſeruauit. Si quidem eò proceſſerat militum licentia, inuitis & repugnantibus, penes iis penès quos tunc erat adminiſtratio, ut multotiès dubitatum fuerit penitùs actum eſſe de Religione, quæ, quòd adhuc in illis partibus retineatur, id totum poſt Deum, Sabaudiæ Ducis uirtuti acceptum ferre debemus. Alterum illud eſt, quod ab eo precipuum mihi datum eſt in mandatis, ut ſuo nomine uobis profiteor. Vos in ueſtris Decretis obſeruandis alacriorem, in exequendis promptiorem habituros neminem. Dixi. RE

## RESPONSVM SANCTAE SYNODI *in admiſſione Oratoris Illuſtrisſimi D. Ducis Sabaudiæ datum, in generali Congregatione. Die ultima Ianuarij, M. D. LXIII.*

*REuerendisſime Domine, ac Illuſtris Orator, Multę ſunt, & eæ quidem graues rationes, quæ huius Oecumenicæ Synodi animum & uoluntatem excitare debent ad ea omni diligentia perſequenda, & iuuante Domino, perficienda, quę ſumma bonorum omninum approbatione inſtituit. Hoc enim Chriſtianę Reipublicæ afflicta ſanè & miſera conditio poſtulat, fidelis populus non ſolùm expectat, ſed etiam flagitat, charitas ſuadet, & Sereniſſimi domini noſtri Pij IIII. Pontificis Maximi ſumma authoritas ſuo iure expetere uidetur. Veruntamen ſpes illa, quæ indiès maior benè gerendæ rei oſtenditur, ita eius ſtudium commouit, ut ſua ſponte ſatis incitata nullius cohortatione indigeat. Nam, ut omittamus eius benignitate, in cuius manu corda ſunt Regum, factum eſſe, ut præter omnium opinionem pax inter Chriſtianos Principes conſtitueretur, ſine qua, aut Generale Con-*

*Concilium cogi, aut de eo conuocando, ne cogitari quidem ullo modo poterat, cum Sancta Synodus animo repetit, quæ deinde conſequuta ſunt, in maximam ſpem adducitur fore, ut Deus Sanctę Eccleſiæ calamitates miſeratus, laborum ſuorum exitum afferat, quem omnes optamus. Ac primum quidem illud mirum uideri debet, tantum breui temporis ſpatio ex remotis, & diſiunctisſimis locis Patrum concurſum factum eſſe; Deinde poſteaquam de grauisſimis rebus agi cœptum eſt, quamuis in deliberando nonnullæ interdum, & uariæ diſputationes orirentur (quòd alia ratione ueritas ſatis elucere non poſſit) tamen in decernendo ſumma inter omnes, & uerè Chriſtiana con ſenſio nunquam defuit. Prętereà in quo omnia ferè eſſe poſita uidentur, tanta Catholicorum Principum alacritas, tàm propenſa in orthodoxam fidem omnium uoluntas, tàm animorum conſpiratio tot honeſtisſimis legationibus declarata eſt, ut hoc ueluti certisſimum conſtituendę Eccleſię pignus à Deo immortali Sacroſancta Synodus habeat. At uerò inter cæteros maximi nominis Principes, cuius ſe uel dignitate ornari, uel pietate, & opibus plurimum iuuari poſ ſe ſibi perſuadet, quanti facere debeat Emanuelis Philiberti optimi, & fortisſimi Sabaudiæ Ducis clarisſimum nomen atque authoritatem multò notius eſt, quàm ut pluribus uerbis demonſtrari opporteat. Vt autem multa paucis comprehendantur, ſatis illud argumento eſſe poterit, quòd Dux ueſter nobilisſimi generis ſplendorem, Ditionis amplitu-*

*plitudinem, ſummam bellicæ artis, & cæterarum uirtutum gloriam, ita cum ueræ pietatis & Religionis ſtudio coniunxit, ut ſimul regnandi, & Catholicæ fidei defendendæ initium fecerit. Itaque Reuerendisſime Domine, uel quòd eius Principis perſonam geris, in quo Sancta Synodus, multum pręſidij poſitum eſſe iure optimo exiſtimat; uel quòd te ijs uirtutibus ornatum eſſe intelligit, quę tam graui perſonæ & cauſæ maximè conueniunt ſumma, & lętititia uenientem excepit, & ea modò loquentem, quæ à prudenti Viro, & pietatis ſtudioſisſimo expectanda erant, libentisſimè audiuit: atque in poſterum omnia beneuolentiæ & humanitatis officia, quæ nunc tibi prolixè pollicetur, re ipſa multo libentius prętabit. Mandatum uerò tuum, prout iuris eſt, benigno animo admittit.*

COM-

*COMPARITIO ILLVSTRISS. D. COmitis a Luna, Oratoris Philippi Regis Catholici, in generali Congregatione, Die XXI. Maij, M. D. LXIII.*

Proteſtatio ipſius Comitis ſuper præcedentia. Reſponſum Oratoris Regis Gallorũ, ad Proteſtationem. Mandatum regis Catholici. Oratio. Reſponſum ſanctæ Synodi.

*PROTESTATIO FACTA AB ILluſtrisſimo D. Comite de Luna, Oratore Philippi Regis Catholici, in eius prima Comparitione in generali Congregatione, Die XXI. Maij. M. D. LXIII. ſuper prędedentia, quam ſibi deberi proximam Oratoribus Regis Romanorum, adſerit.*

*ILluſtrisſimi & Reuerendisſimi D. Sanctisſimi Patres, Don Claudius Fernandez, Vegil de Quignones Comes Lunæ, & c. Philippi Hiſpaniarum, utriuſque Siciliæ, Hieruſalem, &c. Regis Catholici, Archiducis Auſtriæ, Ducis Burgundiæ, Brabantiæ & Mediolan. &c. Comitis Habſpurgi, Flandrię, & Tyrolis, &c. Ad hoc Sacrum Oecumenicum Tridẽtinũ Cõcilium, Orator, & c. Et ſi mihi, ut tali oratori, is &*

*aliàs, & in hoc Conſeſſu locus debetur, qui primus poſt Imperatoris Romani Oratorem ſedem eſt( quod antè omnia teſtificor et proteſtor ) Verùm cùm hic locus, ea cauſa, qua de agitur, tempuſq; etiam ipſum Reip. ſit eiuſmodi, ut humanis ullis contentionibus Sanctiſſimus hic diuinarum rerum, & ſalutis publicæ petendæ curſus impediri minimè debeat: Cumque ſit maximè conſentaneum, ut qui ad iuuandum, ſuſcipiendum, pręſtandum hoc communis cauſæ conſilium adſint, ij primum ipſi diligentiſſimè curent, dentque operam, ne quam à ſe afferant contentionis, diſcordiæ, ſeceſſionis ullis hominibus uel minimam cauſam. Cùm hæc ita ſint, quod ad locum ſedemque attinet, accipio quod datur, eoque in præſentia, & quoad erit commodum, utar: ita tamen, ut omnes intelligant uelle me ( id quod ſedulò prędico ac proteſtor ) ne quod hæc mea moderatio & ſalutarium huius ſacri Oecumenici Conuentus deliberationum à me habita ratio, præiudicium ullum ulla ratione dignitati, Maieſtati, iuri Principis mei Philippi Regis Catholici, poſteris ue eius afferat: ne ue attuliſſe uideatur, quo minus & hoc & alio quouis tempore, ac loco, quauis cauſa, ius id ſuum integrum eis ſaluumque ſit. Quas ob res ius id Domini mei Philippi Regis Catholici, poſterorumque eius nomine iuſtiſſimam, ueriſſimãque intentionē omnibus ut Regibus, loco & honore omni præſeratur: & ad has, & alias omnes cauſas omnia loca tempora reſeruatum eſſe uolo, ac reſeruo: ut ſemper ea iura, eamque intentionem & proſequi & tueri per-*

*inde*

inde poſſint, ac ſi hoc tempore & hoc loco debitus mihi, ut tali Oratori locus, quem dixi, datus fuerit, ijs omnibus, quę à quouis hominum obiecta, huic meæ aſſeuerationi & proteſtationi aduerſari uideri poterunt, minimè obſtantibus omninoque abnegatis. Quam meam proteſtationem, hoc libello comprehenſam à uobis peto, Patres Sanctiſſimi, ut actis huius Sactiſſimæ Synodi inſeri, adſcribique faciatis: neque ſine eius integro exemplo hodiernæ actionis huius monimenta circunferri, edive cuiquam patiamini: mihique inprimis huiuſce rei exemplum, teſtationemque publicis tabulis obſignatam à Reuer. Secret. Scribiſque ueſtris iubeatis dari, Patres Reuerendiſſ.

## RESPONSVM ORATORVM CHRIſtianiſſimi Regis, ad Proteſtationem Oratoris Regis Catholici, ſuper præcedentia in Generali Congregatione, Die XXI. Maij, M. D. LXIII.

SI nos hodie in hac Sancta Synodo alio loco ſederemus, quàm ſemper maiores noſtri, & nouiſſimè in Concilio Conſtantienſi, & ultimo Lateranẽſi, qui primi poſt Imperatoris, & ante oẽs cęterorum Regum Oratores ſederunt: ſi ẽt nouus hic locus, in quo nunc extra ordinem Oratorũ ſedere incipit Clariſſ. Ca

tholicæ Maieſtatis Orator Illuſtriß. Comes à Luna, poßet nobis aut alijs Oratoribus eßc damno. Vos certè Patres Sanctiſſ. qui eccleſiam uniuerſalem repreſentantis nobili ueſtro officio, & maiorum exemplo nos omnes ad antiquum Ordinem reuocaretis, aut ſaltem denunciatione Euangelica uobiſcum ageretis. Cum autem taceatis, neque etiam huic nouitati intercedente Clarisſimi Ceſar. Maieſtatis Oratores quibus cum cauſa noſtra non poteſt non eße communis. Nos qui hodie in ordine Oratorum, & proximi Cæſar. Maieſtatis Oratori priſtinam poſſeßionem Regi noſtro conſeruamus, fretique fide, amicitia, & affinitate Maximi & Potentisſimi Philppi Regis Catholici in Carolum fratrem pupillum Regem Chriſtianiß. poſtulamus tantum à uobis, ut hodiernum dictum & factum Illuſtriſſ. Comitis à Luna ita interpretemini ne quod inde præiudicium fieri posſit antiquisſimæ prerogatiuę, & perpetuæ poſſesſioni Regis Chriſtianisſimi. Idque in acta ueſtra referri iubeatis.

MAN-

MANDATVM PHILIPPI REGIS catholici, exhibitū ab Illuſtriſſimo domino Comite à Luna eius Oratore Generali Congregatione, Die XXI. Maij. M. D. LXIII.

PHilippus Dei gratia Rex Hiſpaniarum, utriuſque Siciliæ, Hieruſalem, &c. Archidux Auſtriæ, Dux Burgund. Braban. & Mediol. &c. Comes Habſpurgi, Flandriæ, & Tyrolis, &c. Recognoſcimus & notum facimus tenore præſentium uniuerſis. Quòd cùm ſuperioribus diebus Sanctiſſimus in Chriſto Pater ac Dominus noſter D. Pius IIII. diuina prouidentia Sanctę Romanæ, ac uniuerſalis Eccleſiæ Pont. Max. Concilium Oecumenicum, & uniuerſale Tridenti cæptum, & per aliquot annos ſuſpenſum, ibidem proſequendum indixerit ac conuocauerit. Nos uolentes tam ſancto, utili, ac neceſſario operi, quando præſentes, ut cupiebamus, adeſſe non poteramus, per noſtros Oratores fauere, & aſſiſtere, Illuſtriſſ. Marchioni Piſcariæ in mandatis dedimus, ut Oratoris noſtri munus in ea Sanctiſſima Synodo gereret, nomineque, ac uice noſtris omnia ea ageret

*& procuraret, quę ad proſecutionem ipſius Concilij & felicem eius progreſſum, utilia, & neceſſaria fore exiſtimaret, noſtram operam, ſtudium, & fauorem Patrib. in eo congregatis, non modò polliceretur: ſed re ipſa etiam pręſtaret. Iſque munus hac in parte (ut de eius probitate, fide, & prudentia confidebamus) adimpleuerit. Veruntamen cùm eidem Sacro Concilio intereſſe, noſtriſq; rebus in Inſubria, cuius adminiſtrationi pręeſt, uno & eodem tempore adeſſe non poſſit, ita ut cùm Tridento abſit, cauſa Dei deeſſe cùm à Mediolano diſcedat, noſtris rebus non benè conſultum eſſe uideatur, eum propterea Mediolani ſe continere iuſſimus, & in eius locum alium Oratorem, qui eodem in Sacro Concilio Tridentino noſtro nomine compareat, noſtraſque partes agat, ſufficere, & nominare decreuimus. Conſiderantes ergo ſingularem fidem, religionem, & ſtrenuum animum, ac in rebus gerendis experientiam & dexteritatem Illuſt. fidelis nobis dilecti Don Claudij Fernandez de Quignones Comitis Lunę Conſiliarij, & apud Cæſ. Maieſtatem Oratoris noſtri, eum ad ſacrum Concilium Tridentinum Oratorem, Nuncium, & Procuratorem noſtrum (citra aliorum Procuratorum & Mandatariorum noſtrorum reuocationem) fecimus, conſtituimus & deputauimus, atq; harum ſerie facimus, cõſtituimus & deputamus. Dantes ei inſolidùm plenam facultatem, & poteſtatem, unà cum amplo & libero mandato, ut in dicta ciuitate Tridentina, & loco in eadem celebrationi ſacri Concilij deputato, coram*

Reuerendiſſ. in Chriſto Patribus S. R. E. Cardinalibus ac Beatiſſ. Pontificis Legatis, nominatis, & deſtinatis, aliiſque Patribus ibidem congregatis noſtro nomine comparere, prædictæque celebrationi Concilij interuenire, eique adeſſe & intereſſe, locumque & uices noſtras in omnibus Seſſionibus, conſultationibus, deliberationibus, & actibus, obtinere, atque alia omnia, & ſingula agere, facere, dicere, gerere, & tractare, procurare, & promouere poſſit, & ualeat, quę ex uſu Reip. Chriſtianæ & dignitate noſtra fore uidebuntur, quæq; nos ipſi facere, dicere, gerere, tractare poſſemus, ſi coram præſentes eſſemus, & iam ſi talia eſſent, quæ mandatum exigerent magis ſpeciale, quàm pręſentibus eſt expreſſum. Habituri proinde gratum, & firmum, quicquid per dictum Oratorem, Procuratorem, & Mandatarium noſtrum præmiſſo modo actum, geſtum & procuratum fuerit, dolo & fraude remotis. Harum teſtimonio litterarum manu noſtra ſubſcriptarum, & ſigilli noſtri impreſſione munitarum. Datæ in oppido noſtro Madriti, Die XX. Octobris, M. D. LXII. Regnorum autem noſtrorum, uidilicet citerioris Siciliæ, Anno nono: Hiſpaniarum uerò & aliorum, ſeptimo.

PHILIPPVS.

CONSALVVS PEREZIVS.

PETRI FONTIDONII SEGOVRENſis doctoris Theologi Oratio, habita ad Patres in Sacro Concilio Tridentino, nomine Illuſtriſſ. uiri D. Claudij Fernandez Quignonij, Comitis Lunenſis Regis Catholici, Oratoris. Die XXI. Maij, M. D. LXIII.

MIrabitur fortaſſe quiſpiam ueſtrùm Illuſtriſſimi Legati, Sanctiſſimiq́. Patres, Clariſſimi Oratores, quid ſit, quòd cum in ipſis huius ſacri Cõcil. primordijs, Philippus Rex Hiſpaniarũ Catholicus, & Inuictiſſimus, Illuſtriſſimum Marchionẽ Piſcariũ, lectiſſimũ, & ornatiſſimũ uirũ ad nos iã Legatũ miſerit, qui alijs grauiſſimis ſuæ Maieſtatis negotij occupatus diutius hic adeſſe nõ potuit: nunc tãdẽ ipſo Cõcilij flexu, extremoq́ue decurſu eius etiã nomine, Claudius, hic, Quignonius Comes Lunenſis, uir maiorum gloria, & maximarũ ipſe uirtutum ſplẽdore clariſſimus, euocatus ex Germanica legatione, qua apud Cæſarem fungebatur, denuo legatus Tridẽtum aduenerit: Sed cũ huius cõſilij cauſam rationẽq́ue cognouerit, nihil ab eo fieri conſultius, nihil ijs temporibus aptius excogitari, nihil uobis

nunc

*nunc Sanctiſſimi Patres gratius, nihil iucundius ac cidere potuiſſe iudicabit. Nam cum poſt decimum octauum iam annum quo ſacrum iſtud Concilium inceptum, temporum iniurijs intermiſſum, bellorum procellis iactatum, & inimicorum noſtrorum inſidijs ſæpè diſſipatum fuiſse uidemus, Portum quem iam, ueluti ex alto conſpicitis, Grauiſſimi P. diuini ſpiritus aura fauente, breui, complicatis uelis, ſitis occupaturi, in quo & uos ex tam longa iactatione nau ſeaque recreati conquieſcere, & afflicta Eccleſia Chriſtiana ope, & auxilio ueſtro, erepta, ex hoc mi ſerrimo naufragio reſpirare, & placidiorem deinde feliciorémque ſibi poſſit curſum polliceri: Cumque decreta ueſtra Sanctiſſima, quæ ſuſpenſis omninm bonorum animis ſpectantur, in omnes Chriſtianorum pro uincias diffundi iam, atque dilatari debeant, quæ magnopere Regum pręſidium, authoritatemque requirant, in tantis præſertim huius ſeculi infeliciſſimi perturbationibus, quibus ſic æſtuat orbis Chriſtianus ut neque Conciliorum authoritates ſpectentur, neque leges audiantur, ſed uis, furor, audacia, gladijque dominentur: cùm denique inſtet iam tempus illud, in quo Reges & Principes Chriſtianos, quos hactenus hic per Legatos rerum, quæ à uobis gerebantur, teſtes, & ſpectatores habuiſtis: Nunc patronos, & defen ſores ſitis habituri. Nunc inquam, nunc uoluit Catholica Maieſtas uobis per hunc ornatiſſimum uirum renunciare, ſeparatum iam eſſe ad agendas illas par tes, quas Martianus Imperator, qui Concilio inter-*

*fuit*

*fuit Calcedonenſi, Imperatoribus & regibus Chriſtianis dixit eſſe ſuſtinendas ut ueritatem per ſacrum Concilium inuentam ſic illi tuerentur, ut exorientibus illius cauſa tumultibus obuiam irent, & exortos ſeuera animaduerſione coercerent. Voluit ſignificare, ſe libenter, omne ſuum Imperium, quod ſibi in primis ad Eccleſiæ ſalutem, ad conſeruandam Religionem, ad tuendas ueſtras ſanctisſimas leges diuinitùs ſentit eſſe tributum, ad protegendum hoc ſacroſanctum Conſilium, & illius decreta eſſe collaturum. Voluit demum ſignificare, ſe cupere uehementer hanc ſanctam Synodum, quam Carolus Quintus Imperator Clarisſimus eius pater primò naſcentem fouit, aluit, prouexit, & ut adoleſceret ſummo ſtudio elaborauit, cuius cauſa bella difficilima & periculoſisſima ſuſcepit: & quam nunc etiam religioſisſimus, & inuictisſimus Ferdinandus Imperator eius patruus, ſumma pietate, & ſtudio reſarciendæ religionis inflammatus, conſilio, & opera ſuſtentat, ipſe etiam ſimul eam ad felicem exitum frugemque perducere. Nam ab illo die, quo Chriſtianam Religionem ſimulque cum amplisſimo Regno à paternis humeris in ſuos deuolutam inclinantemque proſpexit, omnia ſua conſilia, ſtudia, cogitationes ad eam inſtaurandam & reficiendam conferendas putauit. Et cum duo ſint officiorum genera, quæ à Principibus Chriſtianis, iiſce potisſimum temporibus Eccleſia Chriſti ſuo iure posſit exigere, Alterum ut cogendo celebrandoque Concilio, (quod unicũ sẽper fuit afflictis, & calamitoſis*

*lamitoſis illis rebus remedium) adeſſent, atq; fauerent; Alterum, ut Prouincias ſibi ſubditas in antiqua Religione, & obedientia Sedis Apoſtolicæ conſeruarent: ſic in utroq; prædando ſe geſſit, ut ſi glorioſam illã Catholici Regis cõpellationem à maioribus hæreditario iure non accepiſſet, illam nunc iure optimo fuiſſet omnium iudicio amplisſimam conſecutus, acceptam uerò poſteris longè ſit illuſtriorem traditurus. Etenim cum Pium IIII. ſanctisſimum, & piisſimum Pontificem Maximum & perſona, quam ſuſtinet, & pietas incredibilis, & miſerabilis Eccleſiæ ruina, & Chriſti gloria ad cogendum, & terminandum iam hoc tantum Concilium impuliſſet: nullum ille officium, quod à uerè Catholico Principe ſeparari poſſet, prætermiſit. Paſtores Hiſpanos (ipſum inquam Hiſpaniæ florem) quos hic præſentes intuemini, è ſuis illicò ſedibus excitauit, & Tridentum miſit, quorum ſtudium in tuenda Religione, in inſtauranda ueteri diſciplina, grauitatem, ſapientiam in dicenda ſententia, in tuenda conſtantiam, in optanda Eccleſię ſalute, pietatem, in quęrenda diligentiam, fidem, & induſtriam nobis tacentibus, uel hec ipſa amplisſima ueſtra ſubſellia teſtantur. Doctores prætereà omni litterarum & uirtutis genere præſtantes, quorum ſingularem eruditionem, quorum ſtudium in inueſtiganda ueritate, in refellendis erroribus, uim, & acrimoniam, ſuggeſtum etiam illud theologicum abundè uobis Sanctisſimi Patres indicauit. Curauit prætereà diligenter, ne quid detrimenti Concilium ab aduerſariis acciperet, ne quid*

*ne quid Eccleſiæ hoſtes molirentur, & ne illorum inſidijs, aut hoſtilibus armis hic ueſter curſus feliciſſimus impediretur, ſolicitè prouidit: ſuas omnes uires atque potentiam ad protegendum hunc locum pollicitus eſt, ut ſine ullo metu, ſed ſumma ſecuritate Eccleſiæ ſaluti conſuleretis. Quanta uerò ſolicitudine, Prouincias, Regna, Nationes ſuo Imperio ſubiectas in officio continuerit, & conſeruauerit, ne ab Eccleſiæ unitate, & Romani Pontificis obedientia abducerentur, uel aliud abundè magno eſt argumento, quòd in illis potiſſimum ſinceram Religionem, & Apoſtolicæ Sedis obſeruantiam florere uideamus. Teſtis eſt in primis Hiſpania, in qua cùm tot haberet Philippus domeſtica exempla clariſſimorum Regum, qui acerrimi Religionis aſſertores extiterunt, è quibus degenerare turpiſſimum, quorum uirtutem imitari glorioſum duceret: Cùm in mentem reuocaret ueterem illam Religionem, & antiquum iuſiurandum, quod Decretis Toletani Concilij ab Hiſpaniæ Regibus exigebatur, ne aliquem non Catholicum in ea prouincia uerſari paterentur: Cùm aui Philippi, cum ataui Ferdinandi recordaretur, de cuius ſingulari in Religionem ſtudio, nulla unquam ætas, nulla poſteritas conticeſcet. Cùm Caroli V. Imp. maximi parentis ſui uiua recenſque memoria immortali digniſſima ante illius oculos obuerſaretur, memor antiquæ religionis, memor Hiſpanicæ gloriæ, memor patriæ auitæque uirtutis: ueritus ne Hiſpania in has tantas hæreticorum inſidias incideret, ne communi*

hoc

*hoc totius orbis naufragio religioſisſima prouincia mergeretur, ueritus denique, ne aliqua ſua culpa, aut negligentia Hiſpania dehoneſtata & maiorum ſuorum gloria obſcurata uideretur, tam ſolicitam curam, tam uigilans ſtudium adhibui, ut eius beneficio inter ſaucias, & furentes uicinas prouincias Hiſpaniam incolumen, & ſanam habeamus, tanto cæteris Regibus antiquis maiorem gloriam adeptus, quanto eſt glorioſius, nauem in magna aliqua tempeſtate, quàm in portu regere, & conſeruare, quanto eſt illuſtrius & magnificentius Hiſpaniam ex tam pernicioſo, tam funeſto, & tam uicino incendio & quaſi ex ipſis ſæpe hæreticorum unguibus & faucibus eripuiſſe. Etenim cùm noſſet illud hæreſum uafrum, & callidum ingenium, quæ inſidias amant, quę latere cupiunt, quæ occultis meandris & cuniculis irrepunt in hominum mentes, omnia tam ſolicitè circumſpexit, ut non modo utcunque tectos & occultos hæreticos, ſed ipſam hæreſim in ipſis animorum uenis meduliſque latentem detexerit, morbum ipſum tacitè graſſantem, tam diligenter inquiſierit, tam ſapienter aperuerit, tam opportunè ſanauerit: ut ſi ulli mortalium, illi potisſimum, ſecundum Deum tanquam aſſertori religionis, acceptam Hiſpanię ſalutem referre debeamus. Quoties obſecro ille hæreſim per utraſque Pyrenæorum montium fauces ex uicinis Prouincijs in Hiſpaniam irruere conantem propulſauit? Quoties illam ſe tacitè inſinuantem, & obſcurè ſerpentem, è tenebris in lucem, è latebris in ho-*

minum conſpectum extraxit, & ſublatis nefariæ coniurationis ducibus extinxit? Quoties illam ad extremos Indos nauigare cupientem repreſſit? Nulla unquam hæreſis Sanctisſimi Patres, tanto exarſit ſtudio ſe propagandi, ſicuti hæc, quæ miſerè nunc affligit Eccleſiam, quæ non contenta ijs Europæ Regionibus, quas omnes fermè crudeliter uulnerauit, neque in terra flammas, neque in mari naufragia, non hominum gladios, neque diuinam iram perhorreſcens, emenſo uaſtisſimo pelago in Occidentalem Indiam commigrare cupiebat, ut illic in ipſis Indorum animis primo naſcentis, & pullulantis Religionis ipſas radices inficeret: Et in illam latisſimam Regionem, in quam Rex Catholicus Ferdinandus Hiſpanorum ſigna, Chriſti nomen illis gentibus inauditum, & puriſſimam caſtiſſimamque Religionem Chriſtianam primus inuexit, ipſa furias & Erinnes aſportaret ad illius pacem tranquillitatemq; turbandam. Et niſi illius nefariæ cupiditati interceptis ſæpe libris & ſceleratis Sathanæ miniſtris comprehenſis, obuiam iſſet Philippus, niſi ab illo curſu, quo in Indiæ perniciem properabat, ab illa improba ſpe conatuque depulſa fuisſet, haud dubiè iam in Indiam cum ingenti illius orbis periculo, & acerbisſimo Eccleſiæ dolore penetraſſet. Cùm magnum præterea Hiſpaniæ periculum ab hæreticorum libris imminere conſpiceret, omnes maritimas oras, quæ mediterraneo mari & Oceano abluuntur, diligenti cuſtodia muniuit, ut nullus aditus huiuſmodi libris, aut ſceleratis miniſtris patere potuiſſet

*tuiſſet. Quòd ſi contingeret aliquando ( ut eſt inſidioſa hæreſis ) ut latebram aliquam ( qua eſe inſinuaret ) inueniſſet: omnibus in locis & in omnibus oppidis induſtrios, & oculatos homines collocauit, qui omnia odorarentur, & ſubolfacerent, omnia curioſis oculis rimarentur, ut obſeſſa ijs firmisſimis pręſidijs, hæreſis contra religionem ſe commouere non poſſet, quin quamprimùm emerſiſset, comprimeretur. Sic ergo Dei in primis optimi maximi clementia, & huius clarisſimi, & uerè Catholici Principis induſtria, uiget in Hiſpania religio, fides, & doctrinę puritas, ſic floret antiqua diſciplina, ſic ſancta illa, & minimè curioſa, ſed uerè Chriſtiana prudenſque ſimplicitas in Hiſpanorum animis conſeruatur, Vt mihi quidem, quoties afflicta Mater Eccleſia, reliquas Prouincias, erroribus ęſtuantes, à quibus ſe pulſam lamentatur, ęgro & conſternato animo luſtrat, cùm deinde luctu mæroreque confecta, oculos lacrymis manantes, in Hiſpaniam conuertit, quàm ſibi iactatæ portum dulcisſimum, & ſacram anchoram, quàm afflictæ ſolatium, quam miseræ perfugium, quàm denique exuli & calamitioſę unicam aram ad quam confugiat, intuetur, ſuas omnes miſerias illius ſuauisſimo conſpectu conſolari uideatur. Vtinam, utinam Sanctisſimi P. hanc Catholici Regis ſeueritatem, in coercendis ijs hominibus nouarum rerum cupidis, Principes omnes, & Reſpublicæ Chriſtianę fuisſet imitatę. Vos utique hac celebrandi Concilij ſolicitudine, &*

*tudine contraxißet, niſi illius ſaluti opportunè fuiſſet diligenterq́ue conſultũ, eodem fuiſſet iam cum reliquis Prouinciis funere ſublata. Teſtis eſt Mediolanum, Neapolis, Sicilia, ceteræq́ue Inſulæ, Regna, Prouinciæ, Nationes, quotquot eius latisſimo continentur imperio, quibus antiqua religio ſummo Catholicæ Maieſtatis ſtudio, conſilio, & induſtria conſeruatur. Teſtis eſt demum, nunc etiam uicina Gallia, in qua cum uideret hæreſes in apertum furorem prorupiſſe, arma contra Regem Chriſtianisſimum & contra religionem arripuiſſe: nonnullos Angliæ & aliquarum prouinciarum Germaniæ Principes ad illa etiam infelicia & ſacrilega arma ſolicitaſſe, omnia iam turbaſſe, omnia commouiſſe, incendiis omnia, & cædibus funeſtaſſe, miſerorum Gallorum ſanguine ipſa templa cruentaſſe, flumina infeciſſe, odium ſuum, crudelitatem, & rabiem ſaturaſſe, ea denique immanitatis exempla in amicos, in fratres, in parentes, in patriam & in Eccleſiam ædidiſſe, quæ ſilicem dolore frangere, quæ ab ipſis rupibus & ſaxis commiſerationem & lachrimas extorquere potuißent, ne ruẽti in Gallia religioni, ne Chriſtianisſimo & amicisſimo Regi, ne clarisſimo Regno deeße in tanto diſcrimine uideretur, contra tantam uim ſceleris, audaciæ, & proditionis eorum hominum, qui prætextu religionis Regi ſuo & infanti, et pupil lo nefariũ bellũ intulerũt, ſuas omnes uires, potẽtiam, opes, ſe denique ipſum cum magno exercitu ad propulſandam illam inſignem iniuriam, obtulit Chriſtia-*

niſſimò & ſibi chariſſimo Regi: ille uerò, qui iam exercitum numeroſum contra ciues contumaces & perfidos proditores, comparauerat, & ad id bellum clariſſimis Galliæ ducibus utebatur, exiguis Hiſpanorum & Germanorum auxiliaribus copijs contentus, Deo auſpice, ita fœliciter cum auerſarijs pugnauit, ut parta clariſſima uictoria, quam accerrimis illis religionis propugnatoribus præſtantiſſimiſque Ducibus Catholici adepti ſunt, fracti hoſtium conatus, & afflictis Gallorum rebus, ſignum quoddam ſalutis ſublatum fuiſſe uideretur. Etenim ſi penes aduerſarios extitiſſet illa uictoria, nullus erat, qui non de religione, & de Catholicis omnibus actum in Gallia eſſe indicaret. Memini uos Sanctiſſimi P. exhilaratos illo lætiſſimo nuncio & in maximam ſpem erectos, eo die decretis ſupplicationibus, ad agendas Deo Opt. Maxim. gratias pro tam ſingulari beneficio in Diui Vigilij templum lætis animis conueniſſe. Neque enim ullus dies lætior Galliæ, aut felicior illuxit illo, quo, illas deterrimas furias omnia populantes in acie concidiße conſpexit: Nullumque tunc ex uos extitiſſe, qui diuinam miſericordiam agnoſcens non exclamarit, O diuina bonitas, ò ſumma clementia, & miſericordia ſummi Dei, qui licet hæc mala in Eccleſia Chriſti ob noſtra ſcelera exoriri patiaris, non tamen illa diutius ad noſtram perniciem & tuam contumeliam dominari permittis: Neque enim ſine diuino conſilio accidiße tunc omnes arbitrabātur Sanctiſſimi P. ut illi tā perditi religionis hoſtes & regni

gni proditores ex occultis illis, & pernicioſis inſidijs, in apertum latrocinium conijcerentur, ut debitas aliquando tantis ſceleribus pœnas ſuſtinerent, & ut illa ferox, audax, cruenta, & ſuperba hæreſis, quæ erecta ceruice, euaginatio gladio, ardentibus oculis, furorem & crudelitatem ſpirans: tot populorum ſtrages, Vrbium euerſiones, templorum ruinas, cædes miſerabiles ædebat, interitum denique Galliæ, & extremam perniciem minabatur, fracta tunc, atque debilitata iaceret, & ingemiſceret, & Eccleſia illa Gallicana, quæ quondam inter ſummas Chriſtianæ religionis delitias, ob eius pietatem incredibilem habebatur, & tunc toto corpore ſaucia, & animo conſternata iacebat, oculos illos, quos lachrymis præ dolorem madidos præ pudore in terram defixos habebat, ad aſpiciendam lucem attolleret. Hæc ſunt Sanctiſs. Patres Catholici regis in Chriſtianam religionem officia, quę non ſolùm in ſuorum Regnorum finibus, ſed in alijs etiam prouincijs atque Nationibus uerſantur. Quę quidem ego omnia, ut omnibus nota, & explorata, ſilentio libenter præterijßem, niſi, non tàm ego huius tanti Principis laudes, quàm ueſtrum, & afflictæ Eccleſiæ ſolatium, ſpectaſſem, quod in tantis ærumnis & calamitatibus huius Clarisſimi Regis, & rerum ab illo geſtarum commemoratione capere debuiſſem. Neque uerò illud prætermittendum exiſtimo, quod ad ſummam eius laudem, & totius Chriſtianam orbis utilitatem arbitror pertiner, quod cùm grauiter, & iniquo animo ferret religionem non

terra modò, ſed mari etiā ab hoſtibus infeſtari, quòd infinitis ſit prędonibus refertum, à quibus non ſolum oræ maritimæ omnes, miſerè crudeliterque uexētur: ſed quod eſt omnium longè miſerrimum, Chriſtiani innumerabiles captiui abducātur, qui (quod ſine lacrimis & dolore commemorari non poteſt) partim blanditijs allecti, partim miſera, & longa ſeruitute fracti, partim metu, uique tormentorum coacti, ad deſerendam (proh dolor) Chriſtianam religionem impellantur. Cum nullę præterea maritimæ ciuitates, nulli portus, nuxæ orę, nulli abditi, & ſepoſiti ſinus tuti ſatis, atque ſecuri ſint. Cùm nulla Nauis, nulla Triremis oram, per hoſce annos è portu ſoluat, quæ non interitum, aut ſeruitutem pertimeſcat, ut aut hyeme cum fluctibus, aut uere cum pyratis ſit predonibuſque pugnandum: claſſem parat numeroſam, qua clauſa uobis maria patefaciat, qua pyratis expurget, qua ſecuram reddat nauigationem, qua denique Chriſtianam religionem terra marique tueatur. Et tamen in hoc tam uaſtò curarum Oceano, cùm ſpem omnem Eccleſiæ ſitam in uobis nunc, & collocatam, è ueſtris Sanctiſſimis Decretis potiſſimum pendere uideat, nunquam ab hoc Sacro Concilio remouet oculos, ſed, ut Regem uigilantem, & religioſum decet, omnia circumſpicit, conſilia atque contus hoſtium diligenter obſeruat, ne ullis technis, aut prauis hæreticorum conſilijs diſſipetur, quo ſublato, ſimul etiam ſpem omnem ſalutis Eccleſiæ ſublatam, & ereptam intuetur. Militum ſi ſit neceße, firmisſima hic præſidia collocaret

&

*& ſi ad tuendum hunc locum ſacroſanctum, & Concilij libertatem fuiſset opus, iam hic ipſe armatus adeſſet, & nunc abſens corpore, præſens animo inter hęc ſubſellia, & ueſtra latera, mente ſaltem, & cogitatione uerſatur, & ſe iam ad tuendas ueſtras ſanctisſimas leges, paratum eſse denunciat. Atque hoc eſt primum huius legationis caput, & eius rei gratia, hic uir Illuſtrisſimus Legatus aduenit, quem cùm intuemini, Philippum uos religioſisſimum & potentisſimum Regem intueri, atque hic præſentem adeſſe exiſtimate. Quis ergo iam erit, qui non iſtius legationis iuſtisſimam hanc & optimam eſſe cauſam arbitretur? Quid enim uobis optatius Sanctisſimi Patres euenire potuiſſet, quàm tàm pium, tàm religioſum, tàm Catholicum, & tàm potentem Regem pro dignitate ueſtra, & Eccleſiæ ſalute contra ſacrilegam hæreticorum audaciam, pietate, & ferro, magnitudine animi, atque potentia armatum uidere? Quis non uideat Deo Opt. Max. gratias immortales agendas eſse, quòd eius diuina bonitate in tanta Catholici Regis potentia, tàm incorrupta fides, pietas, religio, tàm ardens inſtaurandæ religionis ſtudium, his præſertim calamitoſis temporibus conſeruatur? Sed uenio iam ad alterum huius legationis caput explicandum, in quo quid nunc Catholica Maieſtas à uobis Patres Sanctisſimi poſtulet, quid optet, quid expectet, breuiter aperiemus: quanqam neminem eſse arbitror, qui cùm ea, quæ pro tuenda religione ab illo geſta ſunt, in memoriam*

*reuocauerit, non eius nunc ſanctisſimum uotum depręhændat. Duo etenim ſunt, quæ à uobis præſtari Eccleſia Chriſti hoc tempore uehemēter exoptat: Alterum, ut ad reficiendas miſeras illius ruinas, ad colligendas & confirmandas has exiguas reliquias disſipatæ religionis omni ſtudio (ſicuti uos facere intelligit) incumbatis. Alterum uerò, ut non prius de diſceſſu ex hoc loco cogitetis, quàm rem omnium ſeculorum grauisſimam, difficillimam, & maximè neceſſariam ſępè cœptam, & infeliciter intermiſsam perficiatis. Neque enim ulla magis letalis, & mortifera plaga infligi poteſt Eccleſiæ, quàm ſi hac unica & extrema iam ſpe deſtituatur: non tàm ætrox, exitiale uulnus, hoſtium crudelitate petita, quàm diſceſsu ueſtro deſerta atque deſtituta ſuſcipiet. Iam uerò in gerendis rebus illam quam hactenus retinuiſtis conſuetudinem magnoperè probauit, conſeruari cupit, ut doctrinæ ſimul atque morum uulnera curentur. Et licèt non defuerint, qui uos prorſus à doctrina ad ſanandos mores traducere conarentur, minimè tamen illam prætermittendam prudenter iudicaſtis. Cùm ſit preſertim maioris ponderis, atque momenti, cùm illa ſemper fuerit conſuetudo ueterum Conciliorum, cùm maius periculum ex conuulſa Euangelica ueritate, quàm ex deprauatis quorundam moribus Eccleſiæ comparetur. Sed illud in primis ſummi uotis exoptat Eccleſiæ Maieſtatem uobis (ut par eſt) Sanctisſimi Patres eſſe charisſimam, & illorum piam fortaſſe magis quàm circumſpectam ſententiam diligenter à uobis*

bis examinandam & exponendam arbitratur, qui multa nunc Chriſtianæ religionis hoſtibus à uobis putant eſſe permittenda, ut Indulgentia uicti ad Eccleſiæ ſinum reuertantur. Qui uos id præſtandum, & ad hanc quam petunt miſericordiam, uel ea ratione conantur impellere, quòd Parentes ſitis, qui filiorum pereuntium ſaluti indulgentia paterna proſpicere: Paſtores, qui abactas oues, ſummo ſtudio, & charitate conquiſitas, ad Eccleſiæ caulas reuocare: Pientiſſimi medici, qui non acerbam aliquam (neque enim illam tempora patiuntur) ſed blandam, & exulceratis animis aptam medelam adhibere debeatis. Fuiſſe iam dicunt quondam ſecula quædam, quæ uirgas ferreas & ſecures pati potuiſſent: Nunc uerò in tanta temporum & animorum acerbitate, nonnulla eſſe hominum ſi non improbitati, imbecillitati ſaltem, à uobis condonanda. Ita ut in curandis his morbis, temporum potiùs quàm rerum rationem habuiſſe, pietatem, quàm ſeueritatem, ſummam clementiam, quàm ſummum ius ſecuti fuiſſe uideamini, atque hanc uicinam eſſe uiam conciliandæ pacis arbitrantur. Pia ſanè, & à ſincero Criſtianoque pectore profecta, neque à uobis ſanctiſſimi Patres repudianda ſententia, ſi hac ratione concordiæ, & unitatis conciliandæ certa ſpes eluceret: Sed quæ obſecro ſpes pacis cum illis eſſe poteſt, qui infinitis alijs erroribus ita pertinaciter adhæſerunt, ut facilius à uita, quàm ab illis depellantur? Quæ pacis certa conditio cum illis, in quibus incredibilis crudelitas, & nulla iam fides reperiatur

natur? Cum iis qui non ipſi ſe ad Eccleſiam uenire: ſed Eccleſiam ad ſe adducere, & ſuis cupiditatibus ſubijcere conantur? Cum iis, qui illis rebus, quas uehementer expetunt, uel hoc uno nomine, quòd à Concilio concedantur, ſe minimè uſuros eſſe profitentur, ſi non concedantur nihil curent? Quæ iſta erit humanitas, pietas, aut clementia? Non eſt uobis certamen Sanctiſſimi Patres, cùm ijs hominibus, quos ullum beneficium, ulla pietas, quos ulla iam poſſit flectere miſericordia. Vtinam ſic illi ueſtram authoritatem agnoſcerent, utinam ſic eſſent in ſacrum iſtud Concilium animati, ut ſi quid à uobis nunc in illorum gratiam decerneretur, optimè ſecum & clementer actum eſſe putarēt. Sed quis ſibi perſuadere poteſt, eos ueſtram clementiam requirere, à quibus authoritas ueſtra negligatur? Crudelis eſſet hæc ſanè miſericordia, quæ in nullum eorum emolumentum, & in maximum fortaſſe Eccleſiæ dedecus redūdaret. Quæ ea ſemper uſa eſt grauitate atque conſtantia, ut multa ſuis hoſtibus, quæ honeſtè concedi potuiſſent, ad infringendam illorum pertinatiam ſæpiſſime denegauerit, non eſt neceſſe exempla referre, uos ipſi recordamini. Veſtrū igitur erit nunc Sanctiſſimi Patres ſic illorum ſaluti Eccleſiæque maieſtati conſulere, ut omnia ex huius potius dignitate, quàm ex illorum libidine geri uideantur. Illud denique ad extremum nō modò Rex Catholicus, ſed uniuerſus Chriſtianus orbis à uobis ardentibus, & ſuſpēſis animis optat, & expectat, ut infructuoſis quęſtionibus (quæ nullum Eccleſiæ com-

commodum, aduerſarijs uerò maximum ſcandalum parere poſſunt) omisſis, omnium Chriſtiauorum ordinum ulnera ſanare ſtudeatis, ut omnia illa Chriſtianæ Reipublicę uitia, quæ Deo ſtomachum mouerunt, & ad ſumendum hoc de nobis ſupplicium acerbisſimum prouocarunt, ab Eccleſia Chriſti repellatis, ut ipſos malorum fontes, unde hęc, quæ modò patimur, promanauerunt, conijciatis oculos, & ea quæ diuinos oculos offenderunt, quæ hoſtium animos à uobis alienarunt, & quæ tacitas etiam uulnerant filiorum cogitationes, è medio tollantur, ut ipſæ denique malorum radices extirpentur, quę licet ſine aliquorum dolore euelli non poſſunt, patienter ab illis & æquo animo ferendum eſt, ſi Eccleſiam ſaluam eſſe cupiunt: ſępè etenim membra uruntur, & reſecantur, ut unius hominis ſalus & uita conſeruetur, eò iam miſeriarum uentum eſt, ut (quo Medici deſperata ęgri ſalute facere conſueuerunt) extrema iam remedia Sanctisſimi Patres, experiri debeatis: hoc è uobis ipſa petit Ecceleſia, hoc temporum conditio requirit, hoc omnes clamant, hoc Principes, Reges, Reſpublicę, populi, prouinciæ, Nationes, hoc filij, & hoſtes, Catholici, & hæretici poſtulant, hoc ipſi iam lapides ſaxaque loquuntur, hoc tot incendia, cædes, ruinæ, hoc tot martyrum, qui pasſim pro Chriſto trucidantur, effuſus ſanguis, & luctuoſæ uoces, hoc deniqne hic tantus, quem uel hic uos audire arbitror, ruentium Eccleſiarum fragor efflagitat: Quæ quidem mala omnia, cùm præ ſe ferant

ſtus Eccleſia, Angeli, Apoſtoli, totus orbis Chriſtianus, pręſens ſeculum, & ipſa etiam poſteritas, ad quam hęc peſtis non compreſſa promanabit, iure de uobis queri poſsit aliquando. Erunt etenim futuris temporibus multi, cùm ex hiſtorijs huius miſerrimi ſeculi calamitates, & Eccleſiæ ruinas collegerint, cùm occurendi ijs malis gratia, hoc tantum Concilium, tanta Patrum frequentia, tàm opportuno loco atque tempore, tanto Regum & Principum Chriſtianorum pręſidio coactam celebratamque cognouerint. Si (quod Deus auertat) nihil uos adiumenti Eccleſiæ rebus attuliſſe, ſed (re infecta) diſcesſiſſe uiderint, in quem obſecro exiſtimatis, huius mali culpam illos eſſe deriuaturos? Vobis planè quibus tanta affuerit ſanandæ Eccleſię facultas, uoluntatem defuiſſe, mirabuntur illi quidem & ſtupeſcent. Efficite ergo Sanctisſimi Patres, ut & ijs iudicibus, & populi nunc Chriſtiani uotis, & tantę totius orbis expectationi ſatisfactum a uobis fuiſſe uideatur. Hoc eſt, quod Catholica Maieſtas uehementer exoptat, in quo ſi omne ſuum Imperium, dignitas, ſalus, & uita eſſent periclitanda, libenter hæc omnia ad Eccleſiæ ſalutem incolumitatemque conferret. Huius rei gratia, hanc inſtituit legationem, & hunc Illuſtrisſimum uirum, cuius ſingularis prudentia, moderatio animi, fides, religio, probitas, in magnis & arduis rebus ſibi cognita ſatis, & perſpecta eſt, cuius maiores bello, & pace clarisſimi, & de Hiſpaniæ Regibus, de Republica Chriſtiana, & de religione benemeriti ſemper extiterunt,

*extiterunt; qui has omnes hæreſibus infectas Prouincias peragrauit, qui hæreticorum conſilia, intimos ſenſus conatusque perſpexit, qui eſt ſuæ Maieſtati chariſſimus, ob magnas excellenteſque uirtutes, qui denique digniſſimus uiſus eſt, qui tanti Principis perſonam tantam ſuſtineret. Hunc inquam ad uos ſuæ in hanc ſanctam Synodum uoluntatis & obſeruantiæ, in religionem ſtudij, in Eccleſiæ ſalutem, animi teſtem obſidem mittit, qui ſuum iſtum uobis animum patefaciat, qui polliceatur ſe curaturum, ne leges à uobis ad inſtaurandam religionem conditæ, uiolentur, ne decreta ab hoſtibus conuellantur: ſed ut hęreſis, ueſtris ſententijs iugulata, à ſe penitùs in omnibus ſuis regnis atque Prouincijs extinguatur, ut pax ueſtra ſapientia parta, ſua potentia conſeruetur, ut deniq; ſumma in primis miſericordia Clementiſſimi Dei, ueſtris deinde Sanctiſſimis Decretis & ſuis armis, Eccleſiam (quod futurum ſperat) priſtinæ dignitati & ſplendori reſtitutam, lætam, florentem atque beatam in Chriſti Optimi maximi gloriam & laudem uideamus. Dixi.*

## RESPONSVM SANCTAE SYNODI in admiſsione Illuſtris D. Comitis à Luna Oratoris Sereniſs. Philippi Regis Catholici, datum in generali Congregatione, Die XVI. Maij. M. D. LXIII.

MAGNO in dolore Illuſtris Orator, quē in cōmunibus miſerijs capimus, non mediocrem nobis conſolationem attulit tua iſta eximię Sereniſſimi ac potentiſſimi Philippi Regis Catholici in Chriſtianam Religionem, atq; in hanc ſanctam Synodum pietatis ac ſtudij commemoratio: Non eam quidem ob cauſam, quòd ignotus nobis antea fuerit tàm pij, tàm que de Chiſtiana Repub. benemeriti Principis animus: ſed quòd ea, quæ ſigillatim ſuperioribus temporibus animaduerteramus copioſiſſimè nunc explicata, atq; ante oculos poſita uno aſpectu omnia conſpeximus. Atq; illud in primis gratū nobis, atq; iucundum accidit, & maximam noſtris animis alacritatem accidit, quòd ſua Rex ſtudia omnia, ſuas uires (quæ quantæ ſint, non ignoramus) ad ea quæ ſanxerimus, tuenda, atq; defendenda ſe collaturum tanto ani-

*mi ardore pollicetur. Quod idem Pientiſſimum, atque Inuictiſſimum Cæſarem, alioſque Chriſtiani nominis Reges, ac Principes facturos cùm exploratum nobis ſit, quibuſdam quaſi ſtimulis incitamur, ut accuratè opæram demus, uti actiones noſtræ, tot ac tantorum Principum ſtudijs cumulatè reſpondeant. Atque id nos quidem, & ſponte noſtra, & Sanctiſſimi Domini noſtri cohortatione iam diù facimus: Nihil enim aliud ex quo die huc acceſſimus, meditamur, neque in alia cura, atque cogitatione uerſamur, quam ut & in morum, atque Eccleſiaſticæ diſciplinæ emendatione, & in doctrinæ Catholicæ explicatione, noſtras partes diligenter exequamur: ſicque omnibus in rebus tueamur cum pietatis moderatione iuſtitiam, ut publicæ utilitati maximè conſulatur, atque ad optatum tandem exitum hanc Sanctam Synodum perducamus. Id quod à Deo immortali petere quotidie ſummis prҽcibus non deſiſtimus: & cùm à bonis omnibus, tùm à Pontifice ipſo Maximo ſummoperè deſiderari intelligimus. Quamobrem cùm prior Orationis tuæ pars, quæ Catholicæ Maieſtatis egregia facta, propenſamque in Dei Eccleſiam uolũtatem, atque ingẽtia merita complectebatur, nos mirum in modũ delectari: poſterior etiam, quҽ de labenti, ac prope cadẽti Chriſtiana Republica fulcienda, atque in priſtinum (quoad eius fieri poſſit) dignitatem reuocanda, præclara multa continebat: ea, ut mirificè cum noſtris ſenſibus atque conſilijs conueniebat, ita grata nobis ad modum fuit. Nunc (quod huius temporis eſt) quantas*

*ma-*

*maximas poßumus Regi ipſi gratias & agimus, & habemus, tum pro ſingulari eius, ac perpetuo in Catholicam ſidem ſtudio, à qua glorioſum illum titulum ſibi à Maioribus ſuis relictum, præclarè tuetur: tùm pro recẽtis ac tàm pię in Sanctam Synodum uoluntatis profesſione: eum uerò aliam quòd te potisſimũ, Illuſtris Orator, ex magno clariſſ. atq; ornatiß. uirorum numero delegerit, quem poſt Illuſtrẽ Marchionẽ Piſcarię, ad nos huc mittere. Cuius præſentia, non mediocre communi huic cauſæ & adiumentum, & ornamentum afferret. Neque enim ignoramus quanta prudentia, moderatione animi probitate, religione, & maximarum rerum tractatione excellas. Quare ſancta hæc Synodus lætisſimis te oculis atque libentisſimis animis, & intuetur, & excipit. Ac mandatum tuum, prout iuris eſt, libenter admittit.*

## *LITERAE ILLVSTRISSIMI COSmi Floren. & Senarum Ducis, exhibitæ à Reuerendiſs. Domino Epiſcopo Cortonen. eius Oratore, in Generali Congregatione, Die XXIIII. Iulij, M.D.LXIII.*

*ILluſtrißimi, Reuerendisſimi, & Ampliſſimi Patres Domini obſeruandisſimi, Hieronymum hunc Gladium Epiſcopum Curtonen. nõ minus nobilitate nataliũ, litterarum peritia, morum grauitate, rerumq; gerendarum ſolertia, quàm ordine Pontificio, ac Religione præ-*

clarum

clarum ad Amplitudines Veſtras, ac Sacroſanctam iſtam uniuerſalem Synodum, alterum iam Oratorem legaui, proſequendi officij cauſa ipſis affuturam. atq; ijs, quæ ad diuinæ Maieſtatis gloriam, rectę fidei cultum, atque Sacrę Romanæ Catholicæ atque Apoſtolicæ Eccleſiæ reuerentiam, noſtræ item perpetuæ uoluntatis, & in ampliſſimum ordinem iſtum obſequij promptitudinem pertinent, explicandis, partes noſtras acturum. Sicut autem quę ſui muneris fuerint, probè ipſum atque ex animi mei ſententia impleturum ſpero: uiciſſim quoque ſtudiosè peto, eaſque impenſius rogo, ut comiter illum ac benignè excipiant, & (quę illarum eſt humanitas) audiant patienter: ipſique in omnibus coràm explicandis & tractandis indubitatam fidem non ſecus ac mihi metipſi habere uelint: ac ſibi perſuadeant, nihil mihi antiquius, nihil optabilius fore, quodque ſtudioſius ac uehementius curaturus ſim, quam ut dignitatis & exiſtimationis earum ubique gentium ratio & honorifica in primis mentio habeatur: utpotè quæ maximè Chriſtiani orbis afflictæ Reipublicæ miſereantur; congruamque tandem corporis huius uulneribus ac ſciſſuris medelam adhibere conentur. Quas Omnipotens Deus, qui eas ad id munus, & miniſterium obeundum, curandumque aſſumpſit, ſeruet incolumes. Florentiæ, Nonis Iulij, M. D. LXIII.

Earundem DD. VV. deditiſſ.

COS. MED. FLOREN. ET SEN. DVX.

A TERGO

## A TERGO.

*Illuſtriſſimis & Reuerendiſſimis dominis Obſeruandiſs. Sanctę Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, Præſidentibus, & patribus in Sacro Tridentino Concilio congregatis.*

## MANDATVM ILLVSTRISSIMI D. Coſmi Florentiæ & Senarum Ducis, exhibitum à Reuerendiſſ. Domino Epiſcopo Cortonenſi eius Oratore, Die XXIIII. Iunij, M. D. LXIII.

*COſmus Medices Dei gratia, Florentiæ, Senarumque Dux Illuſt. &c. Vniuerſis has patentes literas inſpecturis, ſalutem, & ſynceræ dilectionis affectum. Sanè iam inde ab adminiſtratione quam gerimus, diuino fauore ſuſcepta, officij noſtri eſſe cognoſcimus, more, inſtitutoque maiorum, Sanctę Catholicæ atque Apoſtolicæ Eccleſiæ (cuius fidem, pietatemque profitemur) ueſtigiis atque obſeqijs ſtudio ſe ac reuerenter inſiſtere, atque cũ feruentius, quò*

grauiorum negotiorum, curarumque ſolicitudo & pondus incumbit, ut in præſenti conuulſæ Religionis, morumque lapſorum diſcrimine imminere comperimus. Quapropter ut noſtri perpetuò ſimiles, eiuſdemque uolnntatis ipſi quoque pro uirili noſtra pio huic muneri adeſſe uideremur: Reuerendum uirum nobis dilectiſſimum, Hieronymuus Gaddium, Pręſulem Cortonen. fide, probitate, atque eruditione præclarum, ipſisq. rerum experimentis probatum, ad ſacroſanctam Tridentinam Synodum, Deo authore, at Sanctiß. Domino noſtro ſummo Pontifice pientiſſ. congregatam, deſtinauimus cum mandatis, eundemque item Nuncium, Procuratoremque harum patentium literarum ſerie deputamus: ut noſtro ſcilicet nomine, noſtraque poſſit authoritate, quoties oportuerit, Illuſtriſſ. Reuerendiſſimisque Sedis Apoſtolicæ Legatis, ampliſſimorumque Patrum Sacroſancto Concilio, ipſorumq. cuilibet adeſſe, atque in Seſſionibus, Congregationibus, & extra, & omnibus tam celebri negotio, quomodolibet opportunis & expedientibus, aſſiſtere inſeruire, proſequi, & obſequi. Cùm Cæſareę quoque Maieſtatis, & Sereniſſim. Regum, ac ſublimium Principum Legatis, Nuncijs, negotiorumve geſtoribus, & eorum quilibet, quoties expedierit; & ipſi Hieronymo Procuratori placuerit, ea, quæ Sanctiſſimæ Trinitatis, ac Domini noſtri Ieſu Chriſti gloriam, cultũq; ac ſanctę matris Catholicæ atque Apoſtolicæ Eccleſiæ fidem, unitatem, authoritatem, puritatemque reſpiciunt, profiteri, promouere, ſuadere, agnoſcere, & accep-

*acceptare: cæteraque ad hæc pertinentia agere, tractare, & explicare, etiam ſi nominatim nuncupanda, & ſpecialiori nota cenſenda eſſent, plena uidelicet, & libera ipſi poteſtate per nos attributa. Cuius acta, geſta, tractata, & explicata, quæcunque fuerint, bona fide, rata nos & grata perpetuo iure, atque optimo recipimus & profitemur. Datum Florentiæ, Anno M. D. LXIII. Indictione ſexta, Nonis Iulij.*

*COS. MED. FLOREN. ET SEN. DVX.*

*VIDIT LAELIVS.*

BIBLIOTECA VITTORIO EMANUELE IN ROMA